

Homilija kao tekstna vrsta u hrvatskom jeziku

Mikor, Sabina

Master's thesis / Diplomski rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:131:306468>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-10**

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
University of Zagreb
Faculty of Humanities
and Social Sciences

Repository / Repozitorij:

[ODRAZ - open repository of the University of Zagreb
Faculty of Humanities and Social Sciences](#)

Sveučilište u Zagrebu

Filozofski fakultet

Odsjek za kroatistiku

Sabina Mikor

HOMILIJA KAO TEKSTNA VRSTA U HRVATSKOM JEZIKU

DIPLOMSKI RAD

8 ECTS-a

Mentorica: prof. dr. sc. Bernardina Petrović

U Zagrebu, 2019.

SADRŽAJ

1. UVOD	4
2. HOMILIJA	5
2.1. Jezik liturgije	5
2.2. Homilija kao dio liturgije	6
2.3. Jezik homilije	6
2.4. Definicija homilije	7
2.5. Povijest homilije	8
2.6. Homilija kao jedan od oblika propovijedanja	9
2.7. Razlika između homilije i propovijedi	9
2.8. Priprema homilije i slušatelji	11
3. HOMILIJA KAO TEKSTNA VRSTA	14
3.1. Tekstna lingvistika	14
3.2. Što je tekst?	15
3.4. Tekstne funkcije i tekstne vrste	16
3.5. Homilija kao asertivna tekstna vrsta	17
3.6. Kriteriji tekstualnosti	17
4. ANALIZA HOMILIJE PREMA KRITERIJIMA TEKSTUALNOSTI	20
4.1. Metoda i uzorak istraživanja	20
4.2. Struktura homilije	22
4.3. Kohezivna sredstva	23
4.3.1 Eksplicitno i implicitno ponavljanje izraza	24
4.3.2 Paralelizam	26
4.3.3 Supstitucija	27
4.3.4 Pronominalizacija	29
4.3.5 Glagolsko vrijeme i način	31
4.3.6. Konektori	32
4.4. Ostali kriteriji tekstualnosti	35
5. JEZIČNE ZNAČAJKE HOMILIJE	39
5.1. Teološko-liturgijska terminologija u homiliji	39
5.2. Značajke razgovornog stila u homiliji	40
6. KOMUNIKACIJSKA ULOGA HOMILIJE	44
7. ZAKLJUČAK	46
8. LITERATURA	48
8.1. Izvori	48

8.2. Citirana literatura	48
8.3. Mrežni izvori.....	50
9. SAŽETAK.....	51
10. PRILOG – HOMILIJE SVEĆENIKA SALEZIЈANACA U KORIZMI 2018. GODINE.....	54

1. UVOD

Kršćanska liturgija sastavljena je od različitih tekstova i rituala: čitanja, psalama, pjesama, himni, ustaljenih gesti, čina, tišine, molitve, pokreta, simbola, znakova, verbalnih obrazaca te onog nevidljivog, otajstvenog. Dakle, složena je od posebnog jezika liturgije. Zbog toga se euharistijsko slavlje može promatrati, osim kao liturgijski, i kao komunikacijski čin. U tom kontekstu, ovim se radom, objedinjujući homiletiku i lingvistiku, posebno željela opisati i temeljito analizirati homilija kao jedna od tekstnih vrsta.

Homilija je dio kršćanskog bogoslužja. Ono se sastoji od službe riječi i euharistijske službe, a homilija kao dio službe riječi treba biti objašnjenje čitanja Svetog pisma ili Lekcionara u odnosu na slavljeno otajstvo ili potrebe vjernika. Osim toga, ona ima zadaću voditi do vrhunca euharistijskog slavlja.

U prvom dijelu ovoga rada donosi se teorijski pregled homilije te se opisuju njezina važna obilježja. Produbljena su pitanja razlike homilije i drugih oblika propovijedanja te je naglašena važnost pripreme, kako bi je zajednica kojoj je upućena mogla razumjeti. Samom istraživanju prethodi donošenje definicija tekstne lingvistike, tekstnih vrsta i teksta te iznošenje kriterija tekstualnosti koji služe kao osnova za daljnju analizu i usporedbu.

Za potrebe rada istraženo je dvadeset nedjeljnih homilija četiriju svećenika salezijanaca u korizmi 2018. godine. Homilije su preuzete s katoličke online aplikacije *Nova Eva* koja, između ostalog, sadrži audio propovijedi. Istraživanje uključuje analizu strukture homilije, načela tekstualnosti s posebnim naglaskom na kohezivnost i intertekstualnost jer su one metatekstovi Evanđelja. Zatim se analiziraju još neke posebnosti homilije poput jezika i teološko-liturgijskih pojmova. U završnom dijelu rada govori se o komunikacijskom aspektu homilije te se donosi zaključak.

Cilj ovog rada bio je otkriti postoji li poseban jezik homilije i stil homiletskog propovijedanja.

2. HOMILIJA

2.1. Jezik liturgije

Liturgija je povlašten prostor u kojem slušamo Božju riječ kao dio proslave koja vrhunac ima u euharistiji (usp. Homiletski direktorij 2015: 19-20). Ona je „u najpotpunijem smislu sveto djelo“ (SC¹ 7) i „ujedno izvor iz kojega proistječe sva snaga Crkve“ (SC 10). Ona je također mjesto i vrijeme dijaloga između Boga i čovjeka, vrhunac je duhovnosti i komunikacije između dviju intimnih drugosti. Radi se o dvama gledištima koja bi trebala suživjeti u ravnoteži kao što nalaže *Konstitucija o svetoj liturgiji, Sacrosanctum concilium*, no u samom bogoslužju dolazi do opasnosti nerazumijevanja liturgijskog jezika, a ponavljanja se mogu povezati s dosadom i nekreativnošću. Liturgija nije, kako kaže Paul de Clerck, predstava u kojoj svećenik nastupa, a vjernici gledaju. Ona je čin čitavoga naroda i upravo bi ta odrednica trebala uvjetovati službu svećenika. Obred po svojoj naravi štiti od jednostranosti i isključivosti (usp. De Clerck 2011: 419-420). *Konstitucija o svetoj liturgiji* vodi brigu o tome da liturgija bude jasna ta da vjernici u njoj sudjeluju svjesno. U tu svrhu navodi se da „obredi blistaju plemenitom jednostavnošću, neka zahvaljujući kratkoći budu jasni, neka izbjegavaju nepotrebna ponavljanja te budu prilagođeni mogućnosti shvaćanja vjernika tako da im općenito neće trebati mnoga razjašnjenja“ (SC 34) i „neka se na svaki način još izravnije i strogo naglasi liturgijska kateheza; a u samim obredima neka se predvide kratke napomene“ (SC 35). To su samo neke od uputa koje su u današnjim liturgijama samo dotaknute.

Drugi vatikanski koncil, znak duhovnog buđenja i obnove, pokrenuo je mnoge reforme koje uključuju i veće razumijevanje bogoslužja, poput prijelaza s latinskog na narodni jezik. Unatoč zauzimanju za uvođenje narodnog jezika u liturgiju, dolazila su upozorenja onih koji su isticali da latinski jezik i dalje mora biti važan u životu Crkve (usp. Mikić 2017: 446-447). Latinski se smatrao svetim jezikom, jedinim koji omogućuje jedinstvenost i originalnost prenesene poruke i usklađenost s tradicijom (usp. Borello prema Coletti 1983: 2). Dakle, širenje narodnog jezika u liturgiji zasigurno je doprinijelo razumijevanju prenesene poruke, no ta prilagodba sama nije dovoljna da čin slavljenja učini bližim vjernicima. Prema Borello potrebno je produbiti prirodu liturgijskog čina u svim njenim aspektima. Posebno bi se trebalo

---

¹ *Sacrosanctum Concilium (Konstitucija o svetoj liturgiji)*: jedan od dokumenata Drugog vatikanskog koncila

baviti jezikom liturgije, jer će razumijevanjem tog jezika zajednica prepoznati važnost uloge liturgijskih čina i time će svjesnije sudjelovati u obredu (usp. Borello: 2).

2.2. Homilija kao dio liturgije

Za razliku od ostalih dijelova liturgijskog čina, homilija nije morala pretrpjeti promjenu jezika jer se oduvijek govorila na narodnom jeziku. Dok bogoslužje ne smije biti mjesto iznenađenja, homilija ima slobodu izaći iz shema i raspravljati u mjeri u kojoj joj prilike i evanđelje to dopuštaju. Propovijedanje samo po sebi čini aktivni dio slavlja. Ona je slična molitvi zajednice ili činu koji Bogu govori u ime naroda (usp. Craddock 2009: 45). Dakle, homilija je povjerena svećenikovoju kreativnosti i nije toliko kodificirana. Ipak, postkonzilski dokument o svetoj liturgiji *Sacrosanctum concilium* propisao je kako bi ona trebala izgledati: „neka se služba propovijedanja vrši najsavjesnije i pravilno. Ona treba crpsti nadahnuće u prvom redu iz vrela Svetoga pisma i liturgije jer je ona takoreći naviještanje Božjih čudesnih djela u povijesti spasenja, odnosno u Kristovu otajstvu koje je u nama uvijek prisutno i djelatno” (SC 35).

Homilija je dio liturgijskog čina i u njoj se „iz svetoga teksta tijekom liturgijske godine izlažu otajstva vjere i pravila kršćanskoga života“ (SC 52). Ona se u nedjelje i zapovijedane blagdane nikako ne bi trebala propustiti (usp. SC 52). Homilija nije samo govor ili poruka, već obredni čin upravo zato jer je dio liturgije. Zbog tog razloga smiju je držati samo biskupi, svećenici i đakoni, tj. samo oni koji su zaređeni voditi bogoslužje Crkve (usp. *Redemptionis sacramentum* 2004: 19). U apostolskoj pobudnici *Evangelii gaudium* Papa Franjo ističe da mora biti kratka i ne nalik predavanju (usp. EG 138).

Osim što homilija ima svoje mjesto u slavljenju liturgijskog čina, ona je, kao povlašten način za priopćivanje Božje riječi, i dio slavljenja paraliturgijskih čina (usp. EN 43).

2.3. Jezik homilije

Homilija je glavna poveznica liturgije riječi i euharistije, dakle nije samo dodatak obredu. Zbog toga Simona Borello naglašava kako je nepravilno smatrati je isključivo mjestom izražavanja vlastitih misli, susreta s vlastitom zajednicom koja želi dobiti

informacije o različitim temama ili je pak smatrati činom kojim se tiho kontemplira otajstvo, tj. svesti ju na samu komunikaciju ili s druge strane, samo na duhovnost (usp. Borello: 3).

Homilija je ono izrečeno pred vjernicima pod djelovanjem Duha Svetoga. Potrebno ju je pripremiti misleći na duhovnu dubinu vlastitog svjedočanstva i na preciznost vlastitog načina komuniciranja. Molitva postaje dio same homilije sve dok se posreduje između Božje riječi i vlastitog postojanja. Isto tako, briga o jeziku i mogućnostima izražavanja dobar je način prenošenja Božje riječi vjernicima (usp. *isto*).

2.4. Definicija homilije

O problematici propovijedanja i težini davanja definicije profesor homiletike Craddock kaže da je ona složena djelatnost: „u igri su i tolike različitosti da se nikada neće moći reći kako je dostignuta zadovoljavajuća definicija [propovijedanja] ili ona koja bi vrijedila jednom za svagda” (usp. Craddock 2009: 15).

Prvi je definirao homiliju ranokršćanski pisac Origen koji tako naziva svoje diskurse na Lukino evanđelje. Oni su se propovijedali u liturgiji i imali su razgovorni ton. Upravo grčki glagol *homilein* podrazumijeva blizak razgovor s Bogom. Za Origena homilija je oblik propovijedi unutar liturgije koji se odnosi na velike događaje povijesti spasenja. Osim već spomenutog izraza *homilein*, homilija se povezuje i s grčkim riječima *homilos*, što znači mnoštvo ljudi, zatim *homileo*, tj. govoriti mnoštvu, raspravljati i *homilia*, priopćavanje. Etimologija riječi homilija ne daje odgovor što ona jest (Pažin 2010: 517).

Tijekom povijesti homilija se doživljavala na različite načine, a nakon Drugog vatikanskog sabora, trima dokumentima temeljitije je određen njezin položaj unutar liturgije (usp. Antunović; Petrović 2013: 227).

Ako proučimo definicije homilije iz *Opće uredbe Rimskog misala* i *Lekcionara*, kako kaže Homiletski direktorij, možemo sažeti da je ona dio liturgije koji razmišlja o značenju čitanja Svetog pisma iz ordinarija mise dana. Propovjednik tumači čitanja i molitve slavlja na takav način da se njihovo značenje razotkriva u Gospodinovoj smrti i uskrsnuću. Sveto pismo se tumači vodeći računa o potrebama zajednice vjernika, pripremajući ih na euharistijsko slavlje da „životom vrše što su vjerom prihvatili“ (SC 10) i na kraju sugerirajući im kako mogu nositi evanđelje u svijet u svakodnevnom životu. U širem smislu ona je govor o tajnama

vjere i temeljnim pravilima kršćanskog života. Homilija jest poveznica navještaja riječi i euharistije (usp: Homiletski direktorij 2015: 25–27).

2.5. Povijest homilije

Krajem devetnaestoga stoljeća u sklopu katoličkog liturgijskog pokreta nastojala se produbiti veza između Svetog pisma i obreda. Rezultati tih nastojanja vidljivi su iz Drugog vatikanskog koncila.

U kršćanskoj liturgiji homilija je postala obvezna u IV. stoljeću. Razvila se iz židovske prakse tumačenja Tore (Hrvatska enciklopedija, pregled: 8.12.2018.). Tijekom povijesti, ona se mijenjala i oblikovala prateći europske kulturne promjene. U srednjem vijeku se oslanjala na legende, u renesansi otkriva Augustina i Jeronima, ranokršćanske autore, a u baroku se oblikuje po zakonima tadašnje retorike i poetike (usp. Fališevac 1991: 279-281). Josip Bratulić piše da je propovijed bila najčešće vezana uz liturgiju, no često su došli do izražaja i drugi oblici propovijedanja (usp. Bratulić 1996: 6). Na Tridentskom koncilu, na kojem su postavljeni temelji za obnovu katoličanstva, propovijedi je posvećeno veliko značenje.

Homilija se nakon Tridentskog sabora izlagala kao tzv. „pučka propovijed“, pripovijedanje koje često i nije bilo dio liturgije, a temeljila se na mitologiji, književnosti i filozofiji, poučnim pričama i legendama. Dakle, Sveto pismo u njima nije bilo polazište, već samo mogući dodatak (usp. Fališevac 1991: 279-281).

Na početku 20. stoljeća prisutne su intervencije papa koji su nastojali spriječiti zloupotrebe u propovijedanju, ali su propisali i neke poticajne smjernice. *Kodeks kanonskog prava iz 1917.* obvezuje navješćivati riječ Božju s tumačenjem Evandjelja (Kan. 1344). Preporučuje također da se na misama u zapovijedane blagdane održi kratka propovijed o Evandelju ili kojoj drugoj istini iz kršćanskog nauka, i to u crkvama (Kan. 1345). Isto tako, u jednoj se smjernici savjetuje da se u svetim govorima mora u prvom redu tumačiti ono što su vjernici dužni za svoje spasenje vjerovati i činiti (Kan. 1347, usp. Babić 2010: 447 – 462). Propovijed u povijesti, dakle, nije bila dio bogoslužja. U prvoj polovici 20. stoljeća do Drugog vatikanskog sabora na homiliju su jako utjecale ideje liturgijskih pokreta u Europi koje su isticale potrebu da bude dio liturgije povezan sa svetopisamskim čitanjima. Upravo

nakon Drugog vatikanskog koncila, homilija se promiče kao sastavni dio bogoslužja i nastoji se produbiti veza između Svetog pisma i obreda (usp. Homiletski direktorij 2015: 12).

2.6. Homilija kao jedan od oblika propovijedanja

Kako bi se pojam homilije lakše shvatio, možemo je usporediti s drugim oblicima propovijedanja. Vladimir Zagorac, svjestan problematike imenovanja pojmova, donosi različite definicije i razlikovanja izraza više teologa.

Zagorac smatra da su homilija, kateheza i misijsko propovijedanje oblici propovijedanja, tj. naviještanja Evanđelja. Termin *propovijedanje* dakle obuhvaća sva tri pojma i znači naviještanje nekog događaja, povijesti. S druge strane, u onima što primaju taj navještaj rađa se vjera u te događaje, a ne neko znanje o njima. Propovijedanje se razlikuje po tome kome je upućeno i koji mu je cilj.

Kerigma, tj. misijsko ili kerigmatsko propovijedanje jest naviještanje evanđelja nevjernicima i cilj joj je globalno prihvaćanje poruke vjerom. Za razliku od kerigme, kateheza i homilija podrazumijevaju naviještanje evanđelja već formiranim kršćanskim zajednicama. Cilj je pak kateheze, tj. katehetskog propovijedanja, upoznavanje vjere, ona jest propovijedanje kršćanske inicijacije za katekumene (usp. Zagorac 1998: 7–11).

Homilija, tj. homiletsko ili liturgijsko propovijedanje (usp. Vranješ 2010: 552) mora vjernika dovesti do osobnog angažiranja u sadašnjem trenutku povijesti spasenja, bitno je upućena na prošle događaje povijesti, koji u slavljenjima misterija bivaju prisutni. Prema Zagorc, radi se o naviještanju riječi unutar zajednice kršćana, da oni na tu riječ odgovore molitvom i ljubavlju. Cilj homilije nije naučiti, tj. obogatiti fond znanja, nego pokrenuti na djelovanje (usp. Zagorac 1998: 7–11).

2.7. Razlika između homilije i propovijedi

Teolozi često u svojim znanstvenim radovima ne razgraničavaju pojmove homilije i propovijedi, već ih smatraju sinonimima. Bratulić na primjer izjednačava propovijed i homiliju, ali i prediku i postilu (od lat. riječi *post illa verba* - „nakon ovih riječi”) (Bratulić 1996: 5). Fred B. Craddock opisuje homiliju kao dio liturgije koristeći se pritom i terminom propovijedi kao sinonimom. Smatra da je za shvaćanje homilije potrebno poznavati kontekst.

Ona je kao izgovorena riječ, društveni događaj koji živi na poseban način, vezana uz određeno mjesto, vrijeme i skupinu vjernika, uvjetovanih liturgijskim slavljem i načinom življenja svojih problema. Budući da je homilija usmeno priopćavanje, dio tereta komunikacijske djelatnosti mogu preuzeti kontekst i vjernici (usp. Craddock 2009: 32-34).

No, distinkcija pojmova homilije i propovijedi nije potpuno razgraničena ni u teološkim rječnicima, leksikonima ni u službenim dokumentima crkve poput papinih pobudnica. U Općem religijskom leksikonu propovijed je definirana kao „u kršćanskom bogoslužju, naviještanje i tumačenje vjerskih istina, posebno biblijskih tekstova koji se čitaju za euharistije, u različitim oblicima” (usp. Rebić: 759-760). Kao homilija, propovijed je dio euharistijskoga ili drugoga sakramentalnog slavlja. Prije najnovije liturgijske obnove propovijed je bila uže vezana za katehezu, a manje za biblijska čitanja u sakramentalnom slavlju. Propovijed se, izuzevši homiliju, može prema propisima Drugoga vatikanskog koncila dopustiti i laicima.

Dakle, homilija se smatra posebnom podvrstom propovijedi i usko je vezana za liturgiju, što se može vidjeti i iz definicije homilije (grč. općenje, druženje) iz Općeg religijskog leksikona: „Propovijed u obliku komentara i tumačenje biblijskog teksta pročitano za liturgije“ (usp. Rebić: 337). U Leksikonu se nudi i još jedno značenje homilije, tj. „u ranom kršćanstvu, jednostavno izlaganje vjerskih istina u katehetske svrhe” (usp. *isto*). U Religijskom leksikonu homilija se kao natuknica uopće ne pojavljuje, dok se pod natuknicom propovijedi navodi da je ona „najvažniji oblik propovijedi” i da tumači prigodna čitanja (usp. Laća 1999: 293). Kao ni u Religijskom leksikonu, homilija kao natuknica ne pojavljuje se ni u Teološkom rječniku, već je samo opisana propovijed bez spominjanja homilije (Rainer, Vorgrimler 1992: 457).

S druge strane, u Enciklopedijskom teološkom rječniku ne pronalazi se natuknica za propovijed, već se prednost daje homiliji čija je narav detaljno objašnjena pod natuknicom homiletika što je znanost koja se bavi propovijedanjem kao umijećem. Izričito se i odmah u prvoj rečenici naglašava da homilija ona dio liturgije. Nadalje, naglašavaju se njezine četiri zadaće: apostolska (budi i učvršćuje vjeru), katehetska (produbljuje izbor vjere u svjetlu povijesti spasenja), proročka (dolazi do čovjeka kako bi pobudila njegov osobni odgovor) i mistagoška (posrednik je između riječi i sakramenta) (usp. Gerardi 2009: 379-380).

U *Zakoniku kanonskog prava iz 1983.* (Codex Iuris Canonici) također se ističe da je homilija oblik propovijedanja koji je dio samog bogoslužja (Kan. 767), a termin propovijedi

se koristi u jednoj točki u kojoj se savjetuje župnicima da „prirede one propovijedi koje se nazivaju duhovne vježbe i svete misije ili druge oblike prilagođene potrebama” (Kan. 770).

2.8. Priprema homilije i slušatelji

Homilija jest vrlo raznoliko područje službe zbog kulturnih razlika i darovitosti pojedinog propovjednika. Kako bi postala djelotvorna, angažirati se moraju i propovjednik i vjernici. U Homiletskom direktoriju navedene su važne smjernice koje su opisane u koncilskim dokumentima i koje su utjecale na propovjedništvo.

Prva je povezanost Božje riječi i homilije. Sveto pismo je u lekcionaru raspoređeno na cijelu liturgijsku godinu i po tome se vidi njegovo jedinstvo. Isto tako, jedinstvo se vidi i iz nedjeljnog lekcionara ili lekcionara posebnih slavlja. U središtu je službe riječi evanđeoski odlomak za taj dan. Prvo čitanje, iz Starog zavjeta, izabrano je na temelju Evanđelja, a psalam je nadahnut prvim čitanjem. Izbor tekstova drugog čitanja obično nije tematski povezan s drugim čitanjima, no moguće je otkriti poveznice između svih čitanja i na to lekcionar poziva propovjednika. Propovjednik mora tumačiti Pisma na takav način da bude navješteno vazmeno otajstvo i dovesti ljude do toga da uđu u taj misterij po slavljenju euharistije (usp. Homiletski direktorij 2015: 32-34).

Propovjednik bi trebao osjećati potrebu reći ponešto o svakom čitanju, odnosno graditi umjetne mostove među njima. Može temeljiti svoju homiliju na Evanđelju, kao i na prvom ili drugom čitanju, svrha je slijediti jednu nit koja uvodi Božji narod u srce otajstva Kristova života, smrti i uskrsnuća, koje se uprisutnjuje u liturgijskom slavlju. Otkada su biblijski tekstovi skupljeni u kanon i poprimili autoritet Crkve, interpretacija je postala bitan sastavni dio svake propovijedi. Propovjednik se treba služiti riječima koje mu njegova kultura i tradicija stavljaju na raspolaganje i primijeniti ih tako da prenesu istinu i budu zanimljive te ih predati Bogu u svojoj homiliji. Bog je taj koji će oblikovati riječi kako bi ih učinio svojom Riječju, piše Craddock (usp. Craddock 2009: 136).

Druga se smjernica odnosi na načela koncilskog katoličkog tumačenja Biblije, a koja pronalaze poseban izraz u liturgijskoj homiliji, dok se treća tiče pripreme propovjednika za pristup homiliji i njeno izlaganje. Kao što Bog progovara kada se u Crkvi čita Sveto pismo, tako onaj koji drži homiliju u Božje ime razlaže Božju riječ i aktualizira je u određenoj

zajednici. Važno je da svećenik poštuje narav i ulogu naviještanja i tumačenja Božje riječi u bogoslužju. To se odnosi i na razumijevanje prave naravi homilije, na njezinu pripravu kao i na samo njezino izvođenje. Ako svećenik, tj. onaj koji izgovara homiliju, to naviještanje i tumačenje Božje riječi shvati kao bitan dio svoga poslanja te ako homiliji pristupi s poštovanjem i predanošću, to će onda biti plodonosno i za njega osobno i za vjernike koji ga slušaju (usp. Pažin 2010: 533).

Navodeći učenje pape Pavla VI., prema kojem vjernici od propovijedanja primaju mnoge plodove kada je ono „jednostavno, jasno, izravno, prilagođeno“ (EN, 43), papa Franjo upozorava propovjednike da ne koriste usko stručni teološki govor koji nije blizak njihovim slušateljima (usp. EG 158). On nadalje nudi neke savjete poput korištenja slikovitog govora kako bi lakše prenijeli poruku (usp. Homiletski direktorij 2015: 45). U postsinodalnim apostolskim pobudnicama papa Benedikt XVI. daje uputu da treba izbjegavati općenite i apstraktne homilije i udaljavanja od teme jer je Božja riječ jednostavna (Sacramentum caritatis, 46). Na taj će način propovjednik primjenjivati istinu evanđelja na konkretne životne okolnosti i tako pokrenuti srce slušatelja (usp. Antunović; Petrović 2013: 228). Homiliju treba prilagoditi potrebama vjernika. Kako bi postigao jasnoću i jednostavnost, korisno je inzistirati na poboljšanju govorničkih sposobnosti, odvojiti dovoljno vremena za povećanje vlastite komunikacijske sposobnosti na području usmenog izražavanja (usp. Craddock 2009: 214).

Osim važnosti pripreme propovjednika, važni su i slušatelji homilije, oni kojima je propovijed upućena, tj. vjernici čiji životi i kultura određuju oblik homilije. Homilija između ostalog ima i zadaću snažnije privući k evanđelju one koji je slušaju (Ad gentes, 6). Mora biti poticajna i utješna, optimistična i obilježena nadom. Propovjednik mora razmišljati o intelektualnom i vjerskom dosegu zajednice.

Babić posebno naglašava teškoće na razini shvaćanja govora, važnost prilagodbe slušateljima i vođenje računa o današnjem mentalitetu koji je naviknut na nove načine govorne komunikacije zbog masovnih medija, u kojem govorenje nije jedino niti glavno. Smatra da „izgovorene riječi više ne evociraju pojmove nego vidljivo i emotivno sudjelovanje u onome što se čuje“ i zbog toga dolazi do nesporazuma u komunikaciji između govornika i slušatelja (usp. Babić 2010: 460). I način govora utječe na uspješnost pa Babić predlaže dijaloške homilije da se i slušatelj ima priliku uključiti te tako lakše prihvatiti Božju poruku.

Homilija mora i po stilu i po dikciji imati značajke lijepa govorenja. Karl Rahner, pišući o propovijedi, tvrdi da treba pripaziti na rječnik, osobito kad se govori o povijesti spasenja. On nikako ne bi smio biti apstraktan niti nerazumljiv ljudima kojima se propovijeda (usp. Rahner 1968: 20–39).

Slušatelji, odnosno vjernici, u propovijedi aktivno sudjeluju. Teologija propovijedanja može staviti riječ Božju u usta propovjednika ili u uho slušatelja, ali ostaje činjenica da je za komunikaciju potrebno dvoje. Propovjednik ne bi trebao zanemariti onoga koji sluša, slušatelj je uložio svoju vjeru kao i on jer je homilija kršćanski čin. Dakle, poruku homilije treba promišljati u odnosu na onoga tko je sluša. Homilije su govori upravljani nekoj skupini ljudi na određenom mjestu i u određenom trenutku pa time zahtijevaju od propovjednika poznavanje i slušanje zajednice vjernika (Craddock 2009: 94). U tom duhu vjernici shvaćaju i prihvaćaju naviještenu riječ ne kao ljudsku, već kao riječ Božju koja djeluje u njima. Na taj način vjernik pristaje uz vjeru, prodire dublje u nju i primjenjuje ju u život (usp. Babić 2010: 447).

Clerck naglašava važnost iskustva jer smatra da shvaćanje nije moguće bez iskustva. Objašnjava da je u liturgiji potrebno najprije djelovati, a potom shvaćati. Slušati Božju riječ znači primjenjivati je u životu jer je tek tada djelotvorna. On smatra i da nije potrebno uvijek shvatiti sve vidove liturgijskoga čina, niti je neophodno sve shvatiti prvi put. To isto vrijedi i za homiliju, koja je dio obreda. Homilija nikada ne ponavlja jedno isto. Nitko ne može kontrolirati ili znati što se događa u svijesti vjernika i kako liturgija djeluje na sudionike jer je percepcija zacijelo različita od sudionika do sudionika. Clerck smatra da su najbolji tekstovi oni koji se ne shvate odmah, nego nas potaknu da o njima razmišljamo i ponovno im se vratimo. „U liturgiji je važnija želja da joj se vratimo, negoli neposredno razumijevanje” (Clerck 2009: 419).

Zvonko Pažin zaključuje da živim izlaganjem Božja riječ koja se čita i sva crkvena slavlja mogu postići veću djelotvornost ako je homilija doista plod razmatranja, prikladno pripravljena, ni preduga ni prekratka te ako se u njoj vodi računa o svim nazočnima, pa i o djeci i neobrazovanima. Važno je pripremiti se i biblijskom egzegezom, upotrijebiti sva govornička pravila, ali najvažnije je s kojom pripravom, uvjerenjem i ljubavlju svećenik drži homiliju (Pažin 2010: 531).

3. HOMILIJA KAO TEKSTNA VRSTA

Kako bismo mogli opisati i analizirati homiliju kao tekstnu vrstu, u ovom će se poglavlju najprije definirati sama tekstna lingvistika kao disciplina te će se navesti osnovne postavke tekstnih vrsta, teksta, konteksta i diskurza. Nakon definiranja samih pojmova, prikazat će se sedam kriterija tekstualnosti na temelju kojih će se u četvrtom poglavlju vidjeti kako se oni ostvaruju u homiliji. Uz to, homiliju će se smjestiti u klasifikaciju Johna Searlea.

3.1. Tekstna lingvistika

Tekstna lingvistika kao interdisciplinarna znanost koja uključuje druge znanosti poput psihologije, kognitivne znanosti, sociologije psihijatrije, kulturne antropologije, znanosti o književnosti itd., postala je važno područje jezikoslovnih istraživanja.

Razvija se 1970-ih godina iz tradicionalne sintakse (usp. Badurina 2008: 87) i njome je tekst postao osnovnom jezičnom jedinicom. Do tada je tradicionalna gramatika izostavljala komunikacijsku bit teksta te nije proučavala funkciju jezika jer je smatrala da sve iznad rečenice ne pripada jezičnom ustrojstvu. Njezina je zadaća proučavanje tekstova i njihove tekstualnosti, tj. ispitivanje ustrojstva u njihovoj upotrebi. Osim toga, bavi se i karakteriziranjem različitih vrsta tekstova s različitim tekstnim funkcijama i utvrđivanjem granica tekstova. Dakle, tekstna lingvistika zasebna je disciplina jer nadilazi klasične lingvističke postavke.

Unutar tekstne lingvistike integrirala su se dva pravca, od kojih se jedan temelji na strukturalističkoj metodi i usmjeren je na jezični sustav te proširuje područje znaka s područja jezične razine rečenice na tekst. Taj dio tekstne lingvistike istražuje koherentnost, tj. gramatičke i sintaktičko-semantičke odnose između rečenica i drugih jezičnih elemenata. Zbog toga što se ovom pravcu prigovaralo da zapostavlja komunikacijski kontekst, nastaje drugi pravac, takozvana komunikacijski usmjerena tekstna lingvistika koja se razvila iz lingvističke pragmatike. Tekst po tom pravcu nije samo gramatički povezani slijed rečenica, već je jezično djelovanje koje ima komunikacijsku svrhu. Ta su se dva pravca integrirala jer „komunikacijska funkcija tekstova određuje i formalnogramatičku tekstnu strukturu“ (usp. Badurina 2008: 265).

Po tome je, kako kaže Richard Schrodtt, definicija teksta koju donosi Brinker (1992: 17) primjerena: „Termin tekst označava ograničeni slijed jezičnih znakova koji je u sebi

koherentan i koji kao cjelina ima prepoznatljivu komunikacijsku funkciju“ (usp. Glovacki Bernardi 2007: 263–265).

3.2. Što je tekst?

Tekstna lingvistika kao multidisciplinarna znanost očituje se u određivanju teksta kao osnovnog predmeta znanosti o književnosti i jeziku. Kao tekst može se odrediti i označiti sve ono što nastaje jezičnim djelovanjem (usp. Glovacki-Bernardi 2004: 19). On je rezultat sposobnosti govornika da s ograničenim inventarom jezičnih sredstava reagira na konkretnu komunikacijsku situaciju (usp. isto: 77). Tekst su različiti jezikoslovci definirali na različite načine. Nemoguće ga je odrediti samo kao skup rečenica, jer se konkretni tekstovi uvijek pojavljuju uključeni u neku komunikacijsku situaciju. Harweg određuje tekst kao hijerarhijski sklop rečenica. Prema njemu, najvažnija je značajka teksta kao cjeline ta što se rečenice i cijeli odlomci anaforički mogu povezati s prethodnim rečenicama i odlomcima. Dok je kod Harwega rečenica polazište analize, Jürgen Link tekst određuje na temelju sintagmatskih odnosa međusobno povezane grupe aktualiziranih znakova. Osnova teorije teksta Wolfganga Dresslera jest tekstna gramatika i semantika, dok Hans Glinz daje prijedlog da se pojam teksta razdvoji od gramatičkih pravila i poveže s performancijom. Postoje i autori poput Kanyóa i Kocha koji smatraju da se tekst ne može i ne treba određivati. Günter Grimm, jedan od najznačajnijih predstavnika teorije recepcije, definira tekstove kao znakove koji su nositelji značenja, dakle i dio komunikacijskog procesa. Pojam teksta u Harrisa je pojam promatranja, to su rečenice koje u određenoj situaciji u slijedu izgovori ili napiše jedna ili više osoba. Jezik se dakle pojavljuje kao vezani diskurz (usp. Glovacki-Bernardi 2004: 23–33).

Granice među pojmovima tekst, kontekst i diskurz nije moguće u potpunosti razgraničiti jer su oni u stalnom međudjelovanju (usp. Badurina 2008: 66). Poput uključivanja rečenice u tekst, i smještanje teksta u vlastiti kontekst te proučavanje diskurza kao jezika u kontekstu pobudilo je zanimanje za multidisciplinarnim proučavanjem. U svakom pokušaju definiranja teksta i određivanja njegovih granica, potrebno ga je sagledati u širem jezičnom i izvanjezičnom kontekstu (usp. isto: 5–6). Aktualizirana jezična jedinica, da bi u komunikacijskom procesu mogla potvrditi svoju bit, nužno je dinamična i kontekstualizirana, tj. povezana s konkretnom komunikacijskom situacijom (usp. isto: 19). Tekst, dakle, upravo u svom kontekstu dobiva puni i pravi smisao. Tek je pragmalingvistika proširila način gledanja jezika i jezične djelatnosti i tako dovela do aktualizacije konteksta jer se pragmalingvistika bavi smislom, tj. značenjem uvjetovanim kontekstom (usp. isto: 23). Kontekst nije lako

definirati. S jedne strana označava „jezičnu okolinu u kojoj se neka jedinica pojavljuje“, a s druge strane „izvanjezičnu situaciju u kojoj se jezik upotrebljava“ (Badurina 2008: 56). Uvođenjem konteksta, bliže smo pojmu diskurz koji je definiran kao „kontinuirani odlomak jezika“, tj. „sprega iskaza koji konstituiraju prepoznatljiv govorni čin“ (Badurina 2008: 56 prema Crystal 1997a: 118). Analiza diskurza jest „analiza jezika u uporabi“ (isto) i odnosi se na djelovanje teksta i izvanjezičnog konteksta.

3.3. Tekstne funkcije i tekstne vrste

Da bi se odredila komunikacijska uloga nekog teksta, korisna su kategoriziranja poput onog prema Searleu (1979). Njima se tekstovi određuju prema tome koje se govorno djelovanje niže u slijedu: 1. zahtjev (govornik G pokušava slušatelja S navesti da obavi određenu radnju); 2. savjet (G utvrđuje da je određeno buduće djelovanje u interesu S); 3. obećanje (G se obvezuje prema S da će izvršiti određenu radnju); 4. tvrdnja, ustanovljenje, potvrđivanje, informiranje (G preuzima obvezu prema S o istinitosti iskaza); 5. pitanje (G pokušava dobiti određenu informaciju od S). Na toj tipologiji izvode se tekstne funkcije. Po toj klasifikaciji homilija bi se mogla svrstati u drugu i četvrtu vrstu, tj. u savjet i u tvrdnje, ustanovljenja, potvrđivanja i informiranja jer propovjednik nastoji prenijeti istinite informacije slušateljima i pritom daje konkretne upute i savjete za dobar vjerski život. Organonski model Karla Brühlera (1934) razlikuje prikaz, izraz i apel, a Schrodtt ga nadopunjuje još obligacijom, kontaktom i deklaracijom. Kao primjer apela, Schrodtt navodi propovijed (Glovacki-Bernardi 2001: 272).

Unutar tekstne lingvistike opisuju se tekstne vrste. One su vrste klase tekstova što se mogu uvrstiti u određene obrasce djelovanja. Oduvijek postoji problem njihove klasifikacije pa su predlagani kriteriji poput predmeta i cilja teksta, komunikacijskog kriterija, dihotomija govoreno-pisano itd. Tekstna vrsta se može okarakterizirati i kao “karakteristični nadindividualni način govorenja ili pisanja, vezan za opetovane i društveno strogo određene govorne konstelacije.” Konstante koje određuju tipičnost jesu: mjesto, vrijeme, vanjski okvir djelovanja, socijalna uloga sudionika, njihove intencije i tema (Glovacki-Bernardi 2001: 271–273).

3.4. Homilija kao asertivna tekstna vrsta

Postoji mnogo klasifikacija tekstnih vrsta. Prema klasifikaciji Nade Ivanetić, koja se temelji na Searlovih pet tipova ilokucijskih činova (Ivanetić 2003), tekstove možemo podijeliti na asertive, direktive, komisive, ekspresive i deklarative. Temelj njihova razlikovanja jest funkcija.

Svrha homilije kao asertivne vrste jest upućivanje na realno stanje stvari u svijetu koji postoji neovisno o tom iskazu. Osim toga, omogućuje recipijentu stvaranje vlastite predodžbe o izvanjezičnoj stvarnosti. Dakle, ima informativnu, ali i objasnidbenu, animirajuću orijentirajuću svrhu. Točnije, homilije su informativi (podskupina asertiva) čija je osnovna funkcija, kako i sam naziv kaže, informirati (usp. Ivanetić 2003: 69).

Homilija je jednim dijelom i direktivna tekstna vrsta jer utječe na recipijentovo mišljenje i ponašanje. Ona je neobvezatni direktiv jer recipijentu predlaže radnju za koju on sam odlučuje hoće li je izvršiti.

3.5. Kriteriji tekstualnosti

Da bi se moglo govoriti o tekstu kao komunikacijskom događaju, on mora imati određena obilježja, tj. pravila koja će odrediti je li nešto tekst ili nije. Prema De Beaugrandeu i Dressleru postoji sedam kriterija koji moraju biti prisutni u nekom izvanrečeničnom elementu kako bi on postao tekstom. Oni se nazivaju *standardima tekstualnosti*, tj. *konstitutivnim načelima teksta*. To su kohezivnost, koherentnost, intencionalnost, prihvatljivost, informativnost, situativnost i intertekstualnost. Ako samo jedan od tih standarda nije zadovoljen, ne može se govoriti o tekstu. Osim kriterija tekstualnosti, postoje i *regulativna načela* koja kontroliraju komunikaciju tekstom, a to su efikasnost, efektnost i primjerenost. Efikasnost se odnosi na trošenje što manje napora primatelja i pošiljatelja poruke, ona pridonosi lakoći proizvodnje i recepcije teksta. Efektivnost se odnosi na ostavljanje dojma i postizanje stvaranja uvjeta za postizanje cilja. Primjerenost jest usklađenost okolnosti i standarda tekstualnosti (usp. Badurina 2008: 88-93 prema De Beaugrande-Dressler 1981).

Prvi je kriterij kohezivnost, tj. način na koji su riječi međusobno povezane u slijedu, pri čemu one ovise jedna o drugoj u skladu s gramatičkim pravilima. Očituje se u vezama među rečenicama, a ostvaruje leksičkim i semantičkim sredstvima: glagolskim vremenima, leksičkim vezama, pronominalizacijom (zamjena zamjenicama), elipsama (izostavljanje

sintaktički nužnih dijelova rečenice), rekurencijama (ponavljanje istog jezičnog izraza u sljedećim rečenicama), paralelizmima (ponavljanje sličnih ili istih sintaktičkih obrazaca u susjednim rečenicama), supstitucijama (zamjena jednoga jezičnog elementa drugim), konektorima, intonacijom koja se ostvaruje u govoru itd. (usp. Ivanetić 2003: 7).

Koherentnost se tiče logičko-semantičkih veza između rečenica koje prepoznaju sudionici komunikacijskog procesa. Subjektivan je pojam jer se recipijent mora osloniti na vlastita iskustva i kontekst. Sredstva koherentnosti jesu različita znanja, kao i uzročni i vremenski odnosi, semantička povezanost različitih leksema, tema teksta, presupozicije itd. (usp. Ivanetić 2003: 10). Opće znanje proizlazi iz očekivanja i iskustva sudionika komunikacije s obzirom na organizaciju zbivanja i situacija (usp. Beaugrande, Dressler 2010: 102). Dakle, kohezivnost i koherentnost u organiziranom tekstu djeluju simultano: dok je kohezivnost povezanost u gramatičkom smislu, upućuje na svojstva teksta i u tom je smislu objektivna, koherentnost podrazumijeva značenjsku povezanost, temelji se na slušateljevoj ili čitateljevoj procjeni teksta i utoliko je subjektivna (usp. Badurina 2008: 60).

Dok su prva dva opisana kriterija usmjerena na tekst, ostalih pet kriterija usmjereno je na sudionike komunikacije, tj. na izvanjezične okolnosti u kojima se komunikacija odvija.

Intencionalnost pretpostavlja namjeru govornika da tekst bude koherentno i kohezivno organiziran te da njime postigne određen komunikacijski cilj, tj. većinom prenošenje obavijesti. Ona je povezana sa svrhovitošću teksta (usp. isto: 11).

Prihvatljivost je s druge strane usmjerena na recipijenta i na njegovu sposobnost i želju da prepozna kohezivan i koherentan tekst te da ga sagleda kao komunikacijski čin. Ona ovisi o vrsti teksta, o postavkama društvene i kulturne zajednice i poželjnosti cilja koji se njime želi ostvariti. Niska razina prihvatljivosti dovest će do nezainteresiranosti recipijenata za slušanjem i nedostatka volje za suradnjom. Dakle, ako je prihvatljivost ograničena, i komunikacija može biti dovedena u pitanje. Očekuje se da recipijent, ako je potrebno, zaključivanjem na osnovi vlastitog znanja dopuni nekoherentnost teksta (usp. isto: 12). Kriteriji intencionalnosti i prihvatljivosti opće su pretpostavke uspješna komuniciranja (usp. Ivanetić 2003: 12 prema Vater 1992: 50, 52, 64). Sljedeći je kriterij tekstualnosti situativnost koja podrazumijeva uvjetovanost teksta situacijom u kojoj se pojavljuje ili drugim riječima. Ona svjedoči o prilagođenosti teksta izvanjezičnom kontekstu. Informativnost jest omjer poznatih i nepoznatih elemenata u tekstu. Svaki je tekst na neki način informativan, no niska razina informiranosti može izazvati dosadu ili odbacivanje teksta. Pojam se obično odnosi na sadržaj, no događaji mogu biti informativni u bilo kojem jezičnom sustavu (usp. De

Beaugrande, Dressler 2010: 159). Intertekstualnost upućuje na ovisnost teksta o drugim tekstovima, tj. razumijevanje i značenje jednog teksta ovisi o poznavanju drugog. Ona unutar određene tekstne vrste može biti više ili manje važna (usp. isto: 23). U svakom se konkretnom primjerku neke tekstne vrste ponavljaju prethodne realizacije i taj se oblik naziva tipološkom intertekstualnošću (usp. Ivanetić 2003: 12 prema Holtius: 1993). Postoji i tzv. referencijalna intertekstualnost koja se odnosi na izravno referiranje na postojeće tekstove koje spominju Beaugrande i Dressler (usp. Ivanetić 2003: 12).

4. ANALIZA HOMILIJE PREMA KRITERIJIMA TEKSTUALNOSTI

4.1. Metoda i uzorak istraživanja

Za potrebe istraživanja analizirane su homilije svećenika salezijanaca tijekom korizmenog vremena 2018. godine. Homilije su prepisane s aplikacije *Nova Eva*. Budući da istraživanje ove vrste u hrvatskom jeziku dosad nije provedeno, smatralo se korisnim analizirati homilije na tekstnoj razini i otkriti postoji li poseban homiletski jezik.

Salezijanci su katolički red koji je 1859. godine u Torinu osnovao sv. Ivan Bosco (Giovanni Bosco, 1815.–1888.) kojeg je papa Ivan Pavao II. 1988. proglasio *ocem i učiteljem mladeži*, a ime su dobili po zaštitniku kongregacije, sv. Franji Saleškom (Hrvatska enciklopedija, pregled: 23.12.2018.). Osnovna salezijanska karizma jest rad s mladima i to je ono što ih razlikuje od ostalih redova. Salezijanska formacija traje deset godina, a jedan njezin dio odvija se u Italiji. U radu se proučavaju homilije pet korizmenih nedjelja i Cvjetnice četiriju salezijanaca: don Mihovila Kurkuta, don Damira Stojića, don Ivana Šibalića, i don Tihomira Šutala.

Don Mihovil Kurkut trenutno obnaša službu ravnatelja izdavačke kuće Salesiana. U jednom intervjuu objašnjava da je on kao svećenik tijekom mise „In persona Christi“, tj. „umjesto Krista, kao Krist“ i da se priprema da to bude duhovan trenutak te nastoji zanemariti strahove i očekivanja koja ima. Zatim, u salezijanskom stilu, objašnjava kako se priprema za nedjeljnu homiliju uspoređujući je s nogometašem koji se priprema za utakmicu: „Na neki način, i ja kada se pripremam za misu imam obred pripreme. [...] Ali zapravo se pripremam cijeli tjedan. Čitam Sveto pismo, molim, razmatram, čitam neke komentare, stavljam nešto na papir, ali kada dođe taj trenutak, pomolim se Bogu i kažem: *Sve u tvoje ruke*.” Naglašava i kako je bitno dati samoga sebe (dnevnik.hr, pregled: 22.12.2018.). Don Mihovil svoje propovijedi ne piše i nema ništa ispred sebe tijekom homilije, a to su za sebe potvrdili i ostali salezijanci čije se homilije analiziraju u ovome radu.

Don Damir Stojić rođen je 1973. god. u Torontu, Kanada u obitelji hrvatskih emigranata. Završava studij teologije na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu. Pedagošku praksu vrši u Splitu i Sondriu, Italija. Za svećenika je zaređen 29. lipnja 2002. i od tada nastavlja djelovati kao salezijanac i kapelan u župi Duha Svetoga i u crkvi Sveta Mati

Slobode u Zagrebu. Godine 2004. odlazi na poslijediplomski studij u Washington, DC na *Catholic University of America*, a od 2007. ponovno djeluje u Hrvatskoj i od tada obnaša i službu studentskog kapelana (studentski-pastoral.com, pregled: 22.12.2018.).

Don Tihomir Šutalo rođen je 1967. godine u Stocu u Bosni i Hercegovini. Nakon završene osnovne škole u Zagrebu, 1981. ulazi u Salezijansko sjemenište u Rijeci gdje završava i Salezijansku klasičnu gimnaziju. Studij teologije pohađa na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu te tijekom studija obavlja dvije godine pedagoške prakse u Zagrebu na Knežiji i u Rimu. Za svećenika je zaređen 25. lipnja 1995. Po završetku studija djelovao je kao đakon u Rijeci i kao mladomisnik u Žepču u Bosni i Hercegovini. U Rimu na Salezijanskom papinskom sveučilištu završava poslijediplomski studij i 2002. stječe titulu magistra odgojnih znanosti za područje školske pedagogije i društvenog priopćavanja. Nakon studija vraća se u Žepče. Godine 2013./2014. u postnovicijskoj zajednici "Sv. Tarzicije" u Rimu vrši službu odgojitelja salezijancima studentima filozofije. Od godine 2014./2015. u Zagrebu je i trenutno vrši službu provincijala Hrvatske salezijanske provincije za šestogodišnji mandat od 2018. do 2024. godine (donbosco.hr, pregled: 22.12.2018.).

Don Ivan Šibalić salezijanac je od 1994. godine, a mladu misu imao je 2004. Nakon službe u Zadru i studija u Washingtonu, 2009. vratio se u Hrvatsku i od tada je povjerenik za pastoral mladih i zvanja Hrvatske salezijanske provincije. Trenutno obnaša službu župnika u Župi Marije Pomoćnice u Zagrebu (zupa-duhasvetoga-jarun.hr, pregled: 22.12.2018.).

Homilije don Mihovila Kurkuta i don Ivana Šibalića registrirane su svake nedjelje, dok one prve korizmene nedjelje don Damira Stojića i druge, treće i četvrte don Tihomira Šutala nedostaju. Trajanje se razlikuje ovisno o svećeniku. Don Mihovilove i don Damirove propovijedi traju između 13 i 19 minuta i imaju između 2100 i 2500 riječi. Šest homilija don Ivana traju pak između 11 i 16 minuta i imaju oko 2000 riječi. Najkraće su don Tihomirove homilije koje traju između 6 i 10 minuta i imaju između 850 i 1300 riječi.

Svaki od svećenika ima svoj poseban stil propovijedanja i način iznošenja homilije. Unatoč tomu, glavne značajke homilija se kod svih propovjednika podudaraju.

Homilije će se analizirati prema kriterijima tekstualnosti, a nakon toga će se komentirati još neke njihove općejezične značajke i uočene tipične karakteristike potkrepljene primjerima.

4.2. Struktura homilije

Struktura homilije jednostavna je, ustaljena i ima smisleni slijed. Sastoji se uglavnom od triju dijelova. Početak teksta signal je koji usmjerava komunikaciju i priprema recipijenta na određene komunikacijske oblike (Glovacki-Bernardi 2004: 68). Načelno je kataforički usmjerena, tj. upućuje na ono što će uslijediti (usp. isto), no analizirane homilije zapravo su anaforičko-kataforičke naravi jer se nadovezuju na misna čitanja. Obično započinju zazivima *Draga braćo i sestre, Braćo i sestre* ili *Hvaljen Isus i Marija*, no zabilježene su i one koje se otvaraju i bez početne formule:

Prvo čitanje iz Knjige Ljetopisa nam govori o onoj uobičajenoj priči: Bog je sve učinio, Bog nam sve daje, svakim blagoslovom obilujemo, sve što jesmo i sve što imamo Bog daje, a čovjek to ne priznaje, nego živi po svom. (4. korizmena nedjelja, don Mihovil Kurkut)

Propovjednik u uvodnom dijelu, kako kaže Aračić, mora zainteresirati, uspostaviti povjerenje slušatelja i motivirati ga za daljnje slušanje. To će postići pažljivim odabirom sadržaja uvoda koji mora najaviti temu i naslutiti cilj. Uvod može početi iz teksta, s problemom, problemskom situacijom, suprotnostima, doživljajem ili izričajem iz općeg k pojedinačnom i obrnuto. Oblik, tj. način izvedbe homilije mora biti jednako bitan koliko i sadržaj. U kriterije vjerodostojnosti ulaze dakle i izričaj, pokreti te uspostavljanje odnosa sa sudionicima (usp. Aračić 2003: 72).

Don Damir Stojić u uvodu u homiliju druge korizmene nedjelje prepričava vlastiti doživljaj i na taj način motivira sudionike za nastavak slušanja:

Braćo i sestre, kad sam bio mali, znali smo igrati jednu igru, tj. da možeš biti muha na zidu negdje i prislušivati, što bi prislušivao? Gdje bi volio biti, što bi volio biti ili vratiti se natrag u prošlost i saznati nešto o nekome, uglavnom bilo je: da možeš biti muha na zidu, gdje bi bio i što bi radio. Čitajući ovo Evanđelje, da mogu biti muha, ja bih bio tamo na tom brdu i volio bih čuti što su pričali Isus, Mojsije i Ilija.

Dok don Ivan Šibalić sadržaj uvoda u homiliju na Cvjetnicu temelji na suprotnosti kako bi zainteresirao sudionike za slušanje:

Braćo i sestre, upravo smo slušali odlomak Evanđelja tako star, a tako moderan, zato što se u stvari tu radi o nečem što mi živimo svaki dan. [...] Dok ovozemne ljudske uši slušaju o smrti, o mucu, dotle kršćanske uši slušaju o evanđelju, a evanđelje je riječ Božja, riječ ljubavi, tako da ovaj odlomak Evanđelja ustvari govori o ljubavi, kol'ko god to na prvu čudno izgledalo, o ljubavi i o slici Božjoj koja je stvorena da ljubi.

Nakon kratke uvodne misli, objašnjava se sadržaj Evanđelja, ponekad i prvo i drugo čitanje koje se čitalo neposredno prije propovijedanja. Sadržaj se tumači kombinacijom deskripcije i argumentacije i, kako je opisano u prvom poglavlju, određen je nekim pravilima. To je središnji dio homilije koja završava sažimanjem glavnih misli, davanjem konkretnih savjeta, retoričkim pitanjima za razmišljanje i uputama za život vjernika i molitvom. Aračić (2003: 72) ističe da propovijed ne završava završetkom propovijedi, već se pretače u daljnje liturgijske čine i molitve. Njezin je cilj ostvaren ako je sudionike privela bliže Bogu, njima samima te pridonijela većem zajedništvu. S obzirom na sadržaj, završetku je zadaća povezati tijek misli korištenjem snažne slike, doživljaja ili sažetog izričaja. Nikako nije dobro ponavljati već rečeno. Cilj u završnom dijelu mora biti jasno vidljiv. Don Mihovil homiliju 3. korizmene nedjelje završava molitvom zahvalnicom te imperativom i pitanjem upućenim vjernicima poručuje što im je činiti:

Hvala ti Gospodine, hvala ti Gospodine na tolikoj strpljivosti prema svojoj Crkvi, hvala ti Gospodine što smo i mi, kao i Židovi, trgovci koji trgujemo, a malo čekamo znakove. Hvala ti, Gospodine, što imaš strpljenja s nama, za svakoga od nas i što se svakome od nas daješ. Brate i sestro, nemoj čekati da budeš savršen kako bi Boga primio, nemoj čekati da sve razumiješ, nemoj čekati da budeš spreman, jer za dom Božji treba se boriti svaki dan, jer bitka se odvija u mom srcu, u mom srcu, to je mjesto bitke između Boga i zloga. Komu ja vjerujem? Koga ja želim, to će i biti.

Homilije najčešće završavaju usklikom *Amen!*, što je česta aklamacija u kršćanskom bogoslužju. Redovito se upotrebljava na završetku molitve i znači: *zaista je tako!, uistinu je tako!, neka bude!, tako jest!* (Hrvatska enciklopedija, pregled: 23.12.2018.). Mnogi crkveni oci svoje su propovijedi završavali riječima „Amen“ jer su znali da homilija ne naviješta vjernicima samo da se Božja riječ ispunja u njihovu slušanju, već ima za cilj i dati slavu i hvalu Bogu zbog tog ispunjenja (usp. Homiletski direktorij 2015: 19-20). U dvadeset analiziranih propovijedi uslik *Amen!* pojavljuje se osam puta i na taj način zatvara homiliju.

4.3. Kohezivna sredstva

Iako je u homilijama zastupljeno svih sedam načela tekstualnosti, neki od njih su važniji i jasnije dolaze do izražaja poput kohezivnosti. Potvrda postojanja kohezivnih veza dokazivat će se različitim tipovima tekstnih, veznih sredstava, među kojima su posebno vidljiva obilata strukturalna i leksička ponavljanja izraza koja u velikoj mjeri karakteriziraju homilije.

4.3.1 Eksplicitno i implicitno ponavljanje izraza

Kohezivnost se prije svega ostvaruje ponavljanjima koja u govornom jeziku služe kako bi se što bolje objasnio neki pojam. Ponavljanje ima praktičnu svrhu jer se njime izbjegava dvosmislenost i nejasnost što je za recipijente bitno jer se u homiliji tumače tekstovi Svetog pisma koji vjernicima često mogu biti apstraktni. Također, na taj način recipijenti lakše slušaju i pamte rečeno. Isto tako, ponavljanje može imati ulogu naglašavanja, pobuđivanja emotivne reakcije, kao i traženja pravog izraza. Izrazi se mogu ponavljati implicitno ili eksplicitno. Ponavljanje istog elementa na različitim mjestima u tekstu jest najčešći sintagmatski odnos u jezičnom tekstu (Glovacki-Bernardi 2004: 23). U homiliji je vrlo često izravno ponavljanje, takozvana potpuna rekurentnost:

Međutim, zanimljivo je što vidimo ovdje, u ovome Evanđelju, Isus ne ulazi u pustinju da bi ostao u pustinji, nego on prolazi kroz pustinju. Znači, pustinja je jedan prijelaz. Što je pustinja zapravo? Pustinja je jedan trenutak tišine, pustinja je jedan trenutak kad se moraš suočiti sam sa sobom. Pustinja je jedan trenutak kada buka našega življenja, naše obaveze, naši bjegovi jednostavno nemaju prostora više. (1. korizmena nedjelja B, 19.2.2018., don Mihovil Kurkut)

Braćo i sestre, ta pustinja, kad se čovjek udalji od vreve ovoga svijeta, to smo čitali u današnjem Evanđelju, tih četrdeset dana Kristovih, imamo i mi svojih četrdeset dana. Sad smo u vremenu korizme. Nije slučajna taj broj koji se ponavlja, četrdeset dana korizme. Mi gledamo Kristovih četrdeset dana pa kažemo: „Hoću i ja svojih četrdeset dana.“ Ovih četrdeset dana pripreme za Uskrs, to bi trebala biti slika ovih Kristovih četrdeset dana. Tih četrdeset dana udaljavanja od ovoga svijeta na određeni način svatko od nas može biti spreman na to da će susresti zvižeri. (1. korizmena nedjelja, 19.2.2018., don Ivan Šibalić)

Tako što im daje zapovijedi, a mi bi tako rado išli naprijed bez zapovijedi. To vam je kao mama i dijete. Kad dijete kaže: „Ma što će meni mama i tata govoriti“, kako bi rado ljudi da nema deset zapovijedi, kako bi lako bilo živjeti kršćanstvo da nema deset zapovijedi, da barem nema zapovijedi: „Ne ukradi“, da barem nema zapovijedi: „Ne laži“, da barem nema zapovijedi: „Ne sagriješi bludno“, kako bi lijepo bilo živjeti u ovom svijetu. To je ta obmana u čovjekovoj glavi. Kako bi lijepo bilo živjeti da nema zapovijedi. Znae kako bi to bilo? To bi bio pakao u kojem bi jedni druge lagali, ubijali, krali i kojem ne bilo ljubavi. To bi bio pakao. Zapovijedi su znak brige Očeve za nas. To Stari zavjet govori o deset zapovijedi koje Bog daje i kaže: „Ako želiš živjeti, a ne umrijeti, jer pakao je smrt, onda živi ovo, ovo ti daje život, ove zapovijedi te čuvaju da ostaneš živ.“ (3. korizmena nedjelja, 4.3.2018., don Ivan Šibalić)

Tijelo je hram. Tijelo je hram. Kristovo tijelo je hram, tako je i naše tijelo hram. Ovaj komad mesa koji vidite da stoji ovdje za propovjedaonicom je hram. Svatko u sebe može uprti prstom i reći: „Ovaj komad mesa je hram Božji.“ Mi nismo samo komad mesa, jesmo i to, ali smo i puno više od toga. Svatko od nas, svaki taj komad mesa je puno više od samog komada mesa jer je hram Božji, posuda duhovna, svatko od nas i Krist ovdje tako jasno govori o tome hramu svoga tijela, savršenomu hramu, Bogu na zemlji. (3. korizmena nedjelja, 4.3.2018., don Ivan Šibalić)

Je, zmije nas grizu svaki dan, ima zmija otrovnica jako puno. Ne govorim o riđovkama, poskocima i tako dalje, ne, ne, ne, govorim o drugim zmijama. Te zmije se često pruruše, pruruše se u jako simpatične i lijepe životinjice, u ugodne osobe, u krasne stvari. Zapravo to je i taktika danas zmije. Zmija se danas nama ne približuje kao zmija, vrug danas ne dolazi kao ružno čudovište kojemu smrdi iz ustiju. (4. korizmena nedjelja, 12.3.2018., don Mihovil Kurkut)

U ovom istraživanju proučavale su se homilije tijekom korizme, u Katoličkoj crkvi razdoblja od 40 dana koje služi kao priprava za Uskrs, a uvedeno je u IV. stoljeću kao spomen na četrdesetogodišnji boravak Izraelaca u pustinji i četrdesetodnevni Isusov boravak u pustinji (enciklopedija.hr, pregled: 26.12.2018.). Liturgijska čitanja prve korizmene nedjelje govore o Isusovu iskustvu četrdeseterodnevnog povlačenja u pustinju koje je simbol i metafora iskušenja i patnje, ali i mjesto Božje blizine (vjeridjela.com, pregled 26.12.2018.). Zbog toga su u trima homilijama prve korizmene nedjelje najčešći izrazi upravo *pustinja* (ponavlja se 40 puta), *napast* (17), *korizma* (22), *Bog* (24), *četrdeset dana* (20), *Sotona* (19), *Gospodin* (36), *Duh Sveti/Božji* (26) i *Isus (Krist)* (24). Osim potpune, vrlo se često pojavljuje i djelomična rekurentnost:

Kaže sveti Antun Pustinjak da iskustvo kušnje je potrebno jer inače da nema kušnje, ne bi bilo ni slobode naše. Da, mi smo programirani samo za dobro ili samo u jednom pravcu, mi više nemamo iskušnja, mi moramo to činiti. Zapravo, iskustvo kušnje je DNK naše slobode. Mi ljudi jednostavno smo na kušnji. I zanimljivo je da Gospodin Isusa tjera u pustinju prije nego što je počeo ikakvu aktivnost. Tjera ga i stavlja na kušnju. Isus na neki način mora shvatiti i mora odlučiti kakav Mesija on želi biti. On mora shvatiti zapravo kakvog Boga želi naviještati, kakav pristup čovjeku mora imati. Nema svetosti bez kušnje. Nijedan svetac, nijedan kršćanin nije mogao proživjeti svoj put prema Gospodinu, a da nije bio kušan. Kušnja je potrebna stanica našega hoda. (1. korizmena nedjelja B, 19.2.2018., don Mihovil Kurkut)

A mislim da sve u svemu Isus nije bio toliko ljut na trgovce, koji su radili svoj posao, odnosno zarađivali su, snalazili se kako su mogli. Bila je tu jedna druga kategorija zanimljiva, a to su bili svećenici. Svećenici su ubirali od tog biznisa jedan dio. Zbog toga, njima je bio veliki interes da ti trguju. Jer ipak, trgovina ide kako ide, e desetina, petnaestina, dvadesetina, PDV, što ja znam, oni bi to uzeli. [...] Isus želi osvijestiti Židove pred Uskrs da hram je mjesto gdje živi Bog i da se s Bogom ne može trgovati. S Bogom trgovina nije dopuštena. Što će reći? Mi svaki put kad na neki način želimo Boga udobrovoljiti, što radimo? Molimo se malo više. Dajemo obećanja, postimo i tako dalje, radimo nešto kako bismo od Boga dobili. Nema s Bogom trgovine. [...] Koliko mi trgujemo s Bogom, koliko mi tražimo Boga da nešto nama da? Bio sam dobar, a on mi nije dao. Druga poruka, nema trgovine ni s onim što je Božje, ako je Bog otajstvo i čovjek je otajstvo. Koliko mi, braćo i sestre, trgujemo našim osjećajima? Koliko mi trgujemo našom slobodom? Koliko mi trgujemo čovjekom? [...] Trgovci nisu se bunili, pazite. Trgovci šute, samo odlaze. Očito su znali i oni da su u krivu. Ali ja sam uvjeren da nakon deset minuta, stvar se vratila kao i prije. Njegova gesta nije uopće imala smisla. Ali Isus nije htio zabraniti trgovinu... (3. korizmena nedjelja, 4.3.2018., don Mihovil Kurkut)

Što se nalazi u toj rečenici? Ljubav, ljubav. I to je poruka evo današnje nedjelje i to ne bilo koja ljubav: „Bog je tako ljubio svijet da je dao svoga Sina jedinorođenca.“ Za tebe. Ljubav je riječ koja je tako zloupotrebljena danas, svi imaju tu riječ na svojim ustima, svi spominju ljubav, ljubav, love, love. Međutim što je to ljubav? Ima toliko plagijata ljubavi

i zato ova definicija, ova rečenica ne dopušta neke plagijate. Ovaj citat ne dopušta drugo tumačenje, nego ova rečenica upućuje na križ. Ovdje ne piše samo da je Bog tako ljubio svijet. Da samo piše: „Bog je tako ljubio svijet“, onda neka svatko tumači kako hoće, nego „Bog je tako ljubio svijet da je dao svoga Sina jedinorođenca da nijedan koji u njega vjeruje ne propadne.“ Drugim riječima, ova ljubav boli, ova ljubav služi, ova ljubav žrtvuje se, daje se, to je ljubav. (4. korizmena nedjelja, 12.3.2018., don Damir Stojić)

Čitanja četvrte korizmene nedjelje govore o Božjoj ljubavi unatoč nevjeri njegova naroda. Gospodin se uspoređuje sa zmijom stavljenom na stup, a od pogleda na koju su ljudi ostajali na životu. Najavljeno je da će Sin Čovječji biti uzdignut na križ, ali da će svaki koji u njega vjeruje imati život vječni (vjerajdela.com, pregled: 26.12.2018.). Upravo se te imenice i njihove izvedenice povezane s tekstom Evanđelja ponavljaju u svim homilijama četvrte korizmene nedjelje: *Bog* (84 puta), *vjera* (57), *zmija* (43), *ljubav* (42), *križ* (26) i *život* (22). U homilijama nailazimo i na česta ponavljanja istih riječi radi boljeg isticanja. Takva ponavljanja dokaz su komunikativne uloge homilije.

Braćo i sestre, prva je korizmena nedjelja koja nas uvodi u to korizmeno vrijeme na jedan duboki, duboki način. (1. korizmena nedjelja, 19.2.2018., don Ivan Šibalić)

Svatko od nas ovdje je tijelo, duh i duša, svatko. (1. korizmena nedjelja, 19.2.2018., don Ivan Šibalić)

I mi, pošto smo duhovna bića, itekako, itekako smo dostupni toj Sotoni. (1. korizmena nedjelja, 19.2.2018., don Ivan Šibalić)

...i zato treba ići vedro, vedro kroz korizmu. (1. korizmena nedjelja, 19.2.2018., don Ivan Šibalić)

Često, često među tim stvarima koje ostavljamo po strani budu jako važna naša životna pitanja, našeg odnosa s Bogom, mog moralnog života, mog odnosa s ljudima. (1. korizmena nedjelja, 19.2.2018., don Tihomir Šutalo)

Tegobe, rane, padove, padove, padove, jao se nama. (3. korizmena nedjelja, 4.3.2018., don Mihovil Kurkut)

4.3.2 Paralelizam

Budući da rekurencija smanjuje informativnost, često se koriste tehnike u kojima isti oblici rekuriraju s izmijenjenim sadržajem. O paralelizmu govorimo kada se ponavljaju sintaktičke površinske strukture koje su ispunjene različitim izrazima (usp. Beaugrande, Dressler 2010: 73). U prvoj korizmenoj nedjelji don Mihovila Kurkuta govori se o poštovanju Boga prema nama ljudima:

Nema toga, Gospodin ne može umjesto mene, Gospodin ne može dati odgovor umjesto mene jer on poštuje moju slobodu, on poštuje moj poziv, on poštuje moju čežnju, on poštuje čak i moju slabost, ali je blizak, blizu mene i ne napušta me u tim trenucima. (1. korizmena nedjelja B, 19.2.2018., don Mihovil Kurkut)

Ovdje se u paralelnim dijelovima rečenice (zamjenica-glagol-zamjenica-imenica) izražavaju slične vrijednosti, a na početku svakog dijela rečenice ponavlja se osobna zamjenica *on* te glagol u prezentu 3. lica jednine *poštuje*. Mnogi su slično strukturirani primjeri paralelizama, koji služe isticanju, vidljivi i u drugim homilijama:

Pa onda tražiš neke druge ciljeve i onda te kušaju napasti, napasti da ideš kraćim putem, napasti da odgovoriš površnije, napasti da izbjegneš neke situacije, napasti da nađeš svoju radost negdje drugdje, a ne u onome što si izabrao. (1. korizmena nedjelja B, 19.2.2018., don Mihovil Kurkut)

Brate i sestro, ne boj se svoga mraka, ne boj se svoga grijeha, ne boj se svoga lutanja, ne boj se svoje prošlosti, znaj da je tvoj Bog uza te, da je On vjeran Bog, da će ti pomoći kad god ga zazoveš, kad god ga pustiš u svoju dušu, u svoje srce, u svoje odnose, u svoje misli. (1. korizmena nedjelja B, 19.2.2018., don Mihovil Kurkut)

I zapravo nema smisla i naša duhovnost, i naše traženje i naše molitve i naša slavlja ukoliko ostajemo samo na idealu, ako ostanemo samo na ideji, ako ostanemo samo na želji. [...] Tako i mi, ne možemo ostati samo na duhovnim stvarnostima, ne možemo ostati samo na nakanama i željama. (1. korizmena nedjelja, 19.2.2018., don Mihovil Kurkut)

U trenutku kad primiš krštenje, u trenutku kad primiš milost Božju, u trenutku kad primiš Boga, Duh te tjera u pustinju. (1. korizmena nedjelja, 19.2.2018., don Mihovil Kurkut)

A s druge strane Isus je nježan, nježan poput jedne žene, koji zna vidjeti detalje, koji zna čuti onaj vapaj koji je izgubljen u glasovima, koji zna vidjeti situaciju tvoju i moju, zna stati, zna čuti, zna primijetiti malo svijetla u tvome srcu i zna pucati na to dobro, zna te podržati u tomu. (3. korizmena nedjelja, 4.3.2018., don Mihovil Kurkut)

I to je ono što nas zapravo goni, nas tražitelje, ljude žedne i gladne, gladne smisla, gladne utjehe, gladne punine i radosti, gladne svetosti, gladne života, gladne ljubavi. Ovo je vapaj moga srca, ovo je vapaj moje duše, ovo je vapaj našega života, ovo je vapaj jednog vjernika, međutim vidjeti Isusa se može na više načina i tražiti i željeti Isusa može biti motivirano iz raznih razloga. (5. korizmena nedjelja, 19.3.2018., don Mihovil Kurkut)

4.3.3 Supstitucija

Ponavljanje se ostvaruje i supstitucijom koja se javlja u obliku parafraze, sinonima, hiponima, kohiponima. Njome se postiže veća dinamičnost i zanimljivost, ali i veće jezično bogatstvo. Parafraziranje je u homilijama najčešći oblik ponavljanje sadržaja s promjenom izraza jer je dobro sredstvo pojašnjavanja, kao što je vidljivo u ovim primjerima u kojima se objašnjavaju jednostavni pojmovi, ali i kompleksnije strukture:

Ma ne samo da živi po svomu, ne samo da je zaboravio svoga Stvoritelja i svoga Otkupitelja, nego čak i čini zlo, čini nepravdu, zapostavlja siromahe, iskorištava slabe, i svećenici i proroci rade što ih volja.

Boji se da će ga netko vidjeti. Boji se da će izgubiti reputaciju i razgovarat s tim mladim učiteljem koji, sve u svemu, sigurno je bio kontroverzan.

Zato što naprosto boji se zauzeti svoj stav. Zato što je kukavica. Zato što se i njemu noge tresu i drhti, kao i meni. Zato što nije na čistu, ne zna bi li se priklonio tom učitelju ili ne bi, ali nešto ga privlači. (4. korizmena nedjelja, 12.3.2018., don Mihovil Kurkut)

Ove nedjelje su također važne zbog katehetskog sadržaja i zato katekumeni, to su oni koji se spremaju za krštenje, evo, inspiriraju se, nadahnjuju se upravo ovim evanđeljima do Uskrsa kad će oni primiti krst, odnosno biti primljeni u katoličku crkvu kršenjem i sakramentima. (2. korizmena nedjelja, 26.2.2018., don Damir Stojić)

Kada govorimo o parafraziranju, De Beaugrande i Dressler (2010) skreću pozornost na problematizirano pitanje sinonimije. Nije posve sigurno je li sadržaj podcrtanih parafraza potpuno isti, no isto tako zaključuju da se uz pomoć konteksta može determinirati aktualno značenje (usp. Beaugrande, Dressler 2010: 74). Česta je i leksička supstitucije koja se očituje u uporabi sinonima:

To što on prolazi i kroz trpljenje i kroz žrtvu, čak kroz spremnost na smrt, evo je tako, to je prirodan nekakav zakon očito, nema klasa bez trunjenja u zemlju. (5. korizmena nedjelja, 19.3.2018., don Tihomir Šutalo)

...i zbog toga vječnost koju ti obećaješ svojoj ženi, svojoj zaručnici, svojoj dragoj nije istina, jer tebi ne pripada. (2. korizmena nedjelja, 26.2.2018., don Mihovil Kurkut)

...koji je bio u kontinuiranoj napasti da sagradi sebi idole, neke surogat bogove. (1. korizmena nedjelja, 19.2.2018., don Mihovil Kurkut)

U sljedećoj rečenici ističe se primjer zamjene značenjskim nadređenicama. Riječ *narod* mogli bismo shvatiti kao hiperonim riječi *čovjek* koja je hiperonim riječi *tebe*. Tim se odnosom nastoji naglasiti snažan savez između Boga i naroda, tj. između Boga i pojedinca.

Prva čitanja sva su bila usredotočena na jednu ideju, a to je ideja saveza, ideja saveza između Boga i naroda, između Boga i čovjeka, između Boga i tebe. (5. korizmena nedjelja, 19.3.2018., don Mihovil Kurkut)

„Nije istina, ova civilizacija, ovaj grad, ovo društvo će propasti jer niste bili vjerni, ali Bog će ispuniti svoje obećanje i sklopiti će novi savez.” (5. korizmena nedjelja, 19.3.2018., don Mihovil Kurkut)

Leksička se supstitucija može uočiti i u sljedećem hiperonimsko-kohiponimskom odnosu s imenicama *mržnja*, *izdaja*, *srdžba* i *laž* koje su međusobno kohiponimi, dok im je imenica *griješ* hiperonim:

Ovdje vidimo zavist, ovdje vidimo mržnju, ovdje vidimo izdaju, ovdje vidimo srdžbu, ovdje vidimo laž, zapravo nema, nema grijeha kojeg tu nema. (Cvjetnica, 26.3.2018, don Damir Stojić)

Tekstno povezivanje moguće je i specificiranjem:

Ono što je učinio Bog da bi nama približio samoga sebe, On je postao tijelo, postao je konkretnost, postao je vidljiv. Možeš ga čuti, vidjeti, taknuti, osjetiti, primiti u svoj život. (1. korizmena nedjelja, 19.2.2018., don Mihovil Kurkut)

No, supstitucija se često izbjegava kako ne bi došlo do dvosmislenosti ili kako bi se određena slika bolje istaknula te se zbog toga cijeli izraz ili riječ ponavljaju. Tako se u sljedećem primjeru ponavlja imenica *Gospodin* iako bi bilo običnije zamijeniti je zamjenicom *on* ili *koji*.

Onda Mojsije se pomoli Gospodinu i Gospodin mu kaže: Napravi jednu zmiju brončanu, digni je na štap da svi vide i tko pogleda u tu zmiju, bit će spašen. (4. korizmena nedjelja, 12.3.2018., don Mihovil Kurkut)

To je bio isto tako jedan trenutak kad narod nije vjerovao Bogu i Bog onda pušta zmije na svoj narod neka ih ugrizaju i onda u jednom trenutku kaže Mojsiju: „Mojsije, podigni na stup zmiju. (4. korizmena nedjelja, 12.3.2018., don Ivan Šibalić)

Evo to je ključ, moramo vidjeti o čemu se tu radi, naravno moramo malo zaviriti u Stari zavjet. U Starom zavjetu na više mjesta proroci prorokuju da će Mesijansko razdoblje doći i da ćemo prepoznati Mesiju tek kad pogani dolaze u sveti grad Jeruzalem i traže Mesiju. (5. korizmena nedjelja, 19.3.2018., don Ivan Šibalić)

4.3.4 Pronominalizacija

Na ustrojstvenu vezu među rečenicama upućuju i forični izrazi, zamjenjivački elementi kojima se doprinosi dinamičnosti. Foričnost ili međuupućivanje jest upućivanje jedne rečenice svojom sastavnicom na drugu (usp. Štrkalj-Despot 2008: 66). Ti su elementi kratke, ekonomične riječi bez posebna sadržaja koje stoje na mjestu gdje bi inače stajali oni izrazi s determiniranim sadržajem (usp. Beaugrande, Dressler 2010: 76). Uporaba zamjenjivačkog elementa prije ili nakon koreferentnog izraza naziva se anafora, tj. katafora, upućivanje prema naprijed ili prema nazad. U homilijama se od anaforičkih elemenata najčešće javljaju zamjenice. One mogu upućivati na jednu riječ, kao i na cijeli odlomak ili čitavu radnju. U sljedećem primjeru anaforički elementi, tj. pokazna zamjenica *to* i posvojna *njegovu/njegova* upućuju na riječi *korizma* i *Gospodin*, tj. jedinice koje im prethode:

Korizma, koje je jedno vrijeme milosti, jedno posebno vrijeme koje Bog daje Crkvi svojoj. To je pogodno vrijeme, dobro vrijeme da susretnemo Gospodina i da napokon povjerujemo u njegovu ljubav i da nas njegova ljubav preobrazi. (1. korizmena nedjelja, 19.2.2018., don Mihovil Kurkut)

Anafora je vidljiva i u sljedećem primjeru jer referent koji sadrži obavijest nužnu za interpretaciju prethodi izrazu čija interpretacija o njemu ovisi:

Mi ne možemo zamisliti raj. Mi imamo samo opis da je to jako dobro, da smo tamo pred licem Božjim, da je tamo život vječni, da je tamo uskrslo tijelo koje više ne pati, ali mi ni zamisliti ne možemo što je to. (2. korizmena nedjelja, 26.2.2018., don Ivan Šibalić)

Narod je u pustinji, izišao iz Egipta, gladni, pa dragi Bog im je providio takozvanu manu, kruh koji je pao s neba, i ta mana je bila bezukusna. I oni su počeli mrmljati i onda su

rekli nešto što je možda najstrašnije rečeno u Starom zavjetu. (4. korizmena nedjelja, 12.3.2018., don Damir Stojić)

Jezična sredstva kataforičke naravi upućuju na ono što će uslijediti u tekstu. Takva vrsta povezivanja služi usmjeravanju pažnje onoga koji sluša homiliju u očekivanju novih obavijesti. Govornik nastoji djelovati usmjereno (usp. Glovacki-Bernardi 2004: 55). Katafora je vidljiva u sljedećem primjeru gdje se referent koji nosi obavijest nužnu za interpretaciju izraza nalazi iza zamjenice:

Davno sam bio u Svetoj Zemlji pa sam mogu osjetiti što znači to, što znači Jeruzalem. (2. korizmena nedjelja, 26.2.2018., don Damir Stojić)

I zapravo ta gesta, koliko god ona bila iznenađujuća i malo čudna za nas, jer mi smo naučili gledati blagog Isusa, Isusa koji prašta, koji govori riječi ljubavi, ovdje radi jednu gestu koja baš ne sliča na njega, više sliča na nas, nama se to sviđa, nama se sviđa da Isus napokon dođe ovdje i napravi malo reda, ovdje među nama. (3. korizmena nedjelja, 4.3.2018., don Mihovil Kurkut)

Jedna od rečenica koja se često preskače u današnjem evanđelju je ova prva, što kaže prva rečenica? „Blizu bijaše židovska Pasha.” (3. korizmena nedjelja, 4.3.2018., don Ivan Šibalić)

I oni su počeli mrmljati i onda su rekli nešto što je možda najstrašnije rečeno u Starom zavjetu. Ne samo da su rekli da oni umiru, nego implicitno optužuju Mojsija i Boga da su ubojice jer su rekli: „Zar ste nas doveli u ovu pustinju da nas ubijete?“ (4. korizmena nedjelja, 12.3.2018., don Damir Stojić)

Kataforični element *ono* odnosi se na klauzu koja slijedi:

Ono što zvuči nevjerovatno je da u tom Starom zavjetu je ljude ujedala zmija i da bi netko imao pred sobom, tako jednostavan način, samo podigni pogled i pogledaj na zmiju uzdignutu na stup i ozdravit ćeš i da netko to neće napraviti. (4. korizmena nedjelja, 12.3.2018., don Ivan Šibalić)

Pokazna zamjenica često ima funkciju uvođenja u upravni govor:

Kažu samo ovo: „Duh nagna Isusa u pustinju i bijaše u pustinji četrdeset dana gdje ga je iskušavao Sotona, bijaše sa zvijerima, a anđeli mu služahu.“

Katafore se mogu koristiti kada se želi pojačati zanimanje recipijenta i tada ga se nekoliko rečenica drži u neizvjesnosti jer najprije ima samo „problematično znanje“ (Beaugrande, Dressler 2010) i potiče ga se da dublje uđe u priču:

On uze, kaže, sa sobom Petra, Jakova i Ivana i povede ih na goru visoku. Odmah tu - stop, na goru visoku. Prvi, odnosno svaki put kad se pojavi gora u Svetom pismu, svaki put, ali svaki puta, pogotovo u Starom zavjetu, imamo susret Boga i čovjeka. Ne samo susret Boga i čovjeka, imamo i Božje objavljenje čovjeku, takozvana teofanija. Ali svaki put. I, kad čitamo Sveto pismo i kad čitamo da je Isus Petra, Jakova i Ivana sa sobom poveo na goru, vjernik bi trebao već sa ushićenjem biti spreman da čita dalje. (2. korizmena nedjelja, 26.2.2018., don Damir Stojić)

Osim katafore i anafore postoji i homofora koja određuje, tj. specificira točno određeni tekstni element, a najčešću ulogu homofore ima determinator *jedan* ili pokazna zamjenica *ova/ovaj*:

Međutim, jedan detalj bih vam htio reći što ovdje ne piše, ali onaj koji je malo pažljivi slušatelj i poznavatelj Svetoga pisma to će primijetiti. (1. korizmena nedjelja, 19.2.2018., don Mihovil Kurkut)

Tako i mi, ne možemo ostati samo na duhovnim stvarnostima, ne možemo ostati samo na nakanama i željama i stoga ova prva nedjelja, svaka prva nedjelja korizme, bez obzira koje se evanđelje čitalo, kao prvu nedjelju daje Isusove kušnje u pustinji. (1. korizmena nedjelja, 19.2.2018., don Mihovil Kurkut)

No, kad čitamo izbliza ovaj tekst, kako Bog kuša Abrahama...(2. korizmena nedjelja, 26.2.2018., don Damir Stojić)

Svaka forička upotreba pokaznih elemenata pretpostavlja da pošiljatelj i primatelj tok govora imaju pred sobom kao cjelinu u kojoj se mogu uspostaviti i kataforički i anaforički odnosi. (Glovacki-Bernardi 2004: 59) Elementi sintagmi *ono što, tih četrdeset dana, onaj koji* upućuju jedan na drugi:

Ono što je učinio Bog da bi nama približio samoga sebe, On je postao tijelo, postao je konkretnost, postao je vidljiv. (1. korizmena nedjelja, 19.2.2018., don Mihovil Kurkut)

Tih četrdeset dana i Ilija je prošao u pustinji i hranila ga je ptica, nakon što je bio razočaran s posljedicom svoga propovijedanja. (1. korizmena nedjelja, 19.2.2018., don Mihovil Kurkut)

Onaj koji misli da neće umrijeti, taj nije nešto dobro složio, svi ćemo umrijeti. (5. korizmena nedjelja, 19.3.2018., don Ivan Šibalić)

4.3.5 Glagolsko vrijeme i način

Kohezivno djeluju i glagolske kategorije kao vrijeme i način. Glagolska su vremena gotovo uvijek svedena na prezent koji je često u funkciji historijskog prezenta. Česta upotreba prezenta može se argumentirati željom za aktualizacijom.

Obadvojica se penju na brdo, jedan zanimljiv podatak za brdo Morija. Gdje se nalazi to brdo? Gdje je to brdo danas? Dakle, čitajući Bibliju, u Drugoj knjizi Ljetopisa znamo da piše da je Salomon gradio svoj hram na brdu Morija.

Osim prezenta, ponekad se za opisivanje koristi perfekt. U homilijama se mogu naći i primjeri futura:

[znaj] da će ti pomoći kad god ga zazoveš...

...i zato Gospodin će nas povesti u pustinju, zato Gospodin će nas suočiti s našim najvećim tminama, Gospodin će dopustiti da uđemo u sjenu, ali neće nas napustiti, ostat će blizu nas.

Tkogod bude dovoljno ponizan da uzdigne svoj pogled, a ujela ga je zmija, da uzdigne svoj pogled prema zmiji, ozdravit će. (4. korizmena nedjelja, 12.3.2018., don Mihovil Kurkut)

U sljedećem primjeru upotrebljena su sva tri vremena u jednoj rečenici da se i glagolskim vremenima istakne Božja svevremenost:

Bog će sebe dati, on će sebe dati, on je sebe dao, on sebe daje. (2. korizmena nedjelja, 26.2.2018., don Mihovil Kurkut)

Od glagolskih načina potvrđen je imperativ kojim se izriče poticaj i molba:

Brate i sestro, ne boj se! (1. korizmena nedjelja, 19.2.2018., don Mihovil Kurkut)

Vjeruj! (2. korizmena nedjelja, 26.2.2018., don Mihovil Kurkut)

Od glagolskih načina često se koristi i kondicional prvi umjesto indikativa prezenta kako bi se ublažilo ono što se govori i da se ne oda dojam zapovijedanja:

To bismo rekli u našoj gluposti, to bismo rekli u teškim trenucima...(1. korizmena nedjelja, 19.2.2018., don Mihovil Kurkut)

Na kraju, Bog ne traži dragovoljce, mi bismo u boj u boj, ne traži dragovoljce. (4. korizmena nedjelja, 12.3.2018., don Mihovil Kurkut)

Međutim, jedan detalj bih vam htio reći što ovdje ne piše, ali onaj koji je malo pažljivi slušatelj i poznavatelj Svetoga pisma to će primijetiti. (1. korizmena nedjelja, 19.2.2018., don Mihovil Kurkut)

4.3.6. Konektori

Složene se rečenice ponekad iz stilskih razloga razdvajaju u surečenice koje mogu završiti točkom. Tada takve iskaze u cjelinu teksta povezuju tzv. tekstni konektori, veznici u složenoj rečenici, tj. „signali kontekstne uključenosti“, kako ih naziva Silić. S obzirom na smjer povezivanja s kontekstom, svi konektori imaju foričku funkciju, tj. upućuju na prethodno ili sljedeće (Glovacki-Bernardi 2004: 55). Povezivanje rečenica i cijelih odlomaka vrlo je važno u komunikacijskim situacijama za recipijenta kako bi mogao uhvatiti veze između razina mentalnih procesa, tj. govornikovih stanja (Glovacki-Bernardi 2004: 67). Papa Franjo u apostolskoj pobudnici o naviještanju evanđelja u današnjem svijetu naglašava kako je jedna od zadaća homilije da ima jasan red i međurečeničnu povezanost (usp. EG 158). U analiziranim homilijama najčešće se javlja veznik *i* koji povezuje rečenice, ali i cijele odlomke. Osim veznika, od ostalih vrsta riječi pojavljuju se i čestice i prijedlozi.

Kohezivne veze među segmentima teksta stvaraju se pomoću junksije. Ona je u homilijama vrlo zastupljena i često povezuje cijele rečenice. Na temelju semantičkih funkcija, razlikujemo četiri tipa povezivanja, veznih sredstava, tj. junktora (Glovacki-Bernardi 2004: 67). Konjunkcija je odnos dodavanja, kojim se povezuju jedinice jednakog statusa u tekstu. Službu aditivnoga tekstnog konjunktora u homiliji najčešće ima konjunktor *i*:

I, kad čitamo Sveto pismo i kad čitamo da je Isus Petra, Jakova i Ivana sa sobom poveo na goru, vjernik bi trebao već sa ushićenjem biti spreman da čita dalje. [...] I oni su vjerovali da će nebo biti kao jedan veliki šator. I svake godine kad Židovi slave, oni ih podignu i tamo slave i tamo igraju kolo, plešu, oni zapravo slave blagdan neba, jer oni vjeruju da će doći nebo. (2. korizmena nedjelja, 26.2.2018., don Damir Stojić)

Najčešći objasnidbeni konjunktor jest *zapravo*, ali se često pojavljuju i konjunktori *drugim riječima* i *naime* koji signaliziraju da se njima neće izreći neka nova obavijest, nego će se pojasniti i na nov način izreći prethodni iskaz. Time se recipijentima olakšava slušanje (usp. Badurina 2008: 39).

Zapravo, iskustvo kušnje je DNK naše slobode. (1. korizmena nedjelja, 19.2.2018., don Mihovil Kurkut)

Zapravo, po onome što piše u Svetome Pismu, to nije baš tako, jer samo koju stranicu ranije Petru je svašta rekao, Petru je rekao: „Sotono bježi od mene!“ (2. korizmena nedjelja, 26.2., don Mihovil Kurkut)

Drugim riječima, Isus je ušao u hram iz smjera Betfage, odnosno Betanije preko Maslinske gore. (Cvjetnica, 26.3.2018., don Damir Stojić)

Drugim riječima, spoj neba i zemlje, dakle postoji život iza smrti. (2. korizmena nedjelja, 26.2.2018., don Damir Stojić)

Naime, Mojsije je zakonodavac, Ilija je prorok, dakle predstavnik svih proroka. (2. korizmena nedjelja, 26.2.2018., don Damir Stojić)

Najčešći pojačajni konjunktor jest *upravo*:

Upravo o tome je govorilo prvo čitanje, slušali smo o Noi i slušali smo kako Bog nije rekao: „materijalno ne valja” i „materijalno treba odbaciti”, hoćete da vam pročitam što je Bog rekao Noi? (1. korizmena nedjelja, 19.2.2018., don Ivan Šibalić)

Disjunkcija povezuje jedinice koje imaju alternativni status, a signal disjunkcije gotovo uvijek jest disjunktor *ili* koji se u homilijama ne pojavljuje toliko često. Razlog tomu može se pronaći u činjenici da disjunkciju nije lako procesuirati jer korisnici teksta neprestano moraju pratiti alternative, sve dok se ne donese konačna odluka (usp. Beaugrande, Dressler 2010: 90).

Ili, što ja znam, i među nama ima onih koji razmišljaju na ovaj način, smatraju da je ova teologija u redu, neki drugi smatraju skroz drugačije, neki kažu da je važnije moliti, drugi kažu da je važnije raditi. (3. korizmena nedjelja, 4.3.2018., don Mihovil Kurkut)

S druge strane, kontrajunkcija povezuje jedinice jednakoga statusa koje su nespojive ili inkongruentne i nju signaliziraju kontrjunktori. U analiziranom korpusu česti su konfrontativni kontrajunktori poput *no*, *ali*, *međutim*, *s druge strane* koji iskazuju govornikov stav i najavljuju njegovo protivljenje tvrdnji iskazanoj u prethodnom iskazu. Oni olakšavaju problematične prijelaze na mjestima gdje se pojavljuju prividno neočekivane kombinacije zbivanja:

No danas u današnjem odlomku što smo slušali, to je evanđelist Marko, to je vrlo kratki odlomak. (1. korizmena, 19.2.2018., don Ivan Šibalić)

Ali ne samo to, izvanbiblijska židovska tradicija nas uči da i jedan i drugi su već uzneseni u nebo. (2. korizmena nedjelja, 26.2.2018., don Damir Stojić)

Međutim u ovom tekstu Isus radi nešto, Židovi vide jednu stvar, razumiju drugu. Čuju jednu stvar, razumiju drugu. (3. korizmena nedjelja, 4.3.2018., don Mihovil Kurkut)

A s druge strane Isus je nježan, nježan poput jedne žene, koji zna vidjeti detalje, koji zna čuti onaj vapaj koji je izgubljen u glasovima, koji zna vidjeti situaciju tvoju i moju, zna stati, zna čuti, zna primijetiti malo svijetla u tvome srcu i zna pucati na to dobro, zna te podržati u tomu. (3. korizmena nedjelja, 4.3.2018., don Mihovil Kurkut)

Zatim subjunkcija povezuje jedinice teksta čiji status nije ravnopravan, već jedna jedinica ovisi o drugoj. Signali su subjunkcije subjunktori i oni koji su u homilijama zastupljeni u najvećem broju jesu vremenski, uzročno-posljedični i zaključni subjunktori. Najčešći vremenski subjunktor jest *onda* kojemu često prethode neki drugi veznici poput *a* i *i*:

Onda Mojsije se pomoli Gospodinu i Gospodin mu kaže...(4. korizmena nedjelja, 12.3.2018., don Mihovil Kurkut)

A onda je došao Herod. (3. korizmena nedjelja, 4.3.2018., don Damir Stojić)

I onda su ispitivali pa gdje se to ljudi nalaze i onda su vidjeli da se najviše ljudi nalazi na istom mjestu kad su sportska događanja...(4. korizmena nedjelja, 12.3.2018., don Damir Stojić)

Najčešći uzročno-posljedični subjunktori koji se pojavljuju jesu *jer*, *zato* i *zbog toga*:

Jer vidimo kako Isus prvo odvaja sedamdesetdvojecu od mnoštva, pa dvanaesticu od sedamdesetdvojice, pa vidimo ovdje posebnu trojicu od dvanaesticu. (2. korizmena nedjelja, 26.2.2018., don Damir Stojić)

Zato je Isus ovo učinio nasred svoga poslanja, ovo je deveta glava i nakon toga Isus će ići na Kalvariju umrijeti, da oni se sjete da se Isus proslavio. (2. korizmena nedjelja, 26.2.2018., don Damir Stojić)

Zbog toga lik cara nije mogao ući u hram, nije smio. Zbog toga, Židovi su trebali raditi mjenjačnice, trebali su mijenjati i tu je netko zarađivao. (3. korizmena nedjelja, 4.3.2018., don Mihovil Kurkut)

Zaključna je subjunkcija vrlo često sredstvo kohezivnosti homilija. U analiziranom korpusu najčešći je junktork zaključni subjunktork *dakle*, ali je potvrđen i vremenski subjunktork *znači*:

Dakle, sinoptici su Matej, Marko i Luka jer su im evanđelja jako slična. (2. korizmena nedjelja, 26.2.2018., don Damir Stojić)

Znači, Isus dođe i napravi nered. (3. korizmena nedjelja, 4.3.2018., don Mihovil Kurkut)

Junktivi pokazuju kako komunikacija utječe na sintaktičke konstrukcije kojima se sudionici komunikacije koriste. Junktivi mogu povećati efikasnost teksta te autori teksta mogu pomoći za vrijeme organizacije i prezentacije teksta (usp. Beaugrande, Dressler 2010: 93). Dakle, gramatička povezanost je na dobroj razini, tj. tekst se može pratiti bez poteškoća. Prisutnost tekstnih konektora u tekstu stvara emocionalnu bliskost i služi kao pokušaj zbližavanja sa slušateljima.

Prema Siliću razlikujemo dva tipa veze među rečenicama u tekstu: linearnu, tj. onu u kojoj su rečenice povezane tako da sljedeća rečenica proizlazi iz prethodne, i paralelnu tekstnu vrstu za koju je karakteristična upotreba sličnih sintaktičkih ili leksičkih jedinica (usp. Silić 1984: 133–149). Ako promatramo homiliju, možemo reći da se u njoj nalaze kombinacije obaju tekstnih vrsta. Homilija je tekst koji je linearno strukturiran, sadrži inkoativne i finitivne rečenice:

I to je iskustvo mistično jer su Petar, Ivan i Jakov izvan sebe, naravno, tko će govoriti nego Petar, on je taj koji bez razmišljanja otvara usta i što kaže? (2. korizmena nedjelja, 26.2.2018., don Mihovil Kurkut)

Dakle, Isus se utjelovio u prostoru i vremenu, Isus se utjelovio u jednu državu, u jedno carstvo koji su imali svoje političke vođe i vidite on, Isus Krist je govorio istinu. I zbog toga su ga razapeli. (Cvjetnica, 26.3.2018, don Damir Stojić)

Također, izrazito je česta uzročno-posljedična subjunkcija, što je također tipično za linearno strukturiran tekst. S druge strane homilija je strukturirana i paralelno zbog brojnih paralelizama:

Mama kad je zabrinuta, onda govori puno, a zapravo je dovoljno reći samo jedno, najvažnije, a to je da te volim, da si mi drag, da mi je stalo do tebe. (3. korizmena nedjelja, 4.3.2018., don Mihovil Kurkut)

Ovim primjerima bio je cilj ukazati na tehnike koje se koriste kako bi se naglasila povezanost sadržaja unutar homilija, kako bi se izrazi pobliže objasnili ili pak pojednostavili.

4.4. Ostali kriteriji tekstualnosti

Koherentnost se u homilijama postiže jedinstvenošću teme. Važno je da je od početka uočljiv sadržaj homilije jer je on taj koji zaokružuje tekst i daje koherentnost. Podrazumijeva se zatim da recipijent ima vjerska znanja kako bi mogao sudjelovati u komunikaciji te da se oslanja na vlastita iskustva s tim tipom teksta i cjelokupni kontekst, a pošiljatelj podrazumijeva da je primatelju poznato znanje o homiliji i kako ona izgleda. Sudionici su redovito vjernici koji su slušali vjeronaučne kateheze i upoznati su s vjerskim istinama. Važno je napomenuti da tekst dobiva smisao u kontekstu te bi se izvan njega mogao interpretirati na drugi način. Koherentnosti homilija pridonosi njezina kohezivnost, tj. zastupljena kohezivna sredstva. Zbog zalihosti može doći do monotonije iskaza, no njime se uklanja mogućnost nesporazuma. Homilija ne mora biti koherentna za svakog recipijenta. Stupanj koherentnosti ovisi o recipijentovu enciklopedijskom znanju i znanju teološko-liturgijskih pojmova.

Intencionalnost se ostvaruje samim ciljem homilije. Ona se podrazumijeva jer primatelj i pošiljatelj samim prisustvom pokazuju volju za tom vrstom komunikacije. Namjera je pošiljatelja da svojim tekstom stvori visoko zanimanje kod pošiljatelja, protumači tekstove Svetoga pisma i da upute za dobar vjerski život. U homilijama prevladava teološko-liturgijski rječnik, kao i razgovorni stil. Javlja se preneseno značenje koje zatim bude objašnjeno slikama i usporedbama. Homilije su zapravo velike usporedbe evanđelja i ostalih liturgijskih čitanja s našim životom i svećenici se njima koriste kako bi vjernicima približili Sveto pismo.

...Veliki četvrtak kada će svećenik apostolima, kao što je Krist svojim učenicima, oprati noge. (1. korizmena nedjelja, 19.2.2018., don Mihovil Kurkut)

A s druge strane Isus je nježan, nježan poput jedne žene, koji zna vidjeti detalje, koji zna čuti onaj vapaj koji je izgubljen u glasovima, koji zna vidjeti situaciju tvoju i moju, zna stati, zna čuti, zna primijetiti malo svijetla u tvome srcu i zna pucati na to dobro, zna te podržati u tomu. (3. korizmena nedjelja, 4.3.2018., don Mihovil Kurkut)

Tako što im daje zapovijedi, a mi bi tako rado išli naprijed bez zapovijedi. To vam je kao mama i dijete. Kad dijete kaže: „Ma što će meni mama i tata govoriti”, kako bi rado ljudi da nema deset zapovijedi... (3. korizmena nedjelja, 4.3.2018., don Ivan Šibalić)

Evo to je ta slika naroda koji putuje i koji zna gdje i ide, ali još nije stigao i tako i mi, i mi putujemo i nismo stigli, mi ćemo vrlo brzo slaviti Uskrs, ali nismo još uskrsli. (4. korizmena nedjelja, 12.3.2018., don Ivan Šibalić)

Prihvatljivost je također na visokoj razini jer su recipijenti samim dolaskom spremni prihvatiti kohezivan i koherentan tekst. Visokoj prihvatljivosti doprinosi i činjenica da su homilije govori koji ljudima daju nadu te ih potiču na promjenu na bolje i na obraćenje.

Informativnost je na visokoj razini i značajno obilježje homilije jer je ona zapravo novo tumačenje evanđelja. Namjera je emitenta da njegova homilija s jedne strane bude djelomično poznata jer će tako biti i prihvaćena i recipijent će prepoznati o čemu se radi. S

druge strane, homilija mora biti i dovoljno informativna i zanimljiva kako bi usmjerila i zadržala recipijentovu pažnju. Važan je i kontekst koji se potpuno ostvaruje u tumačenju recipijentata i njihovoj sposobnosti imaginacije.

Situativnost je također zadovoljen princip jer se homilija ostvaruje u određenom kontekstu, u određeno vrijeme i upućuje određenim emitentima. Bitno je da je ono što se govori povezano s liturgijskim čitanjima toga dana i da se aktualizira za svakodnevni život. Dakle, homilije su dio službe riječi, tj. cijelog bogoslužja. Situacija zahtijeva da tekst bude prilagođen svojoj svrsi. Izbjegava se stilska obilježnost i tematska razvedenost kako bi se na što bliži i jednostavniji način vjernicima protumačila Božja riječ. Primjer situativnosti prigodne su homilije izrečene na određene blagdane. Da se o određenom blagdanu, na primjer o Uskrsu govori u vrijeme Božića, ne bi bio zadovoljen kriterij situativnosti i homilija bi bila neprihvaćena. Isto tako, bile bi neprihvaćene kad bi se izrekle na nekom drugom mjestu, a ne u crkvama.

Intertekstualnost kao kategorija vrlo je izražena jer su homilije zapravo metatekstovi Svetog pisma. One imaju visok stupanj upućenosti na druge tekstove. Govornik homilije mora neprestano u obzir uzimati prijašnji tekst, a recipijentu ti tekstovi moraju biti poznati. Razumijevanje homilije ovisi upravo o stupnju razumijevanja Evanđelja i ostalih čitanja. Drugi pokazatelj intertekstualnosti jest sličnost homilija različitih svećenika koja se očituje u strukturi i sadržaju, no svaki od njih ima svoj način iznošenja te teži originalnosti i posebnosti. Iz sljedećeg primjera uvoda u homiliju može se uočiti direktno referiranje na Evanđelje:

Čitajući ovo Evanđelje, da mogu biti muha, ja bih bio tamo, na tom brdu i volio bih čuti što su pričali Isus, Mojsije i Ilija. (2. korizmena nedjelja, 26.2.2018., don Damir Stojić)

Osim referiranja na evanđelje, u homilijama se objašnjavaju i drugi propisani tekstovi Staroga i Novoga zavjeta koji se tog dana čitaju tijekom službe riječi, neposredno prije same homilije:

Pa onako kako smo u psalmu pjevali, čuli ste psalam: „Na obali rijeka babilonskih.“ To je to babilonsko sužanjstvo. (4. korizmena nedjelja, 12.3.2018., don Ivan Šibalić)

Braćo i sestre, reče sveti Pavao Korinćanima u Prvoj poslanici što smo danas čuli, drugo čitanje, kaže: „Mi propovijedamo Krista raspetoga“, kaže: „Jer ludo Božje je mudrije od ljudi i slabo Božje jače je od ljudi. Dakle, vrlo jedna sažeta poruka svetog Pavla... (3. Korizmena nedjelja, 4.3.2018., don Damir Stojić)

U zadnjoj korizmenoj nedjelji svećenici su se kratko osvrtni i na sva dotadašnja čitanja u korizmi:

Bacimo sada malo pogled na prva čitanja koja smo čitali ovih pet nedjelja. Prva čitanja sva su bila usredotočena na jednu ideju, a to je ideja saveza, ideja saveza između Boga i naroda, između Boga i čovjeka između Boga i tebe. (5. korizmena nedjelja, 19.3.2018., don Mihovil Kurkut)

Potvrđenost svih kriterija tekstualnosti dokazuje homiliju kao samostalnu tekstnu vrstu. Ovaj je pregled pokazao važnost kohezivnosti i koherentnosti u homilijama. Također, iako intencionalnost, prihvatljivost, informativnost dolaze do izražaja, kao najvažniji se kriterij tekstualnosti uz kohezivnost ističe i intertekstualnost. Homilije su međusobno slične pa se i kriteriji podjednako ostvaruju u svakoj od njih.

5. JEZIČNE ZNAČAJKE HOMILIJE

S obzirom na sintaksu, rečenice su većinom zavisnosložene. Najčešće vrste koje prevladavaju jesu odnosna, uzročna i namjerna rečenica.

Odnosna zavisna rečenica sa zamjenicom *koji* uvijek se odnosi na novu informaciju u prethodnoj glavnoj rečenici, a u zavisnoj uvodi novu informaciju. Sadržaj takvih rečenica može ugurati u glavnu rečenicu, no tada informacije iz zavisnih rečenica ne bi više bile u prvom planu (usp. Beaugrande, Dressler 2010: 94-95).

Pa baš je to zanimljivo u duhovnom životu, siguran sam da vi koji pokušavate i koji radite na sebi, da svaki put kad odlučim činiti nešto dobro, da svaki put kad odlučim biti više Gospodinov, vrug me još više iskušava, još više me napastuje, još više mi ne da mira. (1. korizmena nedjelja, 19.2.2018., don Mihovil Kurkut)

Za razliku od drugog evanđeliste, trećega, koji to naširoko opisuju, on kaže doslovno dvije rečenice. (1. korizmena nedjelja, 19.2.2018., don Ivan Šibalić)

Nije slučajaj taj broj koji se ponavlja, četrdeset dana korizme. (1. korizmena nedjelja, 19.2.2018., don Ivan Šibalić)

Osim zavisnosloženih rečenica, u homilijama se često pojavljuju i kratke rečenice koje se koriste kako bi stvorile dinamiku potrebnu za praćenje i pamćenje propovijedanja.

Pa On je dobar. Nema biznisa s Bogom. (3. korizmena nedjelja, 4.3.2018., don Mihovil Kurkut)

A što je hram? Idemo korak dalje. Što je hram? Tijelo je hram. Tijelo je hram. (3. korizmena nedjelja, 4.3.2018., don Ivan Šibalić)

A što se nalazi u toj rečenici? Ljubav, ljubav. I to je poruka evo današnje nedjelje i to ne bilo koja ljubav: „Bog je tako ljubio svijet da je dao svoga Sina jedinorođenca.“ Za tebe.

Drugim riječima oni su rekli: „Gospodine, ti nas želiš ubiti.“ Nešto strašno.

Što je to? Tu se traži vjera. (4. korizmena nedjelja, 12.3.2018., don Damir Stojić)

Zašto dolazi u noći? Zato što se boji. (4. korizmena nedjelja, 12.3.2018., don Mihovil Kurkut)

Ta nam nije tako očito baš, ali to je ono što današnja nedjelja kaže: „Tko vjeruje u njega, ne osuđuje se, a tko ne vjeruje u njega, već je osuđen.“ Osuda je smrt. (4. korizmena nedjelja, 12.3.2018., don Ivan Šibalić)

5.1. Teološko-liturgijska terminologija u homiliji

Homilija je specifična tekstna vrsta u kojoj se koristi obilje izraza iz teološkog i liturgijskog područja i potrebno je tzv. enciklopedijsko znanje kako bi se one mogle pratiti i razumjeti. Enciklopedijsko znanje posljedica je intertekstualnosti. Primatelji mogu zabilježiti

enciklopedijsku informaciju jer je bila sadržana u prethodnim tekstovima (Glovacki-Bernardi 2004: 37).

I posljednja Isusova kušnja u Markovu evanđelju bit će u Getsemanskom vrtu uoči njegove smrti, kad su Isusa svi napustili, onda mu đavao to čak, u filmu ste mogli vidjeti, đavao mu dođe i kaže: „Zar ćeš još vjerovati svome Bogu? (1. korizmena nedjelja, 19.2.2018., don Tihomir Šutalo)

Svi znaju za egipatsko sužanjstvo, to je samo jedno sužanjstvo, bila su dva sužanjstva. Danas smo slušali o babilonskom sužanjstvu. Babilonsko sužanjstvo je bilo druge naravi, ali isto tako Babilonci su došli, spominje se tu nekakav Nabukodonozor, odveli su židovski narod u zarobljeništvo koje je trajalo, ali što je važno?

Braćo i sestre, u današnjem evanđelju čujemo Očev glas i tko malo bolje poznaje Sveto pismo zna da Bog Otac progovori tri puta u Novom zavjetu. (5. korizmena nedjelja, 19.3.2018., don Damir Stojić)

Neki od ustaljenih izraza koji se stalno ponavljaju u analiziranim homilijama jesu: *hrana duhovna, zemaljski život, Gospodin, Duh Sveti, život vječni, Majka Crkva, nebesko kraljevstvo* itd. Kada svećenici posegnu za pojmovima za koje pretpostavljaju da su recipijentima nepoznati ili da bi trebalo podsjetiti na značenje, daju definiciju tih izraza:

Ne samo susret Boga i čovjeka, imamo i Božje objavljenje čovjeku, takozvana teofanija. (2. korizmena nedjelja, 26.2.2018., don Damir Stojić)

Dakle, moramo znati odgovoriti tim ljudima, to se zove apologetika. (2. korizmena nedjelja, 26.2.2018., don Damir Stojić)

Jesmo li mi svjesni da smo zapravo kristofori? Kristofori znači nositelji Krista. (3. korizmena nedjelja, 4.3.2018., don Mihovil Kurkut)

U homiliji se koriste i latinizmi kako bi se objasnili teološki pojmovi:

I svi evanđelisti kažu da se to treba dogoditi, „necitas”, treba se dogoditi, tako treba biti. (4. korizmena nedjelja, 12.3.2018., don Mihovil Kurkut)

To rađa ono što latinski kaže „comunio“ što znači zajedništvo, od čega dolazi naslov za pričest „comunione“, zajedništvo, mi tražimo zajedništvo, to tražimo, tražimo onaj Božji zagrljaj, onu ljubav, puninu iskustva koja nije samo intelektualna, ona je i intelektualna, koja nije samo osjećajna, ona je i osjećajna, ona proždire i prodire u svaki element moga bića. (5. korizmena nedjelja, 19.3.2018., don Mihovil Kurkut)

5.2. Značajke razgovornog stila u homiliji

Budući da su one usmeni oblik, homilije imaju karakteristike razgovornog stila, tj. stila svakodnevnice komunikacije. Zbog toga što se veća pozornost pridaje sadržaju, nego formi, često dolazi do odstupanja od standardne norme. Zahtjevni teološki pojmovi nastoje se zamijeniti jednostavnijima. Na fonološkoj je razini karakteristična redukcija samoglasnika i suglasnika zbog jezične ekonomije:

Ali ovdje, u međuvremenu, kol'ko god to bilo, jel' to godina dvije, pedeset, sto, koliko živim nije bitno, ali to je ta pustinja i u toj pustinji se rađaju potrebe, fizičke potrebe: „Daj mi piti, Bože.” (4. korizmena nedjelja, 12.3.2018., don Ivan Šibalić)

Kad god se dogodi jedna gora, neki susret, kad se ne'ko uspinje, bit će susret Boga i čovjeka i još više, Bog će se objaviti. (2. korizmena nedjelja, 26.2.2018., don Damir Stojić)

Pojavljuje se i nepotpuni infinitiv:

Teško je meni to opisat', teško je meni kao ne-Židovu to opisat', ali pokušao sam ući u njihov mentalitet. (3. korizmena nedjelja, 4.3.2018., don Damir Stojić)

Na morfološkoj razini jedna od karakteristika uporaba je zamjenice kojeg i kada je riječ o neživom: ...mi govorimo o jednom duhovnom svijetu kojemu pripadamo, kojega ne vidimo... (1. korizmena nedjelja, 19.2.2018., don Ivan Šibalić)

U funkciji se izražavanja ekspresivnosti i emocija često javljaju čestice i uzvici poput *evo, ah, vau:*

Evo to je jedna od poruka ovog Markovog evanđelja. (1. korizmena nedjelja, 19.2.2018., don Tihomir Šutalo)

Evo, ovaj današnji Isus je malo specifičan, vjerujem da se mnoge od vas dojmio, meni se sviđa zato što sam odrastao na kaubojskim filmovima. (3. korizmena nedjelja, 4.3.2018., don Mihovil Kurkut)

Eh, da je meni biti tamo, da je meni biti tamo na tom brdu, sigurno ne bih postupio drugačije nego Petar. (2. korizmena nedjelja, 26.2.2018., don Mihovil Kurkut)

Vau, takvog Isusa trebamo, jedva smo ga dočekali. (3. korizmena nedjelja, 4.3.2018., don Mihovil Kurkut)

I ono što je prekrasno što će se kasnije na toliko mjesta javljati u evanđeljima i u Starom zavjetu isto, da ti neku stvar ne moraš napraviti, ne mora se ona čak ni dogoditi izvana fizički da bi bila učinjena, e to se ovdje događa. (2. korizmena nedjelja, 26.2.2018., don Ivan Šibalić)

Karakteristika razgovornog stila u homilijama je i upotreba stranih izraza poput *cool, ok* i ostalih. Korištenje anglizama moglo bi se opravdati željom za približavanjem jeziku mladih (don Mihovil je propovijedao na misi za mlade) i utjecajem govornog područja u kojem se propovjednik nalazi (don Damir do srednje škole živi u Kanadi).

Next. (3. korizmena nedjelja, 4.3.2018., don Mihovil Kurkut)

I tako su mozgovali, kako se kaže na engleskom „brainstorming“ pa su razmišljali na koji način, gdje, treba li tiskati knjiga, Biblija, treba li dijeliti nešto, treba li javno propovijedati i tako, imali su različite ideje. Došli su do te ideje da bi morali ići tamo gdje su ljudi i onda su rekli da, došli su do drugog zaključka, tj. da moraju iznijeti srž evanđelja, srž, dakle onaj temelj. (4. korizmena nedjelja, 12.3.2018., don Damir Stojić)

I zato križ u kršćanskoj ikonografiji dolazi tek od 4. stoljeća jer bilo je kako bi se reklo „too much“, previše. (4. korizmena nedjelja, 12.3.2018., don Damir Stojić)

To je paradoks, to je ludost, to je non sense, to nema smisla jer on će morati trpjeti, jer on će doživjeti onu prazninu da će u jednom trenutku zavapiti i reći: „Bože moj, Bože moj, zašto si me izdao? (4. korizmena nedjelja, 12.3.2018., don Mihovil Kurkut)

Da je tako, ne bi ga poslali zubaru, rekli bi mu da nije in, rekli bi mu da nije cool, odbili bi ga sigurno. (4. korizmena nedjelja, 12.3.2018., don Mihovil Kurkut)

Okej, čekao je do 98., a onda se sa ženom počeo spremati za drugi život. (2. korizmena nedjelja, 26.2.2018, don Mihovil Kurkut)

Ajmo reći da u ekipi od dvanaestorice, ovo su bili njegovi privilegirani, oni s kojima je On imao najbolji „filming““. (2. korizmena nedjelja, 26.2.2018, don Mihovil Kurkut)

Zabilježena je upotreba dijalektalizma *kmice* kao sinonima za tamu:

Još uvijek smo u kmici. (4. korizmena nedjelja, 12.3.2018., don Mihovil Kurkut)

Kao i kolokvijalizama: *krcato, ostati zabezeknut, pročeprkati, super važno, tipovi* itd.:

Krist nije umro bezveze. (5. korizmena nedjelja, 19.3.2018., don Mihovil Kurkut)

I vidjeli smo prošle nedjelje da ako se držiš Isusa, da se onda držiš pobjednika, to je ekipa koja pobjeđuje, kladi se na Isusa. (2. Korizmena nedjelja, 26.2.2018, don Mihovil Kurkut)

Karakteristika je razgovornog stila i ikavizirani oblik upitno-odnosne zamjenice *gdje*:

Di ću ja stara baba spremna za Mirogoj, di ću ja sada rađati, gotovo je anđeo moj, di si bio dosad? (2. korizmena nedjelja, 26.2.2018, don Mihovil Kurkut)

Na leksičkoj razini razgovorni je stil obilježen i poštapalicama.

Evo, zato nemojmo pasti pomalo u napast i korizmu i ovaj Uskrs, i ovaj veliki tjedan gledati samo kroz smrt. (5. korizmena nedjelja, 19.3.2018., don Tihomir Šutalo)

Isto tako, česte su preformulacije, ispravci, prekidanje misli radi želje za traženjem primjerenih i pojednostavljenih izraza. Inverzije i promjene reda riječi odražavaju misli govornika:

To je hrana duhovna koja jest pod prilikama kruha i vina...(1. korizmena nedjelja, 19.2.2018., don Ivan Šibalić)

...četrdeset dana ili četrdeset godina što su Židovi bili u pustinji su znak cijele jedne generacije životne... (1. korizmena nedjelja, 19.2.2018., don Tihomir Šutalo)

To je prva velika kušnja Isusova... (1. korizmena nedjelja, 19.2.2018., don Tihomir Šutalo)

Pazi Bog na nas, braćo i sestre, i mi to jako dobro vidimo iz iskustva svoga pa čak i iz statistika, ako ne vjeruješ svome iskustvu. (2. korizmena nedjelja, 26.2.2018., don Ivan Šibalić)

Kad susretnem Boga, Bog mi daje i nudi više od onog što ja zamisliti mogu. (2. korizmena nedjelja, 26.2.2018., don Ivan Šibalić)

Kaže sveti Antun Pustinjak da iskustvo kušnje je potrebno jer inače da nema kušnje, ne bi bilo ni slobode naše. (1. korizmena nedjelja, 19.2.2018., don Mihovil Kurkut)

Jer posebno u ono vrijeme, kada je pitanje uskrsnuća gledalo se na drugi način, nije bilo toliko jasno kao što mi danas vjerujemo u uskrsnuće, onda se život gledao kroz to: ja živim po svojem potomstvu, imam sina, imam nasljednika i ja po njemu živim. (2. korizmena nedjelja, 26.2.2018., don Ivan Šibalić)

U ovom su se poglavlju analizirale najizraženije jezične značajke homilije iz kojih se može zaključiti da ona jest specifična tekstna vrsta upravo zato što se, sa semantičkog gledišta, s jedne strane koristi teološkim i liturgijskim pojmovima za koje je potrebno enciklopedijsko znanje kako bi ih se ispravno protumačilo i razumjelo, dok se s druge strane ti stručni termini nastoje objasniti jednostavnim izrazima razgovornog stila. Samim načinom izvedbe kompleksnost sadržaja nastoji se učiniti razumljivijim i bližim recipijentima.

6. KOMUNIKACIJSKA ULOGA HOMILIJE

Analiziranjem homilije, mogu se uočiti karakteristični postupci kojima se postiže njena veća komunikativnost poput korištenja vokativa u funkciji obraćanja recipijentima, zatim upotrebe prvog lica množine, uvođenja postupka pitanje-odgovor, retoričkih pitanja i upravnog govora.

Vokativ u homiliji ima više uloga. Važna je njegova invokacijska funkcija kao znak početka govorenja: *Draga braćo i sestre, evo nas u petoj korizmenoj nedjelji...*(5. korizmena nedjelja, 19.3.2018., don Tihomir Šutalo) Osim invokacijske funkcije, izdvojiti se može i izravno obraćanje kao jedna od komunikacijskih uloga vokativa:

Crkvo Božja, koja si na kušnji svaki dan da se zadovoljiš s materijalnim, da se zadovoljiš s nekim povlasticama koje nam društvo daje, da reagiramo kao što i drugi reagiraju, da se ponašamo kao što se i drugi ponašaju, budi vjerna svome Gospodinu, traži njegovo lice i u kušnjama zazovi Njegovo ime. (1. korizmena nedjelja, 19.2.2018., don Mihovil Kurkut)

Brate, jedini način da se to dogodi je da mu povjeruješ i da ga pustiš, jedini način. (2. korizmena nedjelja, 26.2.2018., don Mihovil Kurkut)

Evo, braćo i sestre, evo Crkva nas poziva na ovu 5. vazmenu nedjelju, 5. korizmena nedjelja, da ozbiljno razmatramo ova otajstva, da preispitujemo kakvo je moje srce, je li moje srce dostojno ovo primiti, ovo srce njegovo primiti, jel' dopuštam da on piše svoj zakon u moje srce. (5. korizmena nedjelja, 19.3.2018., don Damir Stojić)

Vokativom se također može skretati sugovornikova pozornost na dio poruke:

Vidite, zanimljivo, kad čitamo evanđelja, vidimo kod Mateja, kod Marka, kod Luke, posebno čini mi se kod Mateja, Isus čini jako puno egzorcizama, Isus svako malo izganja nekog zloduha, osim kod Ivana, kod Ivana nemamo ni jednog egzorcizma, kod Ivana nemamo ni jedan slučaj, ni jednu priliku da Ivan izganja zloduha iz nekoga. (5. korizmena nedjelja, 19.3.2018., don Ivan Šibalić)

Radi iskazivanja skromnosti emitenti koriste prvo lice množine i tako se poistovjećuju s recipijentima, govore u ime cijele zajednice kako bi izrazili vlastiti stav, tj. stav Crkve:

Mi jednog dana kad budemo u raju ne ćemo biti bestjelesni, mi ćemo biti tjelesni. Na koji način, ne znamo, ali ćemo biti tjelesni. (1. Korizmena nedjelja, 19.2.2018., don Ivan Šibalić)

...u duhovnom svijetu mi ispovijedamo vjeru u anđele čuvare, na primjer, mi spominjemo arkanđela Mihaela, Gabrijela, Rafaela, mi govorimo o jednom duhovnom svijetu kojemu pripadamo, kojega ne vidimo, ali ako ga ne vidimo to ne znači da ne postoji, dapače, mi ga itekako osjećamo. (1. korizmena nedjelja, 19.2.2018., don Ivan Šibalić)

Rečenice u homilijama često su građene u obliku pitanja čime se postiže komunikativni dinamizam, recipijenti su uključeni i lakše prate govor svećenika.

Razumijete što hoću reći? Hoću reći da tijelo jest, ono sudjeluje u tome, ali duh je onaj koji vodi glavnu riječ i ovih četrdeset dana Kristovih u pustinji, četrdeset dana korizme kroz koju mi hodamo nas tome treba voditi, da postanemo sve jasniji. (1. Korizmena nedjelja, 19.2.2018., don Ivan Šibalić)

Ima li smisla da se mučimo, da molimo, da radimo na sebi, a nema odgovora? Ima, jer Bog od tebe traži samo jednu stvar, ne trži tvoju dobrotu, ne traži tvoj uspjeh, ne traži tvoje zadovoljstvo, ne traži tvoju svetost, ne traži tvoju nepogrešivost, traži tvoju vjeru. (2. korizmena nedjelja, 26.2.2018., don Mihovil Kurkut)

Što je Sara rekla? Sara se počela smijati. (2. korizmena nedjelja, 26.2.2018., don Mihovil Kurkut)

Zašto je ova scena važna za Židove? Važna je zato što, ova scena se događa oko 1800. godine prije Krista i u to doba u toj zemlji Kanaanskoj zapravo žrtve djece su bile uobičajena stvar, djeca su se žrtvovala, ubijala, da bi se smirilo Boga, da bi se Bogu udovoljilo nekako. (2. korizmena nedjelja, 26.2.2018., don Mihovil Kurkut)

I zato, Ivan je ispustio opis onih pojedinačnih egzorcizama koje je Isus učinio, to ne znači da ih Isus nije učinio, samo ih Ivan nije prenio, ali Ivan ovdje prenosi da je zbačen konačno knez ovoga svijeta, po čemu? Po njegovoj proslavi, a gdje je njegova proslava? U križu i u uskrsnuću. (5. korizmena nedjelja, 19.3.2018., don Damir Stojić)

Retoričko pitanje koristi se kako bi se pobudilo osjećajno stanje slušatelja i daljnja aktivnost traženjem odgovora.

Što sam to ja sve to u mom životu ostavio po strani? Ja, koji sam, ja kršćanin, kakve to stvari ja ostavljam po strani? (1. korizmena nedjelja, 19.2.2018., don Tihomir Šutalo)

Tko je ikad umro od gladi u Hrvatskoj? (2. korizmena nedjelja, 26.2.2018., don Ivan Šibalić)

Koliko mi, braćo i sestre, trgujemo našim osjećajima? Koliko mi trgujemo našom slobodom? Koliko mi trgujemo čovjekom? (3. korizmena nedjelja, 4.3.2018., don Mihovil Kurkut)

U homilijama se vrlo često sadržaj drugog govora ili teksta doslovno citira. Upravnim govorom naglašava se emotivnost:

I tih četrdeset dana sebi reći: „Moj duh će ovdje voditi glavnu riječ s mojim tijelom. Duh Sveti će me nadahnjivati, a moj duh će upravljati mojim tijelom.” (1. korizmena nedjelja, 19.2.2018., don Ivan Šibalić)

Kad je film završio dao sam mikrofona tomu egzorcistu, a on reče ovako: „Više-manje to je to. „Ja sam ostao zabezknut. „To je naše iskustvo.“ I kaže ovako: „Nekad mi se događa da šetam ulicom i da vidim neki kamion koji ide prema meni i čujem glas u sebi: „Sad će doći na tebe, sad će te pregaziti.“ Ali ja zazovem Isusa i glas nestane. (1. korizmena nedjelja, 19.2.2018., don Ivan Šibalić)

7. ZAKLJUČAK

Propovijedanje je složena djelatnost, primanje i davanje, tj. aktivan i pasivan trenutak u kojem je bitno što se govori i kako se govori. Kako bi se pružila odgovarajuća predodžba, potrebna je i aktivna prisutnost Duha Svetoga da bi ga preoblikovala u „događaj“. Propovijedati znači izravno se obratiti slušatelju. Govor koji bi se obraćao slušatelju, ali ne posjeduje sadržaj vjere, nije propovijed, nego prazan odjek.

Propovijedanje je istodobno osobno i zajedničko. Osobno je ako proces pripreme kod propovjednika stvara osjećaj poistovjećivanja s porukom koju će navijestiti. Ako homilija nastaje u ozračju molitve traženja, proučavanja i razmišljanja, poruka će smjerati tome da duboko poprimi vrijednosti koje propovjednik nosi u sebi; u njemu će se pojaviti uvjerenje o važnosti onoga što treba reći. Propovijedanje je društvena i javna stvarnost. Propovjednik svojom porukom postaje glas zajednice vjernika, izriče je za zajednicu, a putem nje poruka ide dalje u svijet. (usp. Craddock 2009: 15-25)

Ovim istraživanjem nastojala se prikazati komunikacijska priroda homilije. Proučene su fonološke, morfološke, sintaktičke, semantičke i tekstne karakteristike vidljive u prijepisima homilija. Zapažanja dobivena analizom su mnogobrojna. Zanimljive pojave tiču se semantike. Semantičkom analizom uočeno je mnogo riječi iz teološkog i liturgijskog registra kojih ima koliko i jednostavnih riječi iz svakodnevnog govora i koji bi mogli karakterizirati jezik homilije. Primijećen je i visok stupanj kohezivnosti, posebno svih vrsta ponavljanja izraza koji se koriste kako bi se pojednostavila teološka kompleksna terminologija.

Treća pojava tiče se morfosintakse. U homilijama se pretežno koristi razgovorni stil što je znak pridavanja veće važnosti sadržaju, nego formi, tj. načinu izvedbe i izvedbe govora. Na taj način morfološki elementi često predstavljaju jezične navike govornika. Zbog toga je tekst homilije zanimljiv za praćenje morfosintakse u razgovornom hrvatskom jeziku. Uvijek bi se trebalo uzeti u obzir da je homiletski tekst, „miješani tekst“, „tekst na granici“ jer ima karakteristike pisanog jezika u usmenom (usp. Borello prema Dardano 1994: 176). Analizirane su homilije govorene kako bi se uspostavio što bolji kontakt s vjernicima, poruka Svetog pisma što bolje prenijela i kako bi se služba riječi povezala sa službom euharistije. Iako su analizirane homilije govorene, a ne pisane i čitane, one se oslanjanju na referentne tekstove Svetoga pisma, u njima se često mogu naći reference na pisani tekst kao izvor inspiracije ili pouke. Oni mijenjaju tekst i utječu na prirodu izraza govorenog hrvatskog.

Dakle, može se zaključiti da je intertekstualnost homilije na visokoj razini i može se smatrati metatekstom Evanđelja i ostalih čitanja Svetog pisma.

Važno je osvijestiti da je homilija, za razliku od spontanog govora, dio komunikacijskog čina stavljenog u određen kontekst, u kojem nije predviđena mogućnost dijaloga. Dakle, radi se o netipičnoj vrsti govorena jezika jer se pravila komuniciranja krše, propovjednik održava govor bez prepreka. Ona mora nicati iz komunikacije s evanđeljem i čovjekom. Iako nailazi na razne poteškoće i izazove poput različitih spoznajnih razina i dobnih skupina sudionika, Aračić savjetuje da bi monologom trebao nastati dijalog koji je u propovijedanju vidljiv ukoliko traži razmišljanje, odgovor, odluku i potiče na djelovanje (usp. Aračić 2003: 70). Treba također podsjetiti da iznesen tekst predstavlja karakteristike razgovornog hrvatskog jezika.

Na temelju prikupljenih i analiziranih homilija utvrđeno je da postoji poseban jezik homilije kojeg karakteriziraju jednostavni izrazi, ali i oni za koje je potrebno prethodno znanje samog jezika i stručne terminologije kako bi ih se moglo razumjeti. Potvrdilo se da homilija jest tekstna vrsta jer zadovoljava, u manjoj ili većoj mjeri, konstitutivna i regulativna načela tekstualnosti. Osobito su razvijene kohezivnost, informativnost i intertekstualnost. Osim toga, homilija zadovoljava uvjete komunikacije. Ovaj rad mali je doprinos proučavanju homilije iz lingvističke i komunikacijske perspektive i može biti temelj daljnjim istraživanjima na tom području kako bi se produbili izneseni problemi i pitanja, poput otkrivanja karakteristika govorenog hrvatskog jezika i utjecaja konteksta na homiliju. Također, takvom vrstom analize došlo bi se do zanimljivih rezultata što se tiče morfoloških čimbenika jer na te elemente propovjednici obraćaju manje pozornosti kada pripremaju homilije. Ovaj rad mogao bi biti i dobro polazište za analizu intonacije kao jednog od čimbenika kohezije teksta. Dakle, određivanje karakteristika homilije i načina korištenja homiletskog jezika mogu biti korisno sredstvo za istraživanje hrvatskog razgovornog jezika kako bi se poboljšala učinkovitost, izražajnost i rječitost homilije.

8. LITERATURA

8.1. Izvori

Ad gentes. 1965.

URL: http://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_decree_19651207_ad-gentes_it.html

Evangelii gaudium. 2013.

URL: http://w2.vatican.va/content/francesco/it/apost_exhortations/documents/papa-francesco_esortazione-ap_20131124_evangelii-gaudium.html

Evangelii nuntiandi. 1975.

URL: http://w2.vatican.va/content/paul-vi/hr/apost_exhortations/documents/hf_p-vi_exh_19751208_evangelii-nuntiandi.html

Homiletski direktorij. 2015. Kršćanska sadašnjost, Zagreb

Konstitucija o svetoj liturgiji „Sacrosanctum concilium“

Redemptionis sacramentum, URL: http://www.zupa-svanastazija.com/images/dokumenti/Redemptionis_Sacramentum.pdf

Sacramentum caritatis. 2007. URL: http://w2.vatican.va/content/benedict-xvi/it/apost_exhortations/documents/hf_ben-xvi_exh_20070222_sacramentum-caritatis.html

Zakonik kanonskog prava iz 1983. <https://www.scj.com.hr/download/Dokumenti-KC/zakonik-kp.pdf>

8.2. Citirana literatura

1. Antunović, Ivan. Petrović, Ivan. *U prilog induktivnoj metodi u homiliji*. URL: https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=152481 (pregled 8.12.2018.)
2. Aračić, Pero. *Liturgija i riječ: suvremeni kontekst i mogućnost*. URL: <https://hrcak.srce.hr/40193> (pregled: 26.12.2018.)

3. Babić, Marko. *Homiletska građa u "SLUŽBI BOŽJOJ"*. URL: <https://hrcak.srce.hr/62508> (pregled: 8.12.2018.)
4. Badurina, Lada. 2008. *Između redaka: Studije o tekstu i diskursu*. Hrvatska sveučilišna naklada, Rijeka
5. Borello, Simona. *Appunti di comunicazione liturgica*. URL: https://www.academia.edu/9370229/Appunti_di_comunicazione_liturgica (pregled: 10.12.2018.)
6. Borello, Simona. *Comunicazione e liturgia: per un'analisi linguistica delle omelie*. URL: https://www.academia.edu/9557701/Comunicazione_e_liturgia_per_un_analisi_linguistica_delle_omelie (pregled: 20.12.2018)
7. Bratulić, Josip. 1996. *Hrvatska propovijed: od svetoga Metoda do biskupa Strossmayera*. Erasmus naklada, Zagreb
8. Craddock, Fred. 2009. *Propovijedanje, umijeće naviještanja riječi danas*. Kršćanska sadašnjost, Zagreb
9. De Beaugrande, Robert. i Dressler, Wolfgang. U. 2010. *Uvod u lingvistiku teksta*. Disput, Zagreb
10. De Clerck, Paul. *Mudrost liturgije*. URL: <https://hrcak.srce.hr/59010> (pregled: 4.12.2018.)
11. Fališevac, Dunja. 1991. *Hrvatska barokna propovijed*. Zavod za znanost o književnosti, Zagreb
12. Glovacki-Bernardi, Zrinjka. 2004. *O tekstu*. Školska knjiga, Zagreb
13. Glovacki-Bernardi, Zrinjka i sur. 2001. *Uvod u lingvistiku*. Školska knjiga, Zagreb
14. Hudinčec, Luka. *Don Tihomir Šutalo imenovan za novog provincijala Hrvatske salezijanske provincije*. URL: <https://donbosco.hr/novosti/item/1865-don-tihomir-sutalo-imenovan-za-novog-provincijala-hrvatske-salezijanske-provincije> (pregled: 22.12.2018.)
15. Ivanetić, Nada. 2003. *Uporabni tekstovi*. Zavod za lingvistiku Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb
16. Laća, Josip (ur.). 1999. *Religijski leksikon*. Mosta, Zagreb
17. Mikić, Anto. *Drugi vatikanski koncil i poslijekoncilska obnova na stranicama Glasa Koncila od 1963. do 1972.* URL: <https://hrcak.srce.hr/192943> (pregled: 8.12.2018.)

18. Pažin, Zvonko. *Liturgijsko-teološko utemeljenje homilije*. URL: <https://hrcak.srce.hr/62307> (pregled: 4.12.2018.)
19. Rahner, Karl. i Vorgrimler, Herbert. 1992. *Teološki rječnik, Forum bogoslova*, Đakovo
20. Rahner, Karl. *The Renewal of Preaching*. 1968. Paulist Press, New York
21. Rebić, Adalbert. (ur.). 2002. *Opći religijski leksikon*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Zagreb
22. Silić, Josip. 1984. *Od rečenice do teksta*. SNL, Zagreb
23. Starić, Aldo (ur.). 2009. *Enciklopedijski teološki rječnik: Sveto pismo, povijest, duhovnost, fundamentalna teologija, dogmatika, moral, ekumenizam, religije*. Kršćanska sadašnjost, Zagreb
24. Štrkalj-Despot, Kristina. *Tekstna kohezija u srednjovjekovnoj hrvatskoj drami*. URL: <https://hrcak.srce.hr/32616> (pregled: 27.12.2018.)
25. Vranješ, Nikola. *Propovjedništvo i današnji pastoral Mogućnosti i perspektive*. URL: <https://hrcak.srce.hr/62309> (pregled: 13.12.2018.)
26. Zagorac, Vladimir. 1998. *Homiletika*. Kršćanska sadašnjost, Zagreb

8.3. Mrežni izvori

URL: <http://zupa-duhasvetoga-jarun.hr/2010/10/don-ivan-sibalic/> (pregled: 22.12.2018.)

URL: <http://studentski-pastoral.com/index.php/oSpasu/4> (pregled: 22.12.2018.)

URL: <https://dnevnik.hr/vijesti/hrvatska/don-mihovil-kurkut-kako-je-zestoki-torcidas-postao-omiljeni-svecenik-medju-mladima---506940.html> (pregled: 22.12.2018.)

9. SAŽETAK

Cilj je ovog rada bio dokazati da je homilija tekstna vrsta i otkriti karakteristike homiletskog pripovijedanja. Kako bi se to utvrdilo, u analizi se primijenila metoda tekstne lingvistike, tekstna načela De Beaugrandea i Dresslera te tipologizacija Nade Ivanetić. Budući da je homilija dio liturgijskog čina, u tom se svjetlu i predstavlja u prvom dijelu rada: daje se prikaz naravi, uloge i konteksta homilije te se govori o njezinoj povezanosti s Božjom riječi. Pozornost se pridaje i pripremi te njezinim primateljima. U drugom se poglavlju predstavlja nastanak i razvoj tekstne lingvistike te se prikazuju područja koja ona proučava. Definiraju se kriteriji tekstualnosti te se homiliju svrstava u asertivne oblike prema tipologizaciji Nade Ivanetić. Oba dijela rada služe kao temelj proučavanju dvadeset homilija svećenika salezijanaca u korizmi 2018. godine. Homilije se analiziraju i uspoređuju na tekstnoj razini te se u njima uočavaju bitne karakteristike tekstne lingvistike.

Ključne riječi: homilija, propovijed, liturgija, liturgijski čin, propovjednik, tekstna vrsta, kriteriji tekstualnosti

Omelia come tipo testuale in croato

ESTRATTO

Lo scopo di questa tesi è stato confermare che in croato l'omelia rappresenta un tipo testuale e di scoprire le caratteristiche della predicazione omiletica. Per dimostrarlo, nell'analisi è stata applicata la metodologia della linguistica testuale, i criteri di testualità di De Beaugrande e Dressler e la tipologia di Nada Ivanetić. Visto che l'omelia fa parte dell'atto liturgico, nella prima parte della tesi si guarda ad essa in tal senso: si fornisce natura, ruolo e contesto dell'omelia e si parla del suo legame con la parola di Dio. L'attenzione si focalizza anche sulla preparazione e sui suoi destinatari. Nel secondo capitolo si discute la nascita e lo sviluppo della linguistica testuale e si descrivono i campi di cui essa si occupa. Si definiscono i criteri della testualità e l'omelia viene classificata come la forma assertiva secondo la tipologia di Ivanetić. Tutte e due le parti della tesi servono come base per lo studio di venti omelie dei sacerdoti salesiani recitate durante la quaresima del 2018. Le omelie si analizzano e si collegano al livello testuale e si identificano le caratteristiche fondamentali della linguistica testuale.

Le parole chiave: omelia, predica, liturgia, atto liturgico, predicatore, tipo testuale, criteri della testualità

ŽIVOTOPIS

Sabina Mikor rođena je 11. listopada 1993. u Koprivnici gdje pohađa osnovnu školu (OŠ Đuro Ester), opću gimnaziju (Gimnazija Fran Galović) i osnovu glazbenu školu, smjer klavir (Umjetnička škola Fortunat Pintarić). Godine 2012. upisuje dvopredmetni preddiplomski studij hrvatskog jezika i književnosti i talijanskog jezika i književnosti na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Godine 2016. godine upisuje diplomski studij kroatistike i talijanistike (nastavnički smjer).

Oduvijek voli glazbu, posebno crkvenu, pa nakon završene osnovne glazbene škole za klavir, pohađa privatne satove orgulja i od 2010. godine do danas svira u Dječjem zboru Župe svetoga Nikole biskupa u Koprivnici s kojim svake godine nastupa u Varaždinskoj katedrali ili u svojoj župnoj crkvi povodom blagdana svete Cecilije. Od 2012. do 2015. članicom je još dvaju zborova, *Zbora mladih varaždinske biskupije* te *Akademskog zbora Filozofskoga fakulteta u Zagrebu Concordia discors* s kojim nastupa na više samostalnih i suradničkih koncerata te domaćih i stranih natjecanja na kojima zbor osvaja prva mjesta u klasičnim i folklornim kategorijama.

U slobodno vrijeme bavi se volonterskim radom. Više puta bila je u Italiji gdje je sudjelovala na raznim projektima i tečajevima talijanskog jezika. Godine 2016. u sklopu Erasmus+ programa odlazi u Italiju na stručnu praksu gdje podučava hrvatski jezik kao izvorni govornik te promiče hrvatski jezik i kulturu na Odsjeku za hrvatski jezik Sveučilišta u Pescari. Godine 2018. osvaja stipendiju Rotary cluba Perugia za sudjelovanje na 64. internacionalnom tečaju talijanskog jezika za mlade u Perugi, Italija. Od 2017. vodi tečaj talijanskog jezika u Školi stranih jezika "Arcobalena". Uz to, prevodi s talijanskog na hrvatski i lektorira.

Aktivno se služi talijanskim i engleskim, a pasivno španjolskim i francuskim.

10. PRILOG – HOMILIJE SVEĆENIKA SALEZIJANACA U KORIZMI 2018. GODINE

1. korizmena nedjelja B, 19.2.2018.

don Mihovil Kurkut

Započeli smo našu korizmu i evo nas u prvoj korizmenoj nedjelji. Korizma, koje je jedno vrijeme milosti, jedno posebno vrijeme koje Bog daje Crkvi svojoj. To je pogodno vrijeme, dobro vrijeme da susretamo Gospodina i da napokon povjerujemo u njegovu ljubav i da nas njegova ljubav preobrazi. Crkva slavi korizmu, kao što dobro znate, četrdeset dana koji se sjećaju na onih četrdeset dana Izraelskog naroda koji je lutao u pustinji, koji se pročišćavao i shvaćao zapravo što želi, koji je bio u kontinuiranoj napasti da sagradi sebi idole, neke surogat bogove. Tih četrdeset dana i Ilija je prošao u pustinji i hranila ga je ptica, nakon što je bio razočaran s posljedicom svoga propovijedanja. Tih četrdeset dana, evo i danas spominjemo u Evandjelju, Isus je proboravio u pustinji. To je pogodno vrijeme, međutim to je vrijeme kušnje. To je vrijeme postojanog intenziteta. To je vrijeme koje nam je dano i Crkva ga zato zatvara u dva znaka. Prvi je pepel na glavu kao znak pokore, a drugi, onaj s kojim završavamo vrijeme korizme, a to je Veliki četvrtak kada će svećenik apostolima, kao što je Krist svojim učenicima, oprati noge. Počinjemo od glave, počinjemo jednim vanjskim znakom, a završava jednim znakom čistog služenja. Pa evo, možda i mi smo pozvani u ovoj korizmi, počevši od sebe, počevši od svoga konkretnog života, da prijedemo iz teorije, iz ideje, iz želje, do konkretnih ruku. I zapravo nema smisla i naša duhovnost, i naše traženje i naše molitve i naša slavlja ukoliko ostajemo samo na idealu, ako ostanemo samo na ideji, ako ostanemo samo na želji. Ono što je učinio Bog da bi nama približio samoga sebe, On je postao tijelo, postao je konkretnost, postao je vidljiv. Možeš ga čuti, vidjeti, taknuti, osjetiti, primiti u svoj život. Tako i mi, ne možemo ostati samo na duhovnim stvarnostima, ne možemo ostati samo na nakanama i željama i stoga ova prva nedjelja, svaka prva nedjelja korizme, bez obzira koje se Evandjelje čitalo, kao prvu nedjelju daje Isusove kušnje u pustinji. No, prije nego što dođemo do kušnji, ajmo proći jako brzinski i ostala čitanja. U prvom čitanju čuli smo iz Knjige Postanka kako je Gospodin sklopio savez s Noom. Otkad je čovjek zgriješio, otkad su naši praroditelji Adam i Eva izabrali zlo i nisu se pouzdali u Gospodina, Gospodin svaki put, na svaki mogući način traži načina da dođe do čovjeka i obećaje mu savez, obećaje mu pomoć, obećaje mu da će mu biti blizak. I zbog toga odlučuje s Noom sklopiti savez, jedan od prvih saveza kojih će biti još jer čovjek će svaki put iznevjeriti, čovjek će svaki put prevariti dok neće biti taj definitivni savez u osobi svoga Sina. Baš taj savez, i podsjeća na njega sv. Petar u Prvoj svojoj poslanici, u kojem spaja taj potop kao predznak zapravo krštenja kojeg smo svi mi primili, krštenja u kojeg smo svi uronjeni u novi život. Znakovito je sami obred krštenja koji po starom obredu se uranja krštenik tri puta pod vodu i tri puta izlazi vani u život, novi život u Kristu. I te dvije slike zapravo su i dobar početak komentiranja i današnjeg Evandjelja koji ima četiri retka. Marko, kao i uvijek, on je drugačiji i stvari predstavlja na drugačiji način, netko bi mogao ostati čak i razočaran jer zapravo ne govori nam ništa o tome kako je Isus bio kušan. Govori samo da je Isus bio kušan. Mi znamo druge verzije, Luku i Mateja, pa onda znamo i nešto o tim stvarima, međutim Marko ne govori ništa. Međutim, jedan detalj bih vam htio reći što ovdje ne piše, ali onaj koji je malo pažljivi slušatelj i poznavatelj Svetoga pisma to će primijetiti. Ovo su baš prve stranice Svetoga pisma. Nekako s Markom nikako da se maknemo malo dalje, bar ne do sada. Nakon što je Isus kršten i nakon što je Isus čuo onaj glas s neba: „Ovo je Sin moj ljubljeni, u njemu mi sva milina”, nakon toga Duh nagna, goni, tjera Isusa u pustinju. Kao da je jedinstveni trenutak. U trenutku kad primiš krštenje, u trenutku kad primiš milost Božju, u trenutku kad primiš Boga, Duh te tjera u pustinju. Očito je Isus osjetio da to mora učiniti, očito je znao da od toga ne može pobjeći, iako pustinja sama po sebi nije baš toliko egzotična jer u pustinji je teško biti: sunce, nema hlada, nema pića, nema hrane, nema ugodnosti, moraš se suočiti s nekim stvarima, međutim pustinja te uči, uči te preživljavanju, uči te bitnim stvarima. U pustinji sposoban si ostaviti neke mušice svoje sa strane jer shvaćaš da u tom trenutku nisu bitne i fokusiraš se na ono što je bitno. Isus ulazi u pustinju da bi bio kušan. Kako to da je Isus bio kušan? I kako to da Gospodin to dopušta? Evo možda i pitanje oko kojeg ćemo se večeras malo i

vrtnjeti. Znae da u Očenašu stoji u hrvatskom prijevodu, još uvijek, „i ne uvedi nas u napast“. Kako je moguće da nas Bog uvađa u napast? Jesmo li mi to dobro razumjeli? Pa evo, gledajući Isusa, gledajući ono što je on prošao, mi možemo gledati onda i naše iskustvo i kako mi živimo te stvari. Isus je trebao ići u pustinju. Kaže sveti Antun Pustinjak da iskustvo kušnje je potrebno jer inače da nema kušnje, ne bi bilo ni slobode naše. Da, mi smo programirani samo za dobro ili samo u jednom pravcu, mi više nemamo iskustva, mi moramo to činiti. Zapravo, iskustvo kušnje je DNK naše slobode. Mi ljudi jednostavno smo na kušnji. I zanimljivo je da Gospodin Isus tjera u pustinju prije nego što je počeo ikakvu aktivnost. Tjera ga i stavlja na kušnju. Isus na neki način mora shvatiti i mora odlučiti kakav Mesija on želi biti. On mora shvatiti zapravo kakvog Boga želi naviještati, kakav pristup čovjeku mora imati. Nema svetosti bez kušnje. Nijedan svetac, nijedan kršćanin nije mogao proživjeti svoj put prema Gospodinu, a da nije bio kušan. Kušnja je potrebna stanica našega hoda. Međutim, zanimljivo je što vidimo ovdje, u ovome Evanđelju, Isus ne ulazi u pustinju da bi ostao u pustinji, nego on prolazi kroz pustinju. Znači, pustinja je jedan prijelaz. Što je pustinja zapravo? Pustinja je jedan trenutak tišine, pustinja je jedan trenutak kad se moraš suočiti sam sa sobom. Pustinja je jedan trenutak kada buka našega življenja, naše obaveze, naši bjegovi jednostavno nemaju prostora više. Možda ponekad mislimo: „Kad ja dođem do neke razine kršćanskog života ili kad dođem do neke razine profesionalne ili kad se ja oženim ili kad postanem svećenik, onda će postati sve lakše.“ Onda kad to učiniš, onda vidiš da je u stvari sve gore i gore, sve teže i teže. Pa onda tražiš neke druge ciljeve i onda te kušaju napasti, napasti da ideš kraćim putem, napasti da odgovoriš površnije, napasti da izbjegneš neke situacije, napasti da nađeš svoju radost negdje drugdje, a ne u onome što si izabrao. Pa baš je to zanimljivo u duhovnom životu, siguran sam da vi koji pokušavate i koji radite na sebi, da svaki put kad odlučim činiti nešto dobro, da svaki put kad odlučim biti više Gospodinov, vrag me još više iskušava, još više me napastuje, još više mi ne da mira.

Budi nam, Gospodine, blizu u svakom trenutku. Papa u svojoj knjizi „Oče naš“, koja je u zadnje vrijeme izdana i objavljena i u Hrvatskoj komentira malo taj dio Očenaša: „I ne uvedi nas u napast“, i kaže da su neke Crkve počele mijenjati taj tekst, tako na primjer u talijanskoj novoj verziji stoji: „Budi nam bliz u kušnji“, u francuskoj novoj verziji kaže se: „Nemoj nas napustiti u kušnji“. Papa komentira taj tekst s onom slikom iz Svetoga pisma kada Petar i učenici vide Isusa kako hodaju po vodama i oni prestrašeni, da bi vidjeli da je to Isus, kaže Petar Isusu: „Daj Isuse, dopusti meni da ja malo prošetam.“ I on napravi koji korak, i ide, ali kad posumnja, počne tonuti. I onda počne vikati: „Ajme Gospodine, spasi me!“ I Gospodin mu daje ruku. Evo, to je iskustvo kako je Gospodin blizak nama u trenucima naše kušnje i naše slabosti. On je tu da ti da ruku. On je tu blizu tebe i daje ti svoju ruku. Mi ponekad bismo htjeli od našega Gospodina da on tu našu kušnju preskoči, da nas on jednostavno oslobodi od kušnje. Nema toga, Gospodin ne može umjesto mene, Gospodin ne može dati odgovor umjesto mene jer on poštuje moju slobodu, on poštuje moj poziv, on poštuje moju čežnju, on poštuje čak i moju slabost, ali je blizak, blizu mene i ne napušta me u tim trenucima. Evo ispravnog načina za čitati tu frazu. Gospodine, budi mi blizak u kušnji, nemoj me napustiti u kušnji.

Braćo i sestre, svi smo mi pod kušnjom, svaki dan. Svi smo mi u poteškoći svaki dan. Ali sa spoznajom da nismo sami, što nam je činiti? Kad sam bio student teologije u Torinu, onda smo s jednom, kako nam je bilo dosadno, htjeli smo raditi puno stvari i više nego što smo smjeli, organizirali smo jednu skupinu, studentsku, i imali smo neke konferencije za mlade, za ljude. I napravili smo neku prvu i nije bio neki odaziv, onda na drugoj smo odlučili napraviti na temu vraga, Sotona. Obično to ide dosta, ljudi su zainteresirani za takve stvari. I bio je bum. Došlo je 500–600 ljudi, krcato. Svi su došli to čuti i u jednoj od tih situacija, bio je neki teolog koji je objašnjavao, čitao Sveto pismo, onda smo gledali film, onaj poznati film o Emily Rose, i ja sam pozvao na taj film jednog egzorcista u Torinu, salezijanac, i ja sam mislio sad ćemo mi gledati taj film, on će završiti pa će reći: „Pa to je Hollywood, naravno to je malo pretjerao, pa nije to baš tako.“ I tako dalje. To je bilo ono što sam ja pripremio, to je bila moja ideja. Kad je film završio dao sam mikrofon tomu egzorcistu, a on reče ovako: „Više-manje, to je to.“ Ja sam ostao zabezeknut. „To je naše iskustvo.“ I kaže ovako: „Nekad mi se događa da šetam ulicom i da vidim neki kamion koji ide prema meni i čujem glas u sebi: „Sad će doći na tebe, sad će te pregaziti.“ Ali ja zazovem Isusa i glas nestane. Braćo i sestre, vrag zaista stavlja na kušnju Crkvu svoju svaki dan. Vrag zaista napastuje nas u svakoj prigodi. Ali Crkva ima odgovor: uhvatiti se za Isusa. Ja sam mislio da kad postanem salezijanac, da kad postanem svećenik da će stvari, ono, više-

manje biti sve riješene, ali osjećam i vidim da svaki dan ispočetka moram odlučiti biti salezijanac, svaki dan ispočetka moram odlučiti biti svećenik, nije to odgovor jedanput zauvijek, nije to ono što se dogodilo prije dvanaest, trinaest, dvadeset godina. Tako i ti, kad si odlučio biti muž, žena, brat, sestra, prijatelj, častan čovjek, svaki dan ispočetka. Tvoje odluke, tvoje želje su na kušnji. Ali, mi nismo prepušteni sami sebi, jer u toj kušnji, Gospodin je uza nas, Gospodin je s nama, On nas nikada ne napušta, dovoljno je zazvati njegovo ime. Što radite u kušnji? Zazvati Gospodina, napraviti jedan čin vjere, reći Gospodinu: „Gospodine, budi blizu.“ Moliti se, slušati riječ Božju, ispovijedati se redovito, zazivati Duha Svetoga, zazivati Blaženu Djevicu Mariju, to su sve oružja koja mi imamo na raspolaganju, i u tim stvarima već smo pobjednici, u tim stvarima Gospodin je već pobijedio, u tim stvarima Gospodin nas neće napustiti, ali taj trenutak borbe, taj trenutak iskušenja, Gospodin nam neće uskratiti, zato što nas voli, zato što nas poštuje. Mi bismo nekad rekli: „Ma, prokleta moja sloboda, da bar nisam slobodan!“ To bismo rekli u našoj gluposti, to bismo rekli u teškim trenucima, ali zapravo Gospodin nas previše voli da bi stvari napravio da nas zaobiđe, da nas ne poštuje. Brate i sestro, ne boj se! Tvoj Gospodin je uza te, tvoj Gospodin je s tobom, tvoj Gospodin zna što ti treba i on će ti to dati. Braćo i sestre, započeli smo ovu korizmu i odmah nas Gospodin stavlja na kušnju, da više gledamo vanjske stvari, da se zadovoljimo sa nekim poluodgovorima, da se ne pouzdamo do kraja u njega i zato Gospodin će nas povesti u pustinju, zato Gospodin će nas suočiti s našim najvećim tminama, Gospodin će dopustiti da uđemo u sjenu, ali neće nas napustiti, ostat će blizu nas. Brate i sestro, ne boj se svoga mraka, ne boj se svoga grijeha, ne boj se svoga lutanja, ne boj se svoje prošlosti, znaj da je tvoj Bog uza te, da je On vjeran Bog, da će ti pomoći kad god ga zazoveš, kad god ga pustiš u svoju dušu, u svoje srce, u svoje odnose, u svoje misli. Crkvo Božja, koja si na kušnji svaki dan da se zadovoljiš s materijalnim, da se zadovoljiš s nekim povlasticama koje nam društvo daje, da reagiramo kao što i drugi reagiraju, da se ponašamo kao što se i drugi ponašaju, budi vjerna svome Gospodinu, traži njegovo lice i u kušnjama zazovi Njegovo ime. Amen!

don Ivan Šibalić

Hvaljen Isus i Marija! Braćo i sestre, prva je korizmena nedjelja koja nas uvodi u to korizmeno vrijeme na jedan duboki, duboki način. Različiti evanđelisti na različiti način opisuju ovaj događaj Kristova odlaska u pustinju. Tako da možemo naći kod evanđelista kad to opisuju na široko pa imamo onaj dugi odlomak Evanđelja u kojem se govori kako je Sotona prišao Isusu pa mu je rekao: „Reci kamenu da se pretvori u kruh pa nećeš biti gladan, skoči sa zidina, anđeli će te nositi“, sjećate se sigurno toga dijela. No, danas, u današnjem odlomku što smo slušali, to je evanđelist Marko, to je vrlo kratki odlomak. To je odlomak od svega dva retka. Sve što Marko kaže o Isusovu odlasku u pustinju, to su ti trenuci Kristove pripreme za javni nastup, prije nego što će početi javno nastupati se ovo događa. Kažu samo ovo: „Duh nagna Isusa u pustinju i bijaše u pustinji četrdeset dana gdje ga je iskušavao Sotona, bijaše sa zvijerima, a anđeli mu služahu.“ Samo to, ništa više ne kaže. Za razliku od drugog evanđeliste, trećega, koji to naširoko opisuju, on kaže doslovno dvije rečenice. To ne znači da se ovdje nalazi manje nego kod drugih evanđelista, nego da su drugi evanđelisti stavljali naglaske, tumačili. Ovaj nije ništa tumačio, nego je bitno rekao u samo dvije rečenice i sve što je nama potrebno se ovdje u stvari može naći. Evo braćo i sestre, važna stvar. Isus je čovjek, On je Bog i čovjek. Ovdje slušamo o Isusu kao Bogu i čovjeku podcrtano. Mi smo svi ljudi, tako da u isto vrijeme kad nešto slušamo, moramo i sebe gledati, On je onaj po kome smo mi stvoreni. Mi smo stvoreni na sliku Božju, mi smo slike originala. Zato je jako dobro gledati, kad god se o Kristu nešto osobno govori i odmah čitati kakve to ima veze sa mnom. Ovo što smo slušali danas u ovom odlomku Evanđelja, da je Bog i čovjek, Isus Krist otišao u pustinju, da se maknuo od vreve ovoga svijeta i zašto je tamo otišao. Ne zato što mu je palo na pamet, Duh je nagnao Isusa u pustinju. Duh pisan velikim slovom. Govori se o Duhu Svetom. Duh Sveti potiče nekada. Makni se od svega što te u ovom svijetu ometa, odi u pustinju, nemoj da te druge stvari ometaju, daj priliku Bogu. I onda nakon toga u ovoj drugoj rečenici, bio je tamo četrdeset dana, kaže: „Bijaše sa zvijerima i anđeli mu služahu.“ Ovdje se govori o nama ljudima. Mi smo materijalna bića i mi isto tako smo duhovna bića. Svatko od nas ovdje je tijelo, duh i duša, svatko. I zato što smo takvi, zato nam pristup imaju zvijeri. Zato što smo duhovni, nam pristup imaju anđeli. Anđeli nemaju pristup životinjama, čovjeku imaju jer smo duhovna bića. Zvijeri su

materijalne i itekako imaju pristup nama ljudima. Mi, braćo i sestre, jako dobro znamo da mi imamo glavu, imaju i svinje glavu. Mi imamo ruke, imaju i majmuni ruke. Naš genom je vrlo sličan životinjskom. Nismo mi potpuno odijeljeni od materijalnoga. Dapače. Mi smo tijelo, i to ne tijelo koje jednog dana neće biti. Mi ćemo biti oslobođenih tijela, to nije istina. Upravo o tome je govorilo prvo čitanje, slušali smo o Noi i slušali smo kako Bog nije rekao: „materijalno ne valja” i „materijalno treba odbaciti”, hoćete da vam pročitam što je Bog rekao Noi? Kaže ovako: „Sklapam savez svoj s vama i s vašim potomstvom, poslije vas i sa svim živim stvorovima što su s vama, s pticama, sa stokom, sa svim zvijerima, sa svime što je s vama izišlo iz korablje.“ Gospodin ne otpisuje ništa materijalnoga, dapače vjerujemo, mi ispovijedamo vjeru u uskrsnuće mrtvih. Tjelesno uskrsnuće. Mi jednog dana kad budemo u raju ne ćemo biti bestjelesni, mi ćemo biti tjelesni. Na koji način, ne znamo, ali ćemo biti tjelesni. Ako si čovjek, ti si tjelesno biće i kao tjelesno biće, to je ono što nam govori Marko u današnjem odlomku Evanđelja, kao tjelesno biće ti si ranjiv. Kao tjelesno biće, tebi pristup imaju zvijeri, i dok si u vrevi ovoga svijeta, i dok trčiš za svojim poslom, za svojim ispitom, za svojim novcem, dok nisi maknuo se malo sa strane, nisi toga toliko svjestan, ali to ne znači da zvijeri uokolo ne vrebaju, to ne znači da si neranjiv, nego samo ne primijetiš jer na to ne obraćaš pažnju. A onda kad se čovjek makne od svega toga, kad počinje biti osjetljiv, paziti što se to sa mnohom događa, odjednom počinje primjećivati: „Pa ja sam povrijeđen, ja sam ozlijeđen, na tjelesnoj razini. Moje tijelo traži nešto.“ Kako mi to lijepo znamo reći: tijelo traži vodu, tijelo traži hranu, dok si sit, nisi toga svjestan. Kad se makneš u pustinju, onda postaješ svjestan: „Moje tijelo traži vodu, ako ne popijem, umrijet ću.“ Tu vidimo tu svoju ranjivost, tu vidimo kako zvijeri imaju pristup nama. Ali ono još važnije je ovo drugo: „Anđeli mu služahu“, osim anđela, osim Duha Svetoga, ovdje se spominje, velikim slovom pisano, jedna osoba, iskušavala ga je Sotona. Taj Sotona je osoba. I mi, pošto smo duhovna bića, itekako, itekako smo dostupni tome Sotoni. Ne molimo mi bez veze Gospodina. „Ne uvedi nas u napast, ne dozvoli da zli dođe k nama, da nas napastuje, jer nećemo biti dovoljno jaki, mi to molimo s dobrim razlogom.“ E pa isto tako dok se čovjek makne, odjednom počinju napasti, duhovne napasti. Jer, kako tu dobro vidimo, da mi nismo samo materijalni. Neke od tih potreba su materijalne, materijalna potreba tijelo mi traži: „Pij vode”, naravno da to nije duhovna potreba, to je materijalna potreba. Tijelo treba vodu, tijelo treba hranu. Ali neke potrebe nisu materijalne. Zašto ljudi odlaze vračarama, zašto ljudi odlaze gatarama, zašto ljudi odlaze na jogu, zašto odlaze na reiki, zašto odlaze na tralala, zašto čitaju horoskope, je l' to materijalna potreba? Je l' tijelo traži „čitaj horoskop“, je l' tijelo zahtjeva. „Idi, zazivaj duhove da nešto vidiš, da nešto otkriješ“, je l' to tijelo traži? Svakome je jasno da to nije pitanje tijela, to je pitanje duha čovječjeg jer duh čovječji vapi: „Pokloni se“, i u tom trenutku u svemu što sam prije nabrojao se klanja na krivome mjestu, ali to je čin duha, to nije čin tijela. Jer duh čovječji itekako traži, stvoren je nekakav način i taj duh traži: „Pokloni se Bogu“ i on traži Boga, nekad na krivim mjestima koje sam nabrojao. To je ono što je Isus iskusio. Sotona dolazi, Sotona napastuje, jer taj Sotona, što on nudi? Nudi on: „Meni se pokloni, ja ću ti dati ono što tražiš, meni služi, ja ću ti dati ono što tražiš.“ To je ta velika laž Sotone. Nije velika laž Sotone u tome što mi često gledamo u svojim malim padovima, zavodi me da napravim neku malu sitnicu pa je meni žao jer sam ja napravio neki mali grijeh pa osjećam sebe kao slaboga pa sam radi toga žalostan jer sam pao, slabost osjećam. Problem Sotone je što svaki put kad sam to učinio, ja sam se poklonio njemu, povjerovao sam da mi on može dati nešto što mi on zapravo ne može dati. Braćo i sestre, ta pustinja, kad se čovjek udalji od vreve ovoga svijeta, to smo čitali u današnjem Evanđelju, tih četrdeset dana Kristovih, imamo i mi svojih četrdeset dana. Sad smo u vremenu korizme. Nije slučajna taj broj koji se ponavlja, četrdeset dana korizme. Mi gledamo Kristovih četrdeset dana pa kažemo: „Hoću i ja svojih četrdeset dana.“ Ovih četrdeset dana pripreve za Uskrs, to bi trebala biti slika ovih Kristovih četrdeset dana. Tih četrdeset dana udaljavanja od ovoga svijeta na određeni način svatko od nas može biti spreman na to da će susresti zvijeri. Svatko od nas može biti spreman da će susresti Sotonu, ali ono što je važno, svatko treba znati: Duh Sveti me vodi tim putem, anđeli koji su služili Gospodinu, ti anđeli su i uz mene. Nije to samo duhovni svijet u kojem nešto stalno samo vrebalo na mene, u duhovnom svijetu mi ispovijedamo vjeru u anđele čuvare, na primjer, mi spominjemo arkandela Mihaela, Gabrijela, Rafaela, mi govorimo o jednom duhovnom svijetu kojemu pripadamo, kojega ne vidimo, ali ako ga ne vidimo to ne znači da ne postoji, dapače, mi ga itekako osjećamo. Ja sam vam dao samo jedan primjer tih duhovnih čina, u ekstremnim, najgorim stvarima što čovjek zna napraviti, doslovno pokloniti se Sotoni, to se zove sotonizam, to nije plod tijela, to je prejasno čovjeku da nema veze s tijelom, već duhom. I nemojte se zavaravati ako ste možda odlučili odreći se nečega kroz korizmu,

nekakve hrane, nekakvog pića, nemojte se zavaravati pa misliti da je to čin tijela, nije to čin tijela. Ako ćete tijelo pitati, tijelo će reći: „Meni treba vode, ja ću uzeti vodu. Ja želim popiti nešto, kavu, štogod, ja ću to popiti.“ Cure obično kolači, keksi ili ne znam ja što slatko, cure vole slatko, neću ja jesti slatko, tijelo će reći treba mi slatko, uzet ću slatko. Ali onda nastupa duh i kaže: „Ja se toga odričem.“ Post, pokora, nije čin tijela, post i pokora su čin duha koji utječe na tijelo jer mi ne možemo razdijeliti i reći: „Ovdje je čovjekovo tijelo, a ovdje duh.“ Mi smo jedno. I taj čovjek koji je jedno, može svojim duhom upravljati tijelom i to jako dobro vidimo već i na ovoj svetoj misi. Čin svete mise je čin tijela, ovaj čin klanjanja u euharistiji, svete pričesti, mi svetu pričest ne uzimamo da bismo se nahranili fizički. Zašto se pričješćujemo? To je hrana duhovna koja jest pod prilikama kruha i vina, ali to je duhovna pričest. Krist je tu prisutan. Razumijete što hoću reći? Hoću reći da tijelo jest, ono sudjeluje u tome, ali duh je onaj koji vodi glavnu riječ i ovih četrdeset dana Kristovih u pustinji, četrdeset dana korizme kroz koju mi hodamo nas tome treba voditi, da postanemo sve jasniji. Duh Sveti me vodi kroz moj život. Kroz ovih četrdeset dana, kroz život Duh Sveti me vodi, da znamo gledati Krista, kao onog koji je tijelo, ali i onog koji je duša, ljudska duša i da znamo sebi reći: „Ja isto tako, ja sam duhovna duša i kao duhovna duša uz mene je Duh Sveti, uz mene su anđeli koji me brane, je tu i Sotona, ali Sotona je gubitnik, onaj koji vodi ljudsku povijest je Bog, njemu se klanjam, on je uz mene“, i zato treba ići vedro, vedro kroz korizmu. U korizmi čovjek ne treba biti smrknut, to nije vrijeme patnje, to je vrijeme vježbe, jačanja. To je vrijeme gdje čovjek posebno otvara svoj duh prisutnosti Duha Svetoga jer je svjestan: „Duh Sveti ima pristup meni jer sam duhovno biće, anđeli moji imaju pristup k meni.“ Isto kao što i Sotona ima pristup, ali Sotona je tu gubitnik. U tome u startu čovjek treba biti sebi jasan. I tih četrdeset dana sebi reći: „Moj duh će ovdje voditi glavnu riječ s mojim tijelom. Duh Sveti će me nadahnjivati, a moj duh će upravljati mojim tijelom. Ja ću jesti kad ja odlučim da ću jesti, ja ću jesti ono što ja odlučim da ću jesti, ja ću moliti onda kad me Duh Sveti potakne, ja ću činiti djela milosrđa kad me Duh Sveti nadahne.“ To je korizma. Ne: „Činit ću to zato jer sam ja dobar čovjek“, ne zato: „Činit ću to zato da bi drugi vidjeli“, nego: „Činit ću to jer me Duh Sveti nadahnuo, jer me Duh Sveti vodi kroz pustinju, Duh Sveti ima glavnu riječ u mom životu, zato ću to činiti.“

don Tihomir Šutalo

Braćo i sestre, već smo nekoliko puta govorili kako je sveti Marko, koji nam piše svoje Evanđelje vrlo štur, kratak. Evo i današnje, jedan od najvažnijih događaja u Isusovom životu, Marko ga donosi u jednoj rečenici, da je Isus otišao u pustinju i da ga je iskušavao đavao. Drugi evanđelisti o ovom događaju pišu na široko, u čemu su bile te Isusove kušnje, kako je On na njih odgovarao, kako su one bile suptilne sa đavolske strane. Marko ima jedan sasvim drugi cilj, on želi pokazati da je Isus kušan ne samo tih četrdeset dana, nego cijeli svoj zemaljski život i zato ovdje i spominje godine, te godine četrdeset dana ili četrdeset godina što su Židovi bili u pustinji su znak cijele jedne generacije životne, znači da smo mi kušani cijeli život. Evo to je jedna od poruka ovog Markovog evanđelja. Sljedeće Evanđelje nakon ovoga će biti, Marko će donijeti prvu Isusovu kušnju. Već smo danas čuli kako Isus odlazi u Galileju činiti čudesa i već tamo kad prvo čudo učini, kad ozdravi u sinagogi, u Kafarnaumu čovjeka, onda će mu apostoli doći reći: „Svi te traže“, jer su čuli za njega, „Svi te traže“. To je prva velika kušnja Isusova, druga će se dogoditi tamo negdje u pola Evanđelja kad Marko bude govorio, pisao kako je Isus nahranio silno mnoštvo kruhom. Onda će oni hrliti za njim jer su napokon dočekali nekoga koji može utažiti glad. I posljednja Isusova kušnja u Markovu evanđelju bit će u Getsemanskom vrtu uoči njegove smrti, kad su Isusa svi napustili, onda mu đavao to čak, u filmu ste mogli vidjeti, đavao mu dođe i kaže: „Zar ćeš još vjerovati svome Bogu? U ovom trenutku kad su te svi napustili, kad je smrt pred tobom, zar ćeš i u ovom trenutku vjerovati?“ Evo, zato je Marko tako danas kratak, ali će kroz svoje Evanđelje donijeti te važne kušnje Isusovog života. Nama poruka vrlo jednostavna, cijeli naš život će biti kušnja, i to ne da se toga trebamo bojati, nego pomalo slično kao što je Isus danas otišao, Duh ga je odveo u pustinju i, Duh ne zato, to je Duh Božji, ne zato da ga Duh malo kuša, da vidi jesi li ti dostojan biti Sin Božji, jesi li ti dostojan biti vjernik, nego da bude uz njega u njegovim patnjama. Duh Božji je uz nas, to je poruka, u našim kušnjama i, braćo i sestre, jedan, jedan komentator ovog Evanđelja kaže: „Blago nama dok god imamo kušnje.“ Kaže on: „Kad čovjek ne bi imao kušnje, onda se nitko ne bi spasio.“ Kušnja je prilika da mi potvrdimo onaj

prekrasan dar slobode koji nam je Bog dao. Samo zato što imamo priliku birati, evo po tom biranju se mnogi od nas spašavaju. Kad ne bi bilo napasti, kad ne bi bilo kušnji, onda bismo završili vjerojatno svi, ne znamo gdje, ali na način pomalo Adama i Eve, koji su mislili da je sve tako lijepo, da nema uopće potrebe ni razmišljati da zlo postoji. Evo mi koji smo svjesni da zlo postoji, jako je važno da nam se dogodi ovaj trenutak koji se dogodio Isusu, da odemo u svoju pustinju. Što bi nama konkretno pustinja značila? To nije, ne mora to uopće značiti ništa strašno, ništa nešto čega se moramo bojati, jer da moramo ići mijenjati nekakav geografski položaj, ali pustinja bi trebala biti za nas trenutak da u godini, evo možda je korizma odlično vrijeme za to, da sve ono što smo pomalo, ozbiljne stvari u svom životu, koje smo stavljali pomalo po strani, da malo pročeprkamo po njima. Što sam to ja sve to u mom životu ostavio po strani? Ja, koji sam, ja kršćanin, kakve to stvari ja ostavljam po strani? Često, često među tim stvarima koje ostavljamo po strani budu jako važna naša životna pitanja, našeg odnosa s Bogom, mog moralnog života, mog odnosa s ljudima. Evo, to bi trebala biti nama korizma, jedno povlašteno vrijeme da malo vidim u stvari tko sam ja, kakav sam ja. Lako je biti pomalo ko' Adam i Eva uživati u raj, možda imamo pravo takvi biti 340 dana, ali koji dan u našem životu je super važno da se stavimo pred pitanje, ali duboko, duboko u svom srcu: „Ma, tko sam ja?“ Ovo što je Isus đavlu svaki put u kušnji odgovorio. Malo prije ovog događaja je Isus bio na krštenju i gdje mu je Bog rekao, Otac rekao: „Ovo je Sin moj ljubljani, slušajte ga!“ Onda je u kušnjama Isus rekao: „Ti si moj Otac!“ Evo, to su za nas kušnje, prilika da mi našem Bogu kažemo: „Ti si moj Otac, ti si moj Bog!“ Zato su nam kušnje nužne i važne i zato ih se ne trebamo bojati. Zato trebamo biti sretni, mi kršćani trebamo biti sretni kad nam kušnje dođu u životu. Evo korizme, zato gledajmo na korizmu sasvim drugim očima, onim očima pomalo naše životne šanse. Korizma je naša životna prilika. Nikako nešto turbobno, da se ja odričem, da tratim svoj život, nego je to moja životna prilika da i ja Bogu kažem: „Da Oče, ja sam tvoj sin, znači Ti si moj Otac!“ Ustanimo i ispovjedimo svoju vjeru.

2. korizmena nedjelja B, 26.2.2018.

don Mihovil Kurkut

Još jednom Gospodin nas je pohodio svojom riječju, još jednom Gospodin je došao među nas svojim tijelom, svetim tijelom. Još jednom Gospodin Bog Sabao, Bog Svemoguć, Bog oduvijek i zauvijek, Bog Presveto Trojstvo, Otac, Sin i Duh Sveti došao je među nas i govori srcu našem, govori zajednici našoj, govori životu našem, govori tebi i meni pa evo prvi stav i jedini dobar stav je stav vjere, pusti svoju muku bar na tren, pusti svoj problem, pusti svoju rastresenost, pusti što nisi možda ni do kraja motiviran da budeš ovdje i dopusti Gospodinu da govori srcu tvome. Prošle nedjelje smo vidjeli kako je Isus trebao ići u pustinju kako bi otkrio i odlučio kakav spasitelj želi biti, bio je u kušnji, bio je u kušnji jer je bio gladan jer je imao mogućnosti izabrati drugačiji put i Isus, iako Sin, iako i sam Bog, imao je mogućnosti izabrati drugačije jer Bog svoju djecu previše voli i nikada ne radi ono što rade naše mame, da odlučuju za nas. Bog nije takav tata, Bog nije takva mama. On te hrani, on te podržava, ali te i pušta slobodnog. Zbog toga je Isus prošle nedjelje odlučio da neće poslušati kušnju i pokazao je nama da je moguće u napasti ne izvisiti i nije rečeno da svaki put mora biti uvijek isti rezultat. Nula rezultat. Ne mora tako biti. I vidjeli smo prošle nedjelje da ako se držiš Isusa, da se onda držiš pobjednika, to je ekipa koja pobjeđuje, kladi se na Isusa. Kladi se, dobit ćeš sto posto. Danas Isus svoje učenike vodi na jedno brdo kako bi oni odlučili kakvi učenici žele biti. Nažalost mi smo tu napravili jednu nepravdu prema Marku jer smo preskočili osam poglavlja. Do prošle nedjelje sam se hvalio kako smo uvijek na prvom poglavlju, a sad smo na devetom. Liturgija je bila nepravedna prema vama. Ali vi koji ste tražitelji Boga, vi kojima nije dovoljno ovo malo što ja mrvim, vi ćete uzeti Riječ u ruke pa ćete malo-pomalo sami slušati Gospodina, gledati i tražiti njegovo lice. Isus je uzeo Petra, Jakova i Ivana. Ovu trojicu Isus često vodi sa sobom. Ajmo reći da u ekipi od dvanaestorice, ovo su bili njegovi privilegirani, oni s kojima je On imao najbolji „filing“. Zapravo po onome što piše u Svetome Pismu, to nije baš tako, jer samo koju stranicu ranije Petru je svašta rekao, Petru je rekao: „Sotono, bježi od mene!“ A isto koju stranicu ranije, mama od ovih Zebedejevih, znači od Jakova i Ivana, došla je Isusu pa im je rekla: „Znaš šta, ti si dobar s mojom djecom, dobar si čovjek ti, vidim ti u očima, ajde ti malo poguraj njih blizu sebe, da jedan bude na lijevo, jedan na desno i Isus nije poludio, kako bismo možda mi poludjeli, nego je rekao: „Ženo, to nije na meni, dat će Bog!“ Vodi njih troje i želim dati jedno iskustvo jer možda napast, možda kušnja ponekad u našim srcima dovodi do

toga da se gubimo, da počnemo sumnjati, da nismo sigurni više je li to taj pravac, možda ponekad u sumnji dođemo do dna jer kad imaš iskustvo grijeha, kada padneš i pogotovo kada padaš uvijek ispočetka na istim stvarima, srce hoće jedno, glava hoće drugo, tijelo hoće treće i mi se jednostavno nalazimo u takvoj kontradikciji da mi više ne znamo ni tko si, ni što si, ni što hoćeš. Kaže Pavao apostol: „Ajme, proklet sam, proklet sam, jer činim ono što ne želim činiti, a ne činim ono što želim činiti. Tko će me spasiti od ovoga blesavoga tijela?“ Vjerujem da, ako se iskreno borimo i mi, da smo došli često u ovakvu fazu. Tko će te spasiti? Pa znaš tko će te spasiti, Pavle: Isus. Isus, Bog će reći Pavlu: „Dovoljna ti je moja milost, ja sam ti dovoljan, ne treba ti drugo, ne treba ti pobjeda. Ne treba ti dobar osjećaj, ne treba ti zdravlje, ne treba ti da nemaš problema, ne treba ti, trebam ti Ja.“ Isus ih vodi i pred njima dopušta im jedan spektakl. Vodi ih na jedno brdo, Tabor, brdo nije slučajna slika, jer je brdo za Židove oduvijek bilo mjesto gdje se susreću nebo i zemlja. Ne samo za Židove, nego i za nas. I mjesto gdje si ti najbliži Bogu, mjesto gdje Bog tebi govori. I tu pred njima, On se preobrazi. To je jedno iskustvo, ne znam je li bilo fizičko ili mistično, u svakom slučaju oni su bili izvan sebe, oni su bili oduševljeni, oni su imali iskustvo da sam Marko ostaje bez riječi. Kaže Marko: „Ne znam kako bih to opisao.“ I kaže: „Imao je tako bijele haljine da je nijedan bjeljičac na zemlji nije mogao napraviti tako bijelom.“ Evo, to je bilo ono što je on znao reći. Muca, čak je i Marko ostao bez teksta, čudo za njega. I oni vide dvojicu, vide kao Iliju i vide Mojsija, nama ti tipovi ne kažu ništa, ali pravom Židovu kažu sve. Ilija je prorok, onaj prorok koji mora doći da pripravi put Gospodinu, a Mojsije je zakon, onaj po kojemu je Gospodin stvorio savez sa svojim narodom. Stoga Ilija i Mojsije je cijeli Stari Zavjet, a Isus je ispunjenje. Ispunjenje obećanja da će sam Bog doći i pasti svoje ovce. I to je iskustvo mistično jer su Petar, Ivan i Jakov izvan sebe, naravno, tko će govoriti nego Petar, on je taj koji bez razmišljanja otvara usta i što kaže? Kaže jednu glupost. Petar kaže: „Isuse, ovo je predobro, svaka ti čast, to je to što ja tražim.“ Petar je bio toliko oduševljen, njemu je bilo toliko lijepo da je jednostavno rekao sam sebi: „Ma dosta života što je bilo do sada, ovo je ono što smo tražili.“ Petar napokon u svom srcu osjeća da je njegovo srce doma, osjeća da je to ono što je tražio, za čim čezne njegov život. Zbog toga, riba-ma pusti, žena-ma pusti, problemi-ma pusti, to Isuse. Eh, da je meni biti tamo, da je meni biti tamo na tom brdu, sigurno ne bih postupio drugačije nego Petar. I ja bih rekao: „Gospodine, to je ono što tražimo, emocije, osjećaji, srce, pamet, doživljaj, živi, to!“ Istina, mi ponekad tražimo tako nešto, tražimo nešto da nas potpuno uvede u nešto. Na neki način Petar se zaista dobro osjećao, ali njegova napast je bila ta da taj duhovni trenutak ostane zauvijek i on je smatrao zapravo da iskustvo Boga može biti samo takvo i smatrao je da Mesija koji će doći, zapravo treba mu dati baš to, jedno jako, snažno iskustvo. Postoji nekad napast među nama, u našim zajednicama, da se zatvorimo u naše osjećaje, da se zatvorimo u naš broj, među nama, da nama bude dobro, zato je Petar rekao glupost jer Isus nije došao da nama bude dobro, Isus nije došao da tebi bude dobro, Isus je došao spasiti, a to je drugačije. Došao je spasiti ono što je izgubljeno, ono što je odbačeno, ono što je mrtvo, ono što je ranjeno, ono što nema šanse, ono što je prekríženo, to je došao izvući. Nije došao za neke privilegirane, nekog Petra, nekog Jakova, nekog Ivana, nije došao samo za neke od nas, došao je za svakog čovjeka i zbog toga, to iskustvo koje smo imali tamo na neki način je Božja utjeha. Bog je želio njima prije još veće kušnje, a to će biti kušnja križa, htio im je pokazati zapravo koji je cilj. Bog je htio anticipirati svoju slavu i pokazati da zapravo kad se prođe kroz jedno drugo brdo, a to je brdo Kalvarije, brdo Golgote, brdo križa, da će zapravo onda susresti puninu radosti kakvu sada ima samo predokus. Naša je napast malo da od Boga tražimo zadovoljstvo sada i ovdje, naša je napast da od Boga malo tražimo sve odgovore na naša pitanja sada i ovdje. „Bože, reci mi, kaži mi, zašto me držiš u mraku, želim biti tvoj, a nemam odgovora.“ Ima li smisla da se mučimo, da molimo, da radimo na sebi, a nema odgovora? Ima, jer Bog od tebe traži samo jednu stvar. Ne traži tvoju dobrotu, ne traži tvoj uspjeh, ne traži tvoje zadovoljstvo, ne traži tvoju svetost, ne traži tvoju nepogrešivost, traži tvoju vjeru. I zatim slijedi vrhunac same scene, otvara se nebo još jedanput, Marko govori da se otvorilo nebo još jedanput, kada, još kada se Isus krstio, ali taj put je iskustvo bilo samo za Isusa, taj glas je govorio samo Isusu, rekao mu je: „Mali, ti si moj, ljubljani, tebe volim, znaj da kad god će ti biti teško, bit ću uz tebe“, i to je jedno važno duhovno iskustvo. Mi svi moramo znati da svjetlost, da milost, da je Bog u našem životu prisutan, ali ovaj put govori za njih, da oni čuju, govori njima. Na kraju dodaje: „Ovo je Sin moj ljubljani, slušajte ga.“ Evo puta koji nam Bog daje: slušati Isusa. On će nas dovesti tamo gdje treba. Ne mogu ne komentirati i proći i druga čitanja jer danas su toliko važna. Još jedanput, i prošle nedjelje smo imali Nou i imali smo Boga koji je htio malo počistiti nered koji su ljudi napravili pa je poslao malo vode i potopa, ali tu se Bog kune i kaže: „Nikada više.“ Evo, tuga će biti

znak saveza. Da nikada više neće dopustiti da nastradaš. Danas opet Knjiga Postanka, danas Abraham. E, ovo je teška scena, vjerujem da ste se mnogi od vas zapitali često, ni meni često nije bilo jasno, da znamo pozadinu priče. Abraham ovdje ima preko sto i nešto godina. Kad je imao 85 godina, Bog mu je obećao da će imati sina. Okej, čekao je do 98., a onda se sa ženom počeo spremati za drugi život. Dođe anđeo i kaže Sari i kaže Abrahamu slušaj: „Slušaj, Gospodin se smilovao vašoj situaciji, ona 89, a on 90 i nešto.” Što je Sara rekla? Sara se počela smijati. Nije mogla doći k sebi. „Di ću ja stara baba spremna za Mirogoj, di ću ja sada radati, gotovo je anđeo moj, di si bio dosad? Nema ništa od mene, nema veze.” Sin je došao, kako ga je nazvao Abraham? Izak. Zna li što znači Izak na hebrejskom? Znači osmijeh, smiješak. Scerila se ona pa se rodio smiješak. Došao je smiješak, došao je melem svih rana, došla je sva čežnja i želja cijeloga života. Cijeloga života Abraham je tražio samo jedno-sina. Sve je imao, i krave i bikove, i ljude, i ovce, i novaca, i ropkinja, sve je imao, sve. Samo jedno nije imao, nije imao svoga sina i Bog mu ga daje. I kad mali napuni dvanaest godina, za Židove dvanaest godina je vrijeme kada ga otac prihvaća i počinje ga odgajati, kaže mu Bog: „U redu, sad mi ga daj.” I sad gledajte Abrahama, ovo je stvarno nerazumljivo, zato se kaže da je njegova vjera velika, Abraham nikada Bogu ne prigovara, uzima sina, uzima magare, uzima drva, ali nema žrtve. Mali, koji je već inteligentan, s dvanaest godina ne može nego biti inteligentan, kaže: „Tata, fali nešto.“ „Pusti sine, Bog će providjeti.“ „Pa tata, daj uzmimo neko jare, uzmimo nešto.“ „Pusti sine, Bog će providjeti.“ I zamislite tog čovjeka koji nema drugu radost u životu nego njega, i penje se malo po malo: „Vapi, Bog će providjeti.“ Mi se malo čudimo ovoj sceni, ali ovo je jako poučna scena. I zapravo ovdje jedan pametan hrvatski svećenik kaže da ovo nije kušnja, Bog ne dopušta ovu kušnju da vidi kakav je Abraham, Bog zna kakav je Abraham, Bog zna da je Abraham svet čovjek, Bog zna da Abraham vjeruje. Ali što hoće reći, Bog dopušta ovu kušnju da bi Abraham sam shvatio tko je i što mu je činiti. Zbog Abrahama je Bog dopustio ovu kušnju i ne samo zbog Abrahama, nego i zbog onih koji će doći nakon njega jer će po Abrahamu shvatiti što im je činiti. I zbog toga, penju se oni, Abraham uzima nož, to je dramatična scena, uzima nož, diže nož i kaže: „Hop, stani. Ne Abrahame, ne želim život tvoga sina.” Zašto je ova scena važna za Židove? Važna je zato što, ova scena se događa oko 1800. godine prije Krista i u to doba u toj zemlji Kanaanskoj zapravo žrtve djece su bile uobičajena stvar, djeca su se žrtvovala, ubijala, da bi se smirilo Boga, da bi se Bogu udovoljilo nekako. Bog želi naučiti jednu stvar svoj narod: da on ne želi žrtvu djece, zapravo ovo je teži put na koji Bog želi poučiti Židove, da on nije krvoločan Bog, da on od tebe ne traži žrtvu, nego traži poslušnost, što je puno teže, puno teže. Puno lakše je meni platiti žrtvu pa makar patio par godina, lakše mi je odrezati nešto svoga, napraviti sebi ranu pa ono, prođe, nego biti miran svaki dan, nego biti poslušan njegovom nauku koji ja ne razumijem, ali stvarno ga ne razumijem. Kako često u našim obiteljima se pitamo: „Bože što nam želiš reći? Što će biti od mog djeteta? Što će biti od moga života? Kud ovo sve vodi? Nema smisla.” Budi poslušan. Ne brini. Providjet će Bog. Zaustavlja Abrahama, ali Abraham je ovdje naučio nešto, nešto što moramo naučiti i mi. On je naučio zapravo kako na ispravan način ljubiti Izaka, njegov smiješak. Naučio je zapravo da ne može ljubiti Izaka tako da ga posjeduje, da s njim manipulira. Roditelji, majke i očevi, naučite da djeca nisu vaša, da djeca ne pripadaju vama, da s njima ne možete manipulirati, da su Božja i jedini ispravan način za ljubiti drugu osobu je preko Boga, zbog toga svaki put kad ti svoje srce vežeš za nekog čovjeka ili za neku ženu, bila ona najljepša na svijetu, krivo je jer ne može ni jedan čovjek, ni jedna žena, ni jedno stvorenje biti veće od Boga. Samo Bog je apsolutan, i zbog toga vječnost koju ti obećaješ svojoj ženi, svojoj zaručnici, svojoj dragoj nije istina, jer tebi ne pripada. Tu jedna velika lekcija za svakoga od nas, Bog ne želi da se mi žrtvujemo, ne želi da se mi žrtvujemo, ali što želi? Bog u drugom čitanju Rimljanima kaže: „Čega da se bojimo? Za čim da strepimo?” Pa nije poštedio svoga sina. On ne želi tvoga sina, ali daje svoga sina. Evo odgovora. Bog će sebe dati, on će sebe dati, on je sebe dao, on sebe daje. Vjeruj! Brate, jedini način da se to dogodi je da mu povjeruješ i da ga pustiš, jedini način. Inače će njegova žrtva, njegova muka, njegovo uskrsnuće biti uzaludno jer nismo povjerovali. Hvala Ti, Gospodine, na Taboru danas. Hvala Ti jer si nam htio pokazati malo svoje slave i malo nas utješiti i pripremiti za ono što slijedi. Ti si, Gospodine, danas rekao učenicima da ćeš morati umrijeti i uskrsnuti, oni nisu imali hrabrosti to reći, nego su među sobom počeli pričati: „Što je ovo, o čemu on priča.“ Evo, takvi smo i mi danas, još uvijek. Iako sve znamo, iako smo bogatiji od Petra i od Ivana i od Jakova, mi još uvijek nemamo do kraja pouzdanja u Njega. Kao da mu se križ još nije dogodio, kao da njegovo uskrsnuće još nije stvarno. Hvala ti, Gospodine, što ne gledaš naše prazne priče, hvala ti što ne gledaš naše grijeha i slabosti, nego u svojoj slavi svakome se od nas daješ. Amen!

„Ako je Bog za nas, tko će protiv nas?“ To su riječi svetoga Pavla u današnjoj Poslanici Rimljanima. „Ako je Bog za nas, tko će protiv nas?“ Ne znam za vas, ali meni prvo pitanje koje iza toga dolazi, prvo pitanje koje dolazi: „Pa Bože, jesi li uz mene?“ Jer ako jesi, a tko će onda protiv mene? Ovaj motiv tko će protiv mene, ako je Bog uz mene se ponavlja cijeli Stari zavjet, cijeli Novi Zavjet. To ćete naći već na drugim mjestima, samo na drugi način rečeno, ali ista stvar. „Pa da mi je i dolinom smrti proći, zla se ne bojim jer ti si sa mnom.“ Ista je to stvar, samo rečena na drugi način i to vam se ponavlja cijelo vrijeme kroz Bibliju. Ako je Bog uz tebe, ništa ti nitko ne može. Evo, iza toga odmah što prvo dolazi pa Bože, jesi li uz mene. I to pitanje treba vrlo, vrlo ponizno pitati zato što to da li je Bog uz mene dijelom ovisi o meni, ali dijelom ovisi o Bogu. Ne možemo prisiliti Boga da bude uz nas jer blagoslov, kad govorimo o blagoslovu Božjem, blagoslov silazi na onoga kome ga Bog daje. Tako da tu čovjek mora biti vrlo ponizan i mora reći: „Ja mogu učiniti sa svoje strane što mogu učiniti. A dalje je, Bože, na Tebi.“ Evo, današnja čitanja, druga je nedjelja korizmena, govore upravo o tome. Prvo čitanje, ja bih najviše stao na njemu i na evanđelju, govore baš o tome. Govore o ljudima koji se penju na brdo. Brdo je u Starom zavjetu znak uspinjanja prema nebu. Oče naš, koji jesi na nebesima. Pa onda uspinjanje na nebo ujedno znači približavanje Bogu, došao sam bliže Bogu, susrest ću Boga. Prvo čitanje govori o uzlasku na brdo, Abraham se penje na brdo, kasnije u evanđelju isto tako uspon na brdo, Isus vodi sa sobom trojicu, Petra, Jakova i Ivana. Abraham u prvom čitanju kreće na brdo susresti Boga i Bog od njega traži nešto što bismo mi mogli nazvati vrlo okrutnim, traži od njega: „Ajde Abrahame, uzmi svoga sina, jedinca svoga koga ljubiš,...pa ga ondje prinesi kao žrtvu paljenicu na brdu koje ću ti pokazati.“ Zvuči vrlo okrutno, pogotovo dok se sjetimo Abrahama, ako se sjetimo kako je on dobio ovoga sina, u poodmakloj dobi, bio je vrlo star čovjek, i on i njegova supruga Sara. Pod stare dane dobivaju sina, a pogotovo ako se sjetimo prije nego što su dobili sina, kad Bog kaže: „Blagoslovljen si, Abrahame“, u smislu: „Imaš puno, dobro ti je“, a Abraham u svojoj molitvi kaže: „Što će mi sve to kada nemam nasljednika?“ Jer posebno u ono vrijeme, kada je pitanje uskrsnuća gledalo se na drugi način, nije bilo toliko jasno kao što mi danas vjerujemo u uskrsnuće, onda se život gledao kroz to: ja živim po svojem potomstvu, imam sina, imam nasljednika i ja po njemu živim. Dalje, ovdje imamo Abrahama koji je dobio potomka, jednog jedinog, u staroj dobi. On ima jednog sina kojeg je dobio u staroj dobi i to je što se života tiče, jer po svome sinu on vjeruje: „Živjet ću dalje“, to je njegova nada. Bog od njega traži: „Uzmi sina jedinca svoga koga ljubiš, pođi u kraljevstvo Moriju pa ga ondje prinesi kao žrtvu paljenicu na brdu.“ Kako to okrutno zvuči. Prva stvar koju treba imati na pameti: Bog ne treba ničijeg sina, Bog ne treba ništa, doslovno ništa, Bog ne treba nikoga od nas. Kakav bi to Bog bio koji treba nekoga ili treba nešto. Ako je Bog, njemu ništa ne treba i to je prva stvar s kojom treba krenuti. Ako njemu ništa ne treba, to znači on ne traži Abrahama: „Žrtvuj svoga sina“, zato što njemu treba sin, nego se radi o Abrahamu, evo upravo se o tome radi, o Abrahamu koji gleda: „Moj život se nastavlja po mome sinu Izaku, drugim riječima on je moj oslonac. Po Izaku ću, sinu svome živjeti“, a Abraham mu kaže: „Ajde, žrtvuj ga.“ Bog mu govori: „Hajde, žrtvuj ga.“ Ne zato što mu treba sin, nego zato da Abrahama kuša: „Uzdaš li se ti Abrahame u svoga sina Izaka ili se uzdaš u mene? Gdje je tvoj oslonac u ovome svijetu?“ I ono što je prekrasno što će se kasnije na toliko mjesta javljati u evanđeljima i u Starom zavjetu isto, da ti neku stvar ne moraš napraviti, ne mora se ona čak ni dogoditi izvana fizički da bi bila učinjena, e to se ovdje događa. Prije će ga žrtvovati, ali bilo je očito-on je spreman to učiniti, drugim riječima mi to kažemo: učinio je to u svome srcu. To vam je ono: mišlju, riječju, djelom i propustom. Znači ja sam već nešto učinio makar se izvana nije dogodilo, ja sam napravio stvar. Može biti vrlo sveta stvar, može biti vrlo, vrlo pogana stvar, koja se izvana nije dogodila, ali u srcu se već itekako dogodila. To je za Boga dovoljno, Bog naša srca čita, poznaje, on nas je stvorio. I on zna što se u našem srcu dogodilo i prije nego se vani to stvarno dogodilo. Evo, to je taj događaj ovdje: „Abrahame, vidim da si učinio ono što sam ti rekao“, iako to nije učinio, ali je bio spreman, bio je tu, sa svojim sinom. Ne žrtvovati svoga sina, nego što je Abraham bio spreman? Uzdat se u Boga, to je bio spreman. I nakon toga, slušamo ono što želimo. Blagoslov, dolazi blagoslov Božji. Bog mu govori: „Tvoje će potomstvo biti ono kojim će se svi blagoslivljati i kasnije iz tvoga potomstva će se roditi Spasitelj.“ Na drugom mjestu: „Tvoje će potomstvo biti brojno, kao zvijezda na nebu, kao pijeska na zemlji.“ To je sve plod blagoslova. To je ono što se rađa nakon toga: „Bože, ne uzdam se u svoga sina Izaka, nego se u Tebe uzdam.“ E onda dolazi ostvarenje onoga što je sveti Pavao stavio u kratku rečenicu koja nam sve kaže: „Ako je Bog za

mene, tko će protiv mene? Evo Abraham, tu kad se oslonio ne na svoga sina Izaka, nego na svoga Boga, onda dobiva tu sigurnost: „Bože, ti si uz mene.” Bog kaže: „Ja sam uz tebe, ja te blagoslivljam. Živi, živjet ćeš ti, živjet će tvoje potomstvo.” Braćo i sestre, vjerujem da već naslućujete o čemu ustvari pričam. Pričam o nama koji smo došli ovdje na svetu misu svaki sa nekom svojom potrebom, svaki sa nekakvom svojom molitvom i tako i treba doći u crkvu. Ako sam došao razgovarati s Bogom, to je molitva, ako sam došao slaviti ga, onda trebam znati reći: „Slava ti.” Ako sam primio nešto, onda trebam znati reći: „Hvala ti, Gospodine.” Ako mi je nešto potrebno, onda trebam znati moliti: „Molim te, Gospodine.” To je susret s Gospodinom, to je molitva i važno je moliti, samo što nažalost zna se dogoditi da naše molitve stanu na malim i ne bih rekao beznačajnim, nisu to beznačajne stvari, ali nisu baš toliko značajne: „Daj Bože da prođem ispit, daj Bože da nađem posao, daj Bože da ne budem gladan”, pa tko je ikad umro od gladi u Hrvatskoj. Tko je ikad umro od gladi u Hrvatskoj? Pazi Bog na nas, braćo i sestre, i mi to jako dobro vidimo iz iskustva svoga pa čak i iz statistika, ako ne vjeruješ svome iskustvu. Tako da mi molimo za neke stvari koje se nama čine toliko važne: „Daj, Bože, zdravlja.” Pa dobro, daj zdravlja, ali nije zdravlje najvažnije, nije posao najvažniji, nije ispit najvažniji, ima važnijih stvari. Danas, ovo prvo čitanje nas podsjeća, to je ta prva velika stvar, primjer Abrahama. Ako ti je zdravlje toliko važno da si došao u tu zabludu: „Ako budem zdrav, sve će biti u redu i živjet ću po svome zdravlju”, onda Bog nije uz tebe, onda je tvoje zdravlje uz tebe koje ćeš jednog dana izgubiti jer nitko nije vječno zdrav. Ako ti je posao toliko važan, da si došao do toga: „Ako imam posao sve će biti u redu”, neće biti sve u redu. Neće biti sve u redu, uzdaš se u svoj posao i tvoj posao je uz tebe, a nije tvoj Bog uz tebe. Ako Bog nije uz tebe, neće biti sve u redu. Posao jest važan, ali ima važnijih stvari od posla, ima važnijih stvari od zdravlja, ima važnijih stvari od tralala. Svatko dolazi ovdje s nečim: „Daj mi Bože nešto.” Ako to nešto bude tu, sve će biti u redu. Neće biti u redu, sve će biti u redu ako je Bog kraj mene, ako je On onaj na koga se oslanjam, ako sam sličan Abrahamu, onda će biti sve u redu. U evanđelju smo isto tako slušali o uspinjanju na brdo. Petar, Ivan i Jakov idu uz Isusa, penju se isto tako na brdo i tamo vide Isusovo preobraženje. Ovo je cijela jedna tema u koju ne bih uopće ušao, nego samo jedno bih rekao. Ključna stvar na kraju, jedna rečenica koju obično ljudi previde uopće. Na kraju evanđelja oni održaše tu riječ, znači obećali su nešto, evo čujte što: Dok su silazili s gore, kad su vidjeli preobraženje i sve ostalo, naloži im Isus da nikome ne pripovijedaju što su vidjeli dok Sin Čovječji ne uskrsne od mrtvih. Oni održaše tu riječ, ali se među sobom pitahu: „Što znači to njegovo *od mrtvih ustati?*” Vidite, oni nisu uopće bili svjesni o čemu Isus priča, što to Bog daje. Eto, tako i naš dolazak u crkvu. To je dolazak koji se nekad svodi na ono: “Daj mi, Bože, ono što sam ja sebi fiksirao kao da je najvažnije na svijetu”, a u susretu s Bogom u svetoj misi, jer i ovdje se događa preobraženje, kruha u tijelo Kristovu, vina u krv Kristovu na oltaru, to je isti Krist koji se preobrazio pred Petrom, Jakovom i Ivanom i koji se preobražuje na svakoj svetoj misi pred nama. E taj Isus Krist je obećao njima nešto što oni ni očekivati nisu mogli. Da je bilo njih pitati: „Ti Petre, ti Jakove i ti Ivane, kad je Isus preobrazio i kad Otac nebeski bude govorio, što ćeš zamoliti?” Tko zna što bi oni kao ljudi molili, sigurno su i oni imali neku svoju sitnicu koja je njima izgledala važna, a pogledajte što dobivaju, Isus govori o uskrsnuću od mrtvih. Oni uopće ne razumiju o čemu On priča, a dobili su ono što su cijeli život željeli i ono za što svaki čovjek traži, ono zbog čega se mi ovdje danas nalazimo. Mi se ovdje nalazimo jer molimo i želimo život vječni. To je ono zadnje što svatko od nas želi, ne želimo umrijeti. E tako i oni, samo toga nisu bili svjesni što su dobili. Bog u susretu s čovjekom daje više od onog što čovjek može moliti. To je zaključak od onog što želim reći iz ovog drugog čitanja iz evanđelja. Kad susretne Boga, Bog mi daje i nudi više od onog što ja zamisliti mogu. Mi dolazimo sa svojom molitvom, a Bog kaže: „Ako sam ja uz tebe, ne boj se!” To su riječi svetoga Pavla, dapače, ja ti dajem više od onog što zamisliti možeš. Zamislite koji je to raj. Mi ne možemo zamisliti raj. Mi imamo samo opis da je to jako dobro, da smo tamo pred licem Božjim, da je tamo život vječni, da je tamo uskrslo tijelo koje više ne pati, ali mi ni zamisliti ne možemo što je to. Mi smo slični Petru, Jakovu i Ivanu. Pred tim stojimo kao pred zidom, mi ne znamo kako to izgleda, samo znamo, imamo obećanje, da je drugačije i da je dobro, da je to naš dom prema kojem idemo. I to je ono što Bog kaže: „Ja ti to dajem, život!” Tako da, braćo i sestre, kad dođemo pred crkvu, važno je moliti, u smislu reći: „Hvala”, reći: „Slava ti”, reći: „Trebaš mi, Bože, važno je.” Ali je jako važno i ovo drugo, pitati i: „Bože, što ti tražiš od mene?” U prvom čitanju, on je jasno rekao što čeka, što on to hoće od mene. „Žrtvuj svoga sina, žrtvuj ono što misliš da je tvoj oslonac u ovome svijetu, ono što misliš da ti daje život, a ustvari ti ne daje život. To žrtvuj, to uzmakni ispod svojih nogu i nećeš onda umrijeti, nego ćeš dobiti blagoslov. Tek onda ćeš živjeti.”

don Damir Stojić

Braćo i sestre, kad sam bio mali, znali smo igrati jednu igru, tj. da možeš biti muha na zidu negdje i prislušivati, što bi prislušivao? Gdje bi volio biti, što bi volio biti ili vratiti se natrag u prošlost i saznati nešto o nekome, uglavnom bilo je: da možeš biti muha na zidu, gdje bi bio i što bi radio. Čitajući ovo Evanđelje, da mogu biti muha, ja bih bio tamo na tom brdu i volio bih čuti što su pričali Isus, Mojsije i Ilija. Ja bih volio čuti sadržaj njihovog razgovora. Evo jedan mali detalj nam Marko daje ovdje. Kaže on: „I ukaza im se Ilija s Mojsijem te razgovarahu s Isusom.” Evo, o čemu su oni razgovarali, o čemu su oni razgovarali? Ja predlažem i vjerujem da je to ključ za cijelo ovo Evanđelje, o čemu su oni razgovarali? Marko nešto otkriva iako ovo evanđelje se pojavljuje i kod Mateja i kod Luke pa da bi zaista razumjeli, cijenili ovaj izvještaj, moramo sva Evanđelja uzeti, sve sinoptike, kako se kaže. Dakle, kada čujete sinoptike, to su Matej, Marko, Luka, Ivan je posebna kategorija. Dakle, sinoptici su Matej, Marko i Luka jer su im evanđelja jako slična. I u jednoj drugoj verziji, sad ne mogu se sjetiti je li to Matej ili Luka, čak govori o čemu oni pričaju, a to se pomalo i otkriva ovdje. Dakle, spuštajući se dolje s brda, Isus kaže, kaže dok su silazili s gore, naloži im da nikom ne propovijedaju što su vidjeli dok Sin Čovječji od mrtvih ne ustane. Dakle, Isus njima govori: „Dok ja ne uskrsnem, nemojte ništa nikom reći.” Dakle, možda najvjerojatnije, a već vam otkrivam o čemu su oni razgovarali, o uskrsnuću. A u jednoj drugoj verziji čak kaže da su razgovarali o izlasku Isusovom, novi izlazak. To za nas možda nije toliko važno, ali to je šokantno bilo za Židove, jer ne može biti drugi izlazak, doli onaj prvi izlazak. Jer to je, evo do dan danas, ako ste ikad došli u kontakt sa Židovima, to je ključni trenutak židovske povijesti i povijesti spasenja, kad su Židovi izašli iz Egipta i ušli u obećanu zemlju. Ma nemaš ti kamo dalje nakon Jeruzalema. Jednom sam prisustvovao židovskoj Pashi, Pasha završava da Bog da sljedeće godine u Jeruzalemu. Dakle, Židov nema što razmišljati, nego doći ponovno do Jeruzalema. Davno sam bio u Svetoj Zemlji pa sam mogu osjetiti što znači to, što znači Jeruzalem. I sada oni razgovaraju da će biti još jedan jači izlazak, bit će nešto veće od toga, izlazak ne prema Jeruzalemu, nego od Jeruzalema. A to mi kršćani znamo, uskrsnuće tijela. I ova korizma, mi se spremamo za Uskrs, za još jedan Uskrs. Kao što su Židovi čeznuli za povratkom u Jeruzalem, tako mi kršćani pokušavamo ući u to mentalno njihovo stanje da i mi čeznemo za tim novim izlaskom gdje ćemo i mi imati udio u uskrsnuću. I sad je puno lakše govoriti o ovome događaju, preobrazba, preobraženje. Jedan ključni trenutak Isusovog zemaljskog života, a tako važan da ga je Crkva smjestila u drugu korizmu nedjelju. To je važno za nas, braćo i sestre, jer ovo su najvažnije nedjelje u crkvenoj godini. Vi znate da je liturgijska godina podijeljena na vrijeme kroz godinu, pa došašće, božićno vrijeme i sad smo u korizmi i uskrsno vrijeme. Ove nedjelje do Uskrsa, braćo i sestre, to su najvažnije nedjelje gdje nas crkva želi podsjetiti na one temeljne istine naše vjere. Toliko su to istinite stvari pa ih mi možda uzimamo zdravo za gotovo, ali crkva ima potrebu svake godine nas podsjetiti da ne zaboravimo ono najvažnije. Ove nedjelje su također važne zbog katehetskog sadržaja i zato katekumeni, to su oni koji se spremaju za krštenje, evo, inspiriraju se, nadahnjuju se upravo ovim Evanđeljima do Uskrsa kad će oni primiti krst, odnosno biti primljeni u katoličku crkvu kršenjem i sakramentima. Pa pogledajmo koja je ta poruka ove nedjelje, ta važna poruka. Dakle, kad čitamo Evanđelje, bilo bi dobro da svi mi vjernici imamo one senzore za ključne stvari koje mi vidimo u Evanđelju. On uze, kaže, sa sobom Petra, Jakova i Ivana i povede ih na goru visoku. Odmah tu - stop, na goru visoku. Prvi, odnosno svaki put kad se pojavi gora u Svetom pismu, svaki put, ali svaki puta, pogotovo u Starom zavjetu, imamo susret Boga i čovjeka. Ne samo susret Boga i čovjeka, imamo i Božje objavljenje čovjeku, takozvana teofanija. Ali svaki put. I, kad čitamo Sveto pismo i kad čitamo da je Isus Petra, Jakova i Ivana sa sobom poveo na goru, vjernik bi trebao već sa ushićenjem biti spreman da čita dalje. Ok, sad će biti jedna božanska objava, jedna teofanija. Evo, isprobajte to dok čitate Pismo. Kad god se dogodi jedna gora, neki susret, kad se ne'ko uspinje, bit će susret Boga i čovjeka i još više, Bog će se objaviti. I kaže da se preobrazio pred njima, i haljine mu postadoše sjajne i bijele veoma da ih ni jedan bjelilac ne bi mogao izbijeliti. Dakle, bijela boja u Svetom pismu, koliko god kod nas u novije crkveno vrijeme znači čistoću, također znači božanstvo. U Knjizi otkrivenja ćemo čitati kako je žena odjevena Suncu, opet tu imamo objavljenje Božjeg identiteta, da je Bog prisutan. Ali samim time što je Isus uzeo Petra, Jakova i Ivana, to je onaj najunutarniji krug iz dvanaestorice, ovo je Crkva, Crkva: Petar, Ivani Jakov. Jer vidimo kako Isus prvo

odvaja sedamdesetdvojicu od mnoštva, pa dvanaesticu od sedamdesetdvojice, pa vidimo ovdje posebnu trojicu od dvanaesticice. Ovdje se nekako i objavljuje buduća Crkva, ono što mi danas nazivamo hijerarhija, nešto što ovaj svijet ne može prihvatiti nikako, a ta hijerarhija dolazi od Isusa, On ju je stvorio. Kasnije ćemo vidjeti u posebnim trenucima Isus odvaja Petra, dakle vidimo Petar, ova trojica Petar, Jakov i Ivan, pa dvanaestorica, to je hijerarhija. To je nešto što je Isus nama dao i kaže Petar, izleti ko' obično i kaže: „Učitelju, dobro nam je ovdje biti, načinimo tri sjenice, tebi jednu, Mojsiju jednu i Iliju.” Sad prisutnost Ilije i Mojsija nije slučajna. Ima više značenja. Naime, Mojsije je zakonodavac, Ilija je prorok, dakle predstavnik svih proroka. Zapravo s Ilijom počinje proročka služba u izraelskom narodu. Ali ne samo to, izvanbiblijska židovska tradicija nas uči da i jedan i drugi su već uzneseni u nebo. Za Iliju to znamo, u Knjizi kraljeva ono poznato kako ga je kočija vatrena odnijela u nebo, ali ni dan danas, kako izvanbiblijska tradicija govori, ne zna se gdje je Mojsijev grob i izvanrabinska tradicija govori da i Mojsije je u nebu. Drugim riječima, spoj neba i zemlje, dakle postoji život iza smrti. Dakle, postoji taj život, nadgrobni život iza smrti, postoji uskrsnuće tijela. Isus razgovara s njima. Sad će se dogoditi, ovdje danas imamo tako neke, ja ih nazivam sekte kršćanske, koje nama katolicima prigovaraju da mi razgovaramo s mrtvima kad se molimo svecima. Ja samo radim što Isus radi, Isus razgovara s mrtvima. Dakle, moramo znati odgovoriti tim ljudima, to se zove apologetika. Evo, Isus ovdje razgovara s mrtvima, odnosno s onima koji su zemaljski preminuli. To samo znači postoji zajedništvo svetih, postoji ono u nebo što mi molimo u apostolskom vjerovanju, u općinstvo svetih i mi se možemo moliti našim svecima i Isus dolazi i kao da on to sve otkupljuje, kao da on zaokružuje to. Evo, braćo i sestre, ključna riječ je: „Evo, Sin moj ljubljani, slušajte ga.” Dakle, Isus Krist koji ide prema tom uskrsnuću i Isus je priuštio ovo iskustvo svojim učenicima samo zato da ih pripremi za kalvariju jer da se ovo nije dogodilo, oni ne bi mogli izdržati onu kalvariju, oni su teško to izdržali, ali su barem nekako ostali na okupu jer Isus im je rekao: „Evo ja ću sad priuštiti jedan trenutak slavlja za vas, ali kad dođe onaj trenutak, sjetite se, dakle imajte tu vjeru.” Zato je Isus ovo učinio nasred svoga poslanja, ovo je deveta glava i nakon toga Isus će ići na Kalvariju umrijeti, da oni se sjetite da se Isus proslavio. Evo, braćo i sestre, ovo nas uči, poziva i nas da se i mi sjetimo u tim trenucima. Riječ za preobrazbu je metamorfezem što znači ići iznad svoje forme. I Isus je pravi Bog i pravi čovjek i spuštajući se dolje, Petar je htio ostati, ali zašto? To se otkriva da je Petar mislio da ide u nebo. Naime, Židovi su imali jedan blagdan Šatora gdje bi Židovi sedam dana podigli šatore jer su vjerovali da će mesijansko doba doći za vrijeme tog blagdana gdje se Bog objavi njima upravo za vrijeme tog blagdana. Ali, podizali su te šatore da se sjetite kako je njihov narod četrdeset godina boravio pod šatorom. I oni su vjerovali da će nebo biti kao jedan veliki šator. I svake godine kad Židovi slave, oni ih podignu i tamo slave i tamo igraju kolo, plešu, oni zapravo slave blagdan neba, jer oni vjeruju da će doći nebo. Petar, kad je vidio Iliju i Mojsija i Isusa, on je mislio da je umro i da je zapravo došao u nebo, zato je rekao: „Ajmo sad podići šatore, ne moramo ići dalje.” Onda Isus kaže: „Ne, spuštamo se dolje.” Ovo je velika opomena i nama vjernicima, jer nakon snažna duhovna iskustva, nakon snažna mistična iskustva, mi nekad znamo doživjeti na seminarima, na duhovnim obnovama, za vrijeme molitve, mnogi vjernici znaju doživjeti veliko pomazanje, što nakon toga? Najradije bi ostala u takvom stanju, ali ne, moramo se vratiti u svakodnevni život i moramo pretočiti to iskustvo u svakodnevnom životu. Zato je Isus rekao: „Spuštamo se natrag dolje”, a posebno u trenucima patnje i trpljenja, jer Isus je priopćio svoju slavu ili odnosno Petru, Jakovu i Iliji, kako bi se oni sjetili u onom trenutku kad oni vide Isusa raspetog, a još gore kad za njih kad oni dožive istu muku, jer sva trojica su doživjela muku, samo Ivan nije bio mučenik, ali je doživotno bio na robiji, da se sjetite: „Ja sam s vama.” Konačna poruka, braćo i sestre, jest kad mi doživimo tragediju, kad doživimo neku patnju, bolest, da idemo iznad te forme, da i mi doživimo tu metamorfozu, da znamo nadilaziti taj trenutak, da to nije zadnji trenutak, da to nije trajno stanje. Isus je uskrsnuo. Kad doživiš muku i patnju, poruka današnjeg evanđelja jest: „Ustraj, neće to trajati”, dakle, doći će nebo, doći će taj trenutak slave i zato nam crkva daje ovo evanđelje na drugu korizmu nedjelju da nam poruči, prvo da je Isus Krist pravi Bog i pravi čovjek i broj dva, da će doći otkupljenje, da će doći vrijeme spasenja, da će doći nebo i tada ćemo gledati unatrag i moći ćemo se čak smijati nad tim trenucima, a valja zato imati vjeru. Samo nakratko, današnje prvo čitanje Knjige postanka je nešto strašno zapravo, ta kušnja i bez Novog zavjeta skoro je i nemoguće ovo razumjeti, skoro nemoguće. Kako Bog može kušati Isusa. Jedan je pravnik u SAD-u, uzimajući u obzir ovaj slučaj, kako je Abraham skoro zaklao svog sina, rekao: „Po sadašnjim zakonima, on bi bio osuđen za pokušaj ubojstva.” I najvjerojatnije bi. Što je to Bog tražio? No, kad čitamo izbliza ovaj tekst, kako Bog kuša Abrahama, kao da Bog govori:

„Ja vas pripremam za ono što će se dogoditi za dvije tisuće godina, jer sličnost između Izaka i Isusa su nevjerojatne, oba dvojica su sinovi Abrahamovi.” Dakle, za oba dvojicu se kaže: „Nije poštedito vlastitog sina.” Bog to govori za Abrahama i kasnije će to Pavao u Rimljanima 8 napisati za Isusa. Obadvojica se penju na brdo, jedan zanimljiv podatak za brdo Morija. Gdje se nalazi to brdo? Gdje je to brdo danas? Dakle, čitajući Bibliju, u Drugoj knjizi Ljetopisa znamo da piše da je Salomon gradio svoj hram na brdu Morija. Jedino mjesto gdje se brdo Morija pojavljuje je Postanak kad Abraham mora žrtvovati Izaka i kad znamo taj detalj da Salomon gradi hram na brdu Morija, drugim riječima Jeruzalem. Golgota, Kalvarija, zamislite tu paralelu, Abraham žrtvuje sina Izaka na istom brdu gdje je Isus Krist umro. Isto tako, vidimo sličnost, oba dvojica nose drvo na sebi. Izak nosi drvo žrtvu paljenicu, a Isus nosi drvo-križ gore na to brdo. Obadvojica, i Izak i Isus su poslušali svoga Oca do kraja. Vidimo Izak čak pita: „Pa tata, Oče, gdje nam je žrtva?” I ne razumije. On kaže: „Sine, Bog će providjeti.” Isus isto, u Getsemaniji moli Oca: „Ako je moguće, da me mimoide”, ali obadvojica su poslušni. I vidimo u oba dva slučaja da je Otac ipak providio žrtvu i crkveni oci su vidjeli jednu paralelu između ovna koji je inače u biblijskoj tradiciji simbol kraljeva. I to što mu je glava zapetljana u grmlju, oci su vidjeli Isusovu krunu od trnja. Evo, braćo i sestre, ovo samo ukazuje da naša vjera, nije od čovjeka, nego od Boga. Bog nam je objavio ovo i Bog je pripremio Abrahama, ali i cijeli narod da ono što je Abraham trebao napraviti po kušnji, Bog Otac je zaista napravio predavši svoga sina jedinca. Šta drugo nego reći: „Vjerujem, Bože, u Tebe i ljubim te.” Amen!

3. korizmena nedjelja B, 4.3.2018.

don Mihovil Kurkut

Prebogat je danas tekst Svetoga pisma koji nam liturgija daje, da jednostavno, da uzmemo samo jedan komadić, bilo koji komadić, bilo bi nam dovoljno. Možda nekad kad mama želi reći previše stvari svom djetetu, onda govori i kaže puno riječi, ali na kraju ono što je bitno, ono što je najvažnije, kako se pogubi. Mama kad je zabrinuta, onda govori puno, a zapravo je dovoljno reći samo jedno, najvažnije, a to je da te volim, da si mi drag, da mi je stalo do tebe. Evo, trebamo paziti kad pristupamo riječi Božjoj, da se i nama ne dogodi zbog mnogih riječi koje smo čuli, da zaboravimo ono najvažnije. Brate, ako si došao u ovu crkvu večeras, a nisi čuo kroz ove riječi da te Gospodin voli, onda jednostavno otići ćeš siromašan kakav si i bio. Ako si došao u ovu crkvu večeras i nećeš vidjeti čudo Boga koji se tebi daje, onda jednostavno bio si, čuo si, vidio si, ali jednostavno nije se dogodilo. Mora se dogoditi susret jer samo taj susret može promijeniti moj život i tvoj život. Samo susret, ne količina riječi, ne doživljaji, ne znanje, ne spoznaja, nego susret. On mijenja sve. Evo, ovaj današnji Isus je malo specifičan, vjerujem da se mnoge od vas dojmio, meni se sviđa zato što sam odrastao na kaubojskim filmovima. Znači, Isus dođe i napravi nered. Vau, takvog Isusa trebamo, jedva smo ga dočekali. Došao je u Jeruzalem, došao je pred Pashu. Čitamo sada Ivanovu verziju: svi evanđelisti u ovome događaju govore, znači da je važan, međutim Ivan kao i uvijek je drugačiji. Moramo paziti malo jer razine ovog teksta su različite. Ne želim se sad gubiti u detaljima danas. Međutim, u ovom tekstu Isus radi nešto, Židovi vide jednu stvar, razumiju drugu. Čuju jednu stvar, razumiju drugu. U ovom tekstu isto tako evanđelist govori o učenicima koji su naknadno neke stvari shvatili, znači evanđelist komentira, a treća razina je razina zajednice kojoj je ovaj tekst pisan, odnosno kojoj je ovaj tekst upućen, a ta zajednica između ostalih smo i mi. Što se događa? Isus ulazi u hram. Hram jeruzalemski je treći hram, rušen je više puta, treći hram, građen je 46 godina, kaže nam ovaj podatak iz Svetoga pisma. Između ostalog, ovaj tekst je možda jedan od najboljih tekstova za reći da godine u evanđeljima su vjerodostojne, ali nećemo sad o tome. Isus radi jednu gestu, jednu gestu kakvu su bili sposobni raditi proroci. I zapravo ta gesta, koliko god ona bila iznenađujuća i malo čudna za nas, jer mi smo naučili gledati blagog Isusa, Isusa koji prašta, koji govori riječi ljubavi, ovdje radi jednu gestu koja baš ne sliči na njega, više sliči na nas, nama se to sviđa, nama se sviđa da Isus napokon dođe ovdje i napravi malo reda, ovdje među nama. Sjećam se devedesetih godina kad su u crkvu počeli dolaziti oni koji su upoznali Isusa kad je došla demokracija. Kako nam je to smetalo. Kako smo gledali kako se ne znaju dignuti, kako ne znaju odgovarati. Ili, što ja znam, i među nama ima onih koji razmišljaju na ovaj način, smatraju da je ova teologija u redu, neki drugi smatraju skroz drugačije, neki kažu da je važnije moliti, drugi kažu da je važnije raditi. Evo, možda bi ponekad netko među nama

htio malo napraviti reda i pobacati malo. Nije to htio reći, Isus nije došao nikoga povrijediti. Sviđa mi se Isus jer nam na neki način danas pokazuje da kad se treba boriti za dom, čuli ste u evanđelju za dom, okej, kad se treba boriti za dom, onda u tom trenutku on je heroj iz naših filmova, nije ga briga što će tko reći, nije ga briga hoće li se osramotiti, hoće li po njemu pljuvati, hoće li ga krivo interpretirati. On kada se bori za svoga Oca, za poslanje koje je dobio, čovjek nema kompromisa, bez kompromisa, nema onog političko korektnog. Nema da ne bih nekoga povrijedio, nema onih zamazanih riječi koje kažu i ne kažu. Isus kad treba govoriti o svome Ocu i poslanju zbog kojeg je došao, on ide u glavu, u sridu, hoćeš shvatiti ili nećeš, ali on te ne može negirati. Zašto se Isus tako trsi? Pa zato što dom Božji, hram gdje Bog prebiva, postao je nešto kroz drugačije, vidjet ćemo što. A s druge strane Isus je nježan, nježan poput jedne žene, koji zna vidjeti detalje, koji zna čuti onaj vapaj koji je izgubljen u glasovima, koji zna vidjeti situaciju tvoju i moju, zna stati, zna čuti, zna primijetiti malo svijetla u tvome srcu i zna pucati na to dobro, zna te podržati u tomu. Isus nije onaj koji je zakucava: „Pogriješio si, aha, evo ti ga još, neka te.” Ne, njegova riječ je riječ milosrđa, rekli smo u zornoj molitvi: „Gospodine, mi smo grješni, Gospodine, udaljili smo se od tebe, ali znamo da si ljubav i milosrđe, neka to bude tvoja zadnja riječ i najveća riječ.” Što se događa u hramu? Nećemo sad u detalje, ali ako nekoga zanima, ove stvari su jako dobro objašnjene. Židovi su imali praksu da su žrtvovali životinje i zbog toga trebalo je biti životinja, zbog toga u hramu, u jednom dijelu hrama bile su životinje koje su bile spremne na prodaju. Što bi ljudi radili? Ljudi ne bi dovodili životinje od doma, mnogi, nego bi kupili životinju tu. Međutim, bio je problem to da Židovi nisu dopuštali rimski novac u hramu, jer na rimskom novcu je pisalo da „Augustus Tiberie deus est”, je bog. Zbog toga lik cara nije mogao ući u hram, nije smio. Zbog toga, Židovi su trebali raditi mjenjačnice, trebali su mijenjati i tu je netko zarađivao. A mislim da sve u svemu Isus nije bio toliko ljut na trgovce, koji su radili svoj posao, odnosno zarađivali su, snalazili se kako su mogli. Bila je tu jedna druga kategorija zanimljiva, a to su bili svećenici. Svećenici su ubirali od tog biznisa jedan dio. Zbog toga, njima je bio veliki interes da ti trguju. Jer ipak, trgovina ide kako ide, e desetina, petnaestina, dvadesetina, PDV, što ja znam, oni bi to uzeli. Zbog toga su oni bili zainteresirani. Ima jedna druga kategorija, jedna treća kategorija, a to su oni koji su kupovali i oni su bili zainteresirani. Samo mala digresija, nedjelja, sveta nedjelja, kaže nam prvo čitanje: „Šesti dan neka ne radi ni živina tvoja, a kamoli ti ili dijete tvoje, ili sluga tvoj, ni živina tvoja.” Mi se malo bunimo što je ova država nepravedno dopušta da se radi svaki dan, da nedjeljom su dućani otvoreni uvijek. Al što ćeš, kad netko hoće kupiti, kad je netko prekomotan ići kupovati. Stoga nisu samo krivi zakonodavci koji su bez srca prema našim majkama, očevima koji trebaju raditi, nego smo krivi i mi koji u tome sudjelujemo. Digresija. Isus želi osvijestiti Židove pred Uskrs da hram je mjesto gdje živi Bog i da se s Bogom ne može trgovati. S Bogom trgovina nije dopuštena. Što će reći? Mi svaki put kad na neki način želimo Boga udobrovoljiti, što radimo? Molimo se malo više. Dajemo obećanja, postimo i tako dalje, radimo nešto kako bismo od Boga dobili. Nema s Bogom trgovine. Evo, prva poruka današnjeg evanđelja je ta da s Bogom trgovine nema. Zašto? Jer je odnos zasnovan na ljubavi, a ne na interesu. Ne mogu ja Boga potkupiti, ne mogu ja Boga svojim kunama, svojim molitvama ili svojom žrtvom da on bude malo bolji. Pa On je dobar. Nema biznisa s Bogom. Evo, provjerimo se oko te točke. Koliko mi trgujemo s Bogom, koliko mi tražimo Boga da nešto nama da? Bio sam dobar, a on mi nije dao. Druga poruka, nema trgovine ni s onim što je Božje, ako je Bog otajstvo i čovjek je otajstvo. Koliko mi, braćo i sestre, trgujemo našim osjećajima? Koliko mi trgujemo našom slobodom? Koliko mi trgujemo čovjekom? Doslovno. Za karijeru svašta smo spremni progutati. Da bi se probili, svašta smo spremni učiniti. Je li moguće da pod upitnik može doći ono u što mi vjerujemo, da li pod upitnik može doći čovjek? Koliko često koristimo druge ljude, koliko često iskorištavamo druge ljude i preko njih dolazimo preko nekih svojih interesa. Brate i sestro, mi kršćani trebamo biti ljudi koji kažu: „Ne.” Ne trgovini, ne takvoj trgovini jer svaki čovjek ima svoje dostojanstvo. I to mora početi od mene, ne mogu čekati da to neki Plenković shvati. Ne mogu čekati da to netko drugi učini, moram početi ja i to je odgovornost naše zajednice, to je moja odgovornost. Jer trgovina, počnem ja s trgovinom. Dostojanstvo čovjeka je sveto, njime ne mogu manipulirati, njime ne smijem manipulirati, znači doslovno ne smijem ga dirati, ne smijem njime upravljati, a kako često mi iskorištavamo druge, od malih do velikih stvari. Čovjek je svet jer je Božji. Kaže Sveto pismo da čovjek je hram Božji, u njemu živi Duh Sveti. Znaš li ti to?

Isus nakon što je napravio ovu gestu, Židovi dolaze k njemu, pravi neprijatelji Isusovi: Židovi. Trgovci nisu se bunili, pazite. Trgovci šute, samo odlaze. Očito su znali i oni da su u krivu. Ali ja sam uvjeren

da nakon deset minuta, stvar se vratila kao i prije. Njegova gesta nije uopće imala smisla. Ali Isus nije htio zabraniti trgovinu, nije htio raditi neke revolucije, on je samo htio ostaviti jedan znak i zapravo kad smo kod tog znaka, Židovi pitaju Isusa: „A koji ti nama znak daješ da ovo smiješ činiti?“ I Židovi žele znak: „Ajde, učini neko čudo pa ćemo ti povjerovati, ajde da te vidimo jesi li ti stvarno Božji.“ E sada počinju govoriti na dvije razine gdje se ne razumiju. Isus kaže, baca razgovor na hram, na zgradu, oni misle, Isus govori o hramu, zapravo o sebi kao o hramu i kaže: „Ovaj hram srušite i ja ću ga u tri dana sagraditi.“ I oni se puknu ceriti: „Pa ti si lud, ovo smo gradili godinama, ovu crkvu, godinama. Što ćeš ti u tri dana?“ Ne razumiju se. Istina je kad čitatelji ovo slušaju, znaju da se ovo već dogodilo jer je ovo napisano sedamdesete godine nakon Krista. Jeruzalem je srušen sa zemljom, srušen, a onda. Čitajući teološki ovaj tekst, shvaćaju zapravo da je Isus govorio o sebi, a Židovi cijelo vrijeme misle na materijalnost, Židovi se dive cigli: „Vau, kako je to lijepo, kako smo mi moćni, kako je dobra naša vjera.“ A Isus kaže da novi hram Božji: „Ja sam.“ Da, Krist je hram Božji. Židovi su tražili znak, zašto su tražili znak? Da bi povjerovali da je Bog u njemu prisutan i nisu vjerovali da je u Kristu Bog prisutan. A znate što mi ne vjerujemo? Mi ne vjerujemo da je Krist prisutan u crkvi, u ovoj crkvi, u našoj crkvi, to mi imamo poteškoća shvatiti. Ne mislim sad samo na službenu hijerarhiju, nego mislim to na mene i tebe jer mi smo hram Božji. Vjerujemo li mi da u mome hodu, u našim nastojanjima, naših obitelji, naših zajednica redovničkih i crkvenih, vjerujemo li mi da je Bog prisutan? Da Krist radi? Ili gledamo samo ono što ja vidim svojim očima? Tegobe, rane, padove, padove, padove, jao se nama. Čini mi se da jednostavno nismo dovoljno sposobni prepoznati Božju ruku među nama, nismo dovoljno sposobni vjerovati Gospodinu koji je prisutan među nama. I tražimo neke znakove, tražimo neke dokaze ili čekamo pravo vrijeme da se dogodi. To postaje izlika za mene, znam, ponavljam uvijek iste grijehe, padam na istim stvarima, znam da to nije dobro, tako mi je žao, baš mi je žao, jako mi je žao. Ali idemo dalje. Next. I svaki put ispočetka. Zašto? Zato što vjerujem da zapravo nije došao čas, ma ima još vremena, pa neće valjda još Bog doći, pa neću valjda sutra umrijeti. Ajde polako. I onda se događa onaj suživot s grijehom, ja koketiram s grijehom i puštam njega da suživi zajedno s Kristom. Kada Bog, kada govori o hramu Božjemu, o mjestu susreta, on govori da je Krist mjesto susreta. Vjerujemo li mi da je Krist mjesto susreta? Da Boga neću susresti razmišljajući, neću ga susresti zato što ću se truditi. Susret ću ga ovdje, baš ovdje. Evo, euharistija je najbolji znak, zapravo što mi danas slavimo? „Mi slavimo susret sa živim Bogom koji je početak, izvor i vrhunac“, kaže Crkva. Danas, sada, Bog nama govori, Bog se nama daje. To će se dogoditi fizički, doslovno. Vjerujemo li mi da je Crkva sakrament Kristov? I da je Krist među nama sada prisutan? Bog kada govori o hramu, govori o svome tijelu, a mi smo to tijelo. Danas nećemo posjetiti župnika u bolnicu, dobro je. I don Damir mi je dao jednu kutijicu za nositi Presveto. Kaže: „Imam ti ja jedno jako dobro, uzmi.“ „Okej, super.“ I ja uzmem. I to se stavi ovdje, stavi se ovdje i onda ga nosiš. I onda znaš, ja sam svećenik već duže godina, ali ti je poseban osjećaj kad nosiš Isusa i baš sam se osjećao moćno, ono, pored srca nosim Isusa. Pored srca nosim Isusa i idem naprijed. Sad ću ja Isusa dati. Nekad kad bi svećenik išao naokolo, onda bi i ministranti išli naokolo, zvonili bi zvono i onda bi kleknuli. Danas su druga vremena. Okej, nosim Isusa. Jesi li ti svjestan? Jesmo li mi svjesni? Pa svaki put kad se pričestiš, da ti primaš živoga Boga u sebe? Da ti nosiš Isusa? Kao što sam ja danas nosio Isusa. Da je Isus u tebi, da je Isus s tobom, da je Isus za tebe. Jesmo li mi svjesni da smo zapravo kristofori? Kristofori znači nositelji Krista. I da ovaj gladni, žedni, izgubljeni, ranjeni svijet je žedan, gladan i potrebit njegove ljubavi? „Srušite taj hram, ja ću ga sagraditi ponovno“, Isus želi nam reći da je on taj koji gradi ponovno. Isus Bog nije taj koji ruši, koji kažnjava. Bog je taj koji čini ponovno, ispočetka i svaki put kad ti pogriješiš, on radi ispočetka, svaki put. Hvala ti Gospodine, hvala ti Gospodine na tolikoj strpljivosti prema svojoj Crkvi, hvala ti Gospodine što smo i mi kao i Židovi, trgovci koji trgujemo, a malo čekamo znakove. Hvala ti, Gospodine, što imaš strpljenja s nama, za svakoga od nas i što se svakome od nas daješ. Hvala ti, Gospodine, jer smo već dio Tvoga tijela, jer si Ti već dio nas. Brate i sestro, nemoj čekati da budeš savršen kako bi Boga primio, nemoj čekati da sve razumiješ, nemoj čekati da budeš spreman, jer za dom Božji treba se boriti svaki dan, jer bitka se odvija u mome srcu, u mome srcu, to je mjesto bitke između Boga i zloga. Komu ja vjerujem? Koga ja želim, to će i biti.

don Ivan Šibalić

Braćo i sestre, mi smo slike Božje. Kao slike Božje možemo naslutiti puno toga o našem nebeskom Ocu. Kad gledamo nas same, puno, puno toga možemo naslutiti o nebeskom Ocu jer jednostavno mi smo slike Božje. Jedna od stvari koju možemo jako, jako dobro naslutiti je ona briga roditelja, majke posebno i najčešće, ali i oca, itekako, za dijete, kad vide da dijete ide u krivom smjeru, da im dijete nešto krivo radi, da nešto neće dobro završiti jer mama i tata imaju više iskustva i znaju to što dijete radi nije dobro. Koja je to briga. Svećenici to dobro znaju jer o tome jako često od puno, naročito majki, slušaju. Očevi to ne vole pričati jer ne vole pokazati možda na vani, ali itekako istu tu brigu nose: „Dijete će mi propasti.” A s druge strane, i to je isto nešto što mi svećenici isto tako često slušamo, da to dijete dolazi i kaže: „Pa što mama i tata hoće? Ovo je moj život. Ja ću napraviti kako ja hoću. Zašto oni meni zapovijedaju?” I to negdje ide, to je neka lepeza od toga što mama i tata hoće, do onog drugog, što isto tako posebno dobro odgojeni katolici, mladi u sebi itekako osjećaju, a to je ono u isto vrijeme: „Znam da mama i tata imaju pravo. I osjećam u sebi: jesu, u pravu su, ali im neću to reći.” Mi to zovemo ponos, ali to nije ponos, to je oholost. „Neću priznati mami i tati pravo, ići ću napraviti baš ono što ja hoću, nekad čak i u inat.” Današnja čitanja, braćo i sestre, govore upravo o tome, današnja čitanja govore o brizi našeg nebeskog Oca o svima nama i to je ta slika, mi smo slike. Stvoreni smo na sliku Božju i kao što mi znamo brinuti jedni za druge, najočitije je to naravno kod mame i tate, jer oni imaju tu veliku odgovornost – „moje dijete“ - to je tu najočitije, ali brinemo mi i ako nisu baš mama i tata, svi mi brinemo jedni o drugima, ali ovdje je to baš podcrtano, ovdje je to baš naglašeno jako. Evo, ta briga, ta briga, samo pokušajte sada zamisliti, jer to je ono što nam današnja čitanja pokušavaju reći: pokušajte zamisliti kako Bog brine za nas svoju djecu, jer mi njega zovemo Ocem: „Oče naš, koji jesi na nebesima”, i slušali smo o toj brizi, posebno u prvom čitanju, Stari zavjet na tako poseban način, kako u Starom zavjetu Bog brine za svoju djecu? Tako da im kaže: „Nemojte se upropastiti.” I kako im to kaže: „Nemojte se upropastiti?” Tako što im daje zapovijedi, a mi bi tako rado išli naprijed bez zapovijedi. To vam je kao mama i dijete. Kad dijete kaže: „Ma što će meni mama i tata govoriti”, kako bi rado ljudi da nema deset zapovijedi, kako bi lako bilo živjeti kršćanstvo da nema deset zapovijedi, da barem nema zapovijedi: „Ne ukradi”, da barem nema zapovijedi: „Ne laži”, da barem nema zapovijedi: „Ne sagriješi bludno”, kako bi lijepo bilo živjeti u ovom svijetu. To je ta obmana u čovjekovoj glavi. Kako bi lijepo bilo živjeti da nema zapovijedi. Znae kako bi to bilo? To bi bio pakao u kojem bi jedni druge lagali, ubijali, krali i kojem ne bilo ljubavi. To bi bio pakao. Zapovijedi su znak brige Očeve za nas. To Stari zavjet govori o deset zapovijedi koje Bog daje i kaže: „Ako želiš živjeti, a ne umrijeti, jer pakao je smrt, onda živi ovo, ovo ti daje život, ove zapovijedi te čuvaju da ostaneš živ.” Isus u današnjem Evanđelju nešto slično prolazi. Ovo što smo slušali, to je Evanđelje po Ivanu, druga glava Evanđelja po Ivanu. Ovo je tek druga, početak Evanđelja, jedna od prvih stvari koja je opisana, što Isus čini. Jedna od rečenica koja se često preskače u današnjem Evanđelju je ova prva, što kaže prva rečenica? „Blizu bijaše židovska Pasha.” Tek onda ide sve ono što ste sigurno zapamtili: da je On ušao u hram, da je istjerao iz hrama one koji su mjenjačnice imali, koji su prodavali volove, ovce, štogod. Ali poslušajte prvu rečenicu: „Blizu bijaše židovska Pasha.“ Pasha je bio židovski blagdan kad su se oni spominjali, obilježavali jedan puta godišnje tijekom više dana svoga oslobođenja: „Bili smo robovi u Egiptu, oslobođeni smo ropstva, slobodni smo.“ To je bila Pasha. I što se događa? Isus dolazi u hram kada bi ljudi trebali slaviti dan svoga oslobođenja i što nalazi u hramu? Nered. Nalazi u hramu ono što u hramu ne bi trebalo biti, prodavači volova, ovaca, golubova, mjenjači, oni se nalaze u hramu. Umjesto da nalazi oslobođene ljude, umjesto da nalazi ljude koji kažu: „Hvala ti, Oče, što si nas oslobodio“, što nalazi? Prodavače volova, ovaca, golubova i mjenjače gdje sjede i rade nekakav svoj posao. A što je hram? Idemo korak dalje. Što je hram? U samom ovom Evanđelju se kaže što je hram. Ne treba izmišljati svećenik da bi protumačio što, rečeno je, Ivan je rekao što je, hram je, Isus Krist u jednom trenutku njima kaže: „Razorite hram i ja ću ga podići u tri dana.” Svi se čude o čemu ovaj priča. Kad uskrsne nakon tri dana svi se sjećaju: „Pa on je govorio o svome tijelu.” Tijelo je hram. Tijelo je hram. Kristovo tijelo je hram, tako je i naše tijelo hram. Ovaj komad mesa koji vidite da stoji ovdje za propovjedaonicom je hram. Svatko u sebe može uprti prstom i reći: „Ovaj komad mesa je hram Božji.” Mi nismo samo komad mesa, jesmo i to, ali smo i puno više od toga. Svatko od nas, svaki taj komad mesa je puno više od samog komada mesa jer je hram Božji, posuda duhovna, svatko od nas i Krist ovdje tako jasno govori o tome hramu svoga tijela, savršenomu hramu, Bogu na zemlji. Bog na zemlji u Kristu je na jako poseban način Sin Božji, a mi smo svi isto tako djeca, posinjena djeca Božja. Svatko od nas je isto tako hram, nije savršen, zato što nismo baš tako doslovno Sin Božji, ali smo djeca Božja, posinjena djeca Božja i svatko od nas je

pozvan na upravo ovo što je Krist ovdje rekao, da taj hram bude razoren, da taj komad mesa bude pokopan ili spaljen u krematoriju i da nakon tri dana bude podignut, da ga On podigne. Evo što onda kaže današnje Evanđelje, kaže ono što sam vam maloprije rekao: bijaše židovska Pasha i Isus dolazi da slavi židovsku Pashu i kaže: „Pa vi narode, vi uopće ne slavite ono što biste trebali slaviti. Umjesto da slavite Pashu, vi trgujete.” Mi se pripremamo za Uskrs, ista vam je to stvar. Pasha, druga Pasha, velika, prava Pasha. Spominjemo se našega oslobođenja, oslobođenja od grijeha, oslobođenja od smrti, spominjemo se uskrsnuća Isusa Krista. Isus Krist ulazi u ovu crkvu i isto pitanje koje je tamo imao: „Jeste li spremni”, dolazi svakome od nas: „Jesi li spreman? Tvoj hram će biti srušen, kada bude trebao biti podignut, što tu ima, a da tu ne bi trebalo biti podignuto, a da tu ne pripada? O tome govori današnje Evanđelje. Da su svakom od naših hramića, a ima ih puno, ima nečega što tu ne bi trebalo biti, nečega što Isus kad uđe unutra, onda se pita: „A što će ovo ovdje?” Ako si hram Duha Svetoga, ako trebaš uskrsnuti, ako si dijete Božje, što će unutra prodavač volova, što će unutra prodavač ovaca, golubova ili mjenjač? Nije im tu mjesto. Što je zanimljivo s tim prodavačima volova, ovaca, golubova? Govorimo o grijesima, naravno ima onih grijeha koji se dogode i ne ponavljaju se više, ali ovdje se ne govori o tome, ovdje se govori o onim grijesima koji su u jednom hramu našli svoje mjesto: „Ovdje je moj kut, ovdje ja prodajem svoje volove, ovce, golubove, ovdje ja mijenjam svoj novac.“ Jer postoje takvi grijesi, to mi jako dobro znamo, to su oni grijesi koji uzmu svoje mjesto u mom životu i što se onda događa? Stalno se ponavljaju, stalno se ponavljaju. To što se ponavljaju čak i nije toliko problem, ako se borim protiv njih, ali što se ponekad zna dogoditi? To je ono što je problem: kada takav nekakav grijeh nađe mjesto i to je njegovo mjesto, ti tu stojiš, ja sam te prihvatio kao dio hrama, a to nije dio hrama. Kada dođe onaj trenutak uskrsnuća, taj dio neće uskrsnuti i taj Bog Otac nebeski, čim imamo predokus brige, kako mi imamo brige jedni za druge, zamislite kako On za nas brine. Gdje vidimo tu ljubav Očevu prema nama? Najgore bi bilo da nas Bog samo ostavi: „Umrite u svojim grijesima. Imaš tamo nekog prodavača volova, umri sa njim.“ To bi bilo najgore. Gdje mi vidimo ljubav Božju? U vrlo praktičnim stvarima. U tome što Bog ima jednostavno strpljenja s nama, što vidimo da jednostavno neke stvari se ponavljaju, ponavljaju, ponavljaju, a mi smo živi, braćo i sestre. Bog nas nije pogubio, nije nas pustio: „Umri.” Nije nas osudio, nije nas odbacio. Već iz toga vidiš što sam živ unatoč svemu krivom što radim, živ sam još uvijek. To znači da Bog daje mi priliku, da Bog pokazuje ljubav prema meni. S jedne strane, bila bi nekakva pravednost na mjestu ako psovkom, što je strašni grijeh, tako česti u Hrvata, ako psovkom stalno vrijeđam Boga, nekakva pravednost bi bila: „Taj Bog kojeg stalno vrijeđam psovkom, će u svojoj pravednosti me osuditi.“ A što u stvari vidimo iz iskustva? Umjesto pravednosti, ljubav prema nama koči pravednost. Ljubav ima prednost pred pravednošću. I mi svi imamo to iskustvo da u našim životima se ovakve nekakve stvari ponavljaju, u najgorem slučaju nađu mjesto na način: „Ja sam mu dao mjesto u svome životu, tom nekakvom grijehu, što god to bilo, neka tu bude njegovo mjesto rezervirano za njega, a opet ponavljam: živi smo, nisam osuđen, nisam odbačen.” Ova korizma, ova korizma, evo to je to vrijeme, posjeta Kristova u naše živote. Zato nam ova korizma to govori. Kao što je za onu Pashu ušao u onaj hram, tako za korizmu ulazi u hram i pita: „Što u tvome hramu treba odavde izbaciti? Što treba bičem istjerati? S kim se treba sukobiti?“ Ljubav Božja do te mjere ide da Gospodin kaže: „Ako ćete ubiti moga Sina da bi zadržali svoje volove u mom hramu, ubite i moga Sina.” Do te mjere ljubav Božja ide. To je ono što slušamo svaki puta u križnom putu kada dođemo tijekom korizme. Ja bih jako volio da svatko ove nedjelje iziđe iz crkve na kraju ove mise podignute kršćanske glave svjestan prije svega tko smo mi, jer današnje Evanđelje nam prije svega kaže tko smo mi, da smo mi hramovi, da se netko ne usudi reći: „Ja sam ružan hram, ja sam siromašan hram, ja sam glup hram”, ljudi svašta sebi znaju reći, ponižavati ono što je Bog stvorio, a Bog te baš takvog voli. Svatko tko iziđe večeras iz crkve bi trebao sebi reći: „Ja sam hram Božji.” Istina je da u tom hramu ima nečega što mu ne pripada. E pa zato je tu korizma. Zato je tu korizma, zato je tu evanđelje, zato je tu Krist koji me ljubi, zato je tu Bog koji me ljubi, Bog strpljivi koji čeka na obraćenje, koji poziva, zato je tu mama i tata i zato mame i tate koji gledate svoje sinove i svoje kćeri koji u nekim slučajevima idu krivim putem, putem čak i propasti, mame i tate, nemojte prestati moliti za svoju djecu. Ako je Bog strpljiv sa mnom, onda budi i ti strpljiv sa svojim djetetom. A da ne govorim sinovi i kćeri, koji ste možda svjesni da radite krivu stvar, u najgorem slučaju iz inata prema mami i tati, a u još gore slučaju, ne daj Bože, iz inata prema Bogu, koji živite možda u zabludi kako bi lijepo bilo da nema deset zapovijedi, koji živite u toj zabludi, da nema deset zapovijedi bilo bi užasno jer bi vas netko krao, varao i lagao i ne bi vas volio. Tako bi bilo. Ako u takvoj zabludi živite, ova korizma je prilika, otvoriti oči, obratiti se, dozvoliti

Gospodinu da uzme bič i da iz moga života izvadi nešto, iz moga hrama izbaci nešto čemu tu nije mjesto. Kao što je izbacio iz onoga hrama, izbaci Gospodine iz moga života. To bi molitva trebala biti. Ne da bi moja molitva trebala biti: „Oslobodi me, Gospodine, zapovijedi.” Baš suprotno: „Oslobodi me Gospodine, iz mog hrama, onoga što tu ne treba biti, a takvih stvari ima.” Braćo i sestre, korizma je to blaženo vrijeme, dajmo priliku Kristu.

don Damir Stojić

Braćo i sestre, reče sveti Pavao Korinćanima u Prvoj poslanici što smo danas čuli, drugo čitanje, kaže: „Mi propovijedamo Krista raspetoga“, kaže: „Jer ludo Božje je mudrije od ljudi i slabo Božje jače je od ljudi.“ Dakle, vrlo jedna sažeta poruka svetog Pavla i kad čitamo njegove poslanice, lako se može iščitavati da je njegovo svjedočanstvo, da je on vidio Isusa živoga, uskrsloga i on gradi cijelu svoju teologiju, evo, na ono iskustvo i susret sa živim Isusom. Evo, to je kao uvod u, u današnje Evanđelje, jedno tako duboko Evanđelje, tako snažna poruka i zato Crkva to smješta usred korizme. Već sam rekao više puta da, da, korizmena evanđelja su najvažnija tokom godine i Crkva kao majka to nama daje da, da se možemo prisjetiti tko smo i što smo i kao kršćani, a također posebno također za katekumene koji se, oni koji se pripremaju, da da kad prime sakramente, da oni saznaju tko će oni postati i šta se događa u vjerskom životu. Ovo su ključna evanđelja i danas imamo poznato evanđelje gdje Isus dolazi u taj Jeruzalemski hram, hram, koji je sigurno posjećivao svake godine zajedno sa svojim zemaljskim ocem Josipom i Marijom. Znamo da je u dvanaestoj godini, da je dolazio i možda zvuči kao jedna kontradikcija jer trideset godina Isus dolazi u taj hram, njegovi roditelji ga prikazu u taj hram i oni su slijedili vrlo vjerno one propise gdje su žrtvovali, u njegovom slučaju jer su bili siromašni, golubiće i znamo da je Isus sigurno dolazio. Ivan smješta ovaj događaj na početku Isusovog poslanja. To znači, ovo je početak Isusovog, Ivanovog evanđelja, druga glava i Isus čini nešto novo, on ulazi u taj hram i on čini jednu gestu i on govori neke riječi i, braćo i sestre, te geste koje čini, a to jest da tjera one koji su došli, koji prodaju, evo, onu živinu, ovce, janjce, ne znam što već, volove i golubove i da se razumijemo, oni nisu radili loše stvari, dapače oni su olakšavali ljudima jer u ono vrijeme do Isusa Krista postojalo je jedno bogoslužje koje je hvale vrijedno, opisano u Levitskom zakoniku. I ne samo to, nego Isus je bio sudionik tog bogoštovlja kao pobožan Židov, on trideset godina je dolazio i možda, možemo samo pretpostaviti da je imao korist od onih mjenjača. Zašto, da vam objasnim. Dakle, oni su žrtvovali, dakle hramska služba je bila žrtva. Ti uzmeš nešto što je tebi najvrijednije, volove, ovce, janje i ti otkidaš od sebe i ti to žrtvuješ. To je žrtva, to je žrtva i Židovi su to radili stotinama godina, i ljudi su dolazili iz cijele dijaspore pa su imali poganske novce i smatrali su da su ti novci prljavi pa su morali imati mjenjače, pa su morali mijenjati to u židovske šekele, pa su kupovali one životinje i onda su to prinijeli, dakle pa su to prinijeli, dakle nije to loše, nije to loše. Nemojmo misliti da su ti jadni ljudi činili loše stvari, oni su, sigurno je, bila desna ruka, lijevi džep ko' i kod nas, sigurno je bilo šverca i, i stavljanja više cijene ili sebi u korist sigurno. Međutim, u biti, oni su činili jednu uslugu. Isus ih tjera, Isus ih tjera i Isus onda govori da će on učiniti nešto drugo, on će, da će taj hram biti razvaljen i da će ga on u tri dana sagraditi ponovno. Braćo i sestre, tu se malo zaustavimo da vidimo što Isus govori, što radi i što govori. Prvo, ono što je zanimljivo, upravo to sam reko', to je početak njegovog javnog djelovanja i on želi nešto s time želi reći. I kroz ovaj događaj i riječi, mi ćemo razumjeti cijelo Ivanovo evanđelje. Drugo, od prve riječi, kako Evanđelje kaže: „Blizu bijaše židovska Pasha“, i samo da napomenem, to je pomičan blagdan, dan i to dan danas Pasha i to redovito bude u trećem ili četvrtom mjesecu. Drugim riječima, to je u ovo vrijeme. I zašto je Crkva smjestila ovo Evanđelje na treću korizmenu nedjelju? Zato što se to dogodilo doslovce u ovo vrijeme, da i mi nekako suživimo s onim što Isus govori i čak vremenski jer blizu bijaše Pasha. Drugo, on se nalazi u hramu, moramo prvo znati što je hram značio za Židove, šta je to značilo i zašto je to bilo tako šokantno kad Isus kaže: „Ja ću to razvaliti i sagraditi za tri dana“, i ne samo to, nego on si uzima autoritet da tjera ljude. Samo napomenem, ovi mjenjači, prodavači su se nalazili u takozvanom dvorištu, vanjskom dvorištu. Hram je bio podijeljen u tri dijela, a vanjsko dvorište po propisima je bilo za pogane, za bogobožne ljude koji su bili najčešće politeisti, ali su poštovali Jahvu, pa kao Rimljani ili Grci došljaci u Jeruzalem, došljaci oni bi dolazili i koristili vanjski hram za bogoštovlje. Jel' vidite kako Isus čini nešto novo? Isus pravi prostor, Isus širi taj prostor za druge. Univerzalnost. Ali šta je značio hram? Teško je meni to opisat', teško je meni kao ne-Židovu to opisat', ali pokušao sam ući u njihov mentalitet. Prvenstveno, hram je bilo mjesto gdje susrećeš Boga. Oni su vjerovali da Bog

prebiva u tom hramu. Drugo, to je bilo hodočasničko mjesto gdje su oni dolazili, gdje su susreli Gospodina, gdje su primali oprostjenje grijeha i gdje su se oni duhovno obnavljali. I treće, manje poznato, hram je bio znak budućeg svijeta, hram je bio znak, onaj život koji ima doći u ono mesijansko vrijeme. Židovi su dolazili u taj hram, oni su znali da stavljaju jednu nogu, ne samo u prošlost, nego čak u budućnost, a da bi to još približio, zamislite na jednom mjestu, evo za nas Hrvate da na jednom mjestu imamo: i Pantovčak, i Trg svetog Marka, Vlada i Sabor, i Hrvatsko Narodno Kazalište-kultura, i Zagrebačka katedrala i nije ni to blizu i zamisli u kolektivu svijesti hrvatskog čovjeka da to nestane i da padne bomba i jednostavno nestane pa nestane, da padne bomba i da to nestane i ne radi se tu samo o građevini. HNK je simbol, Katedrala je simbol i Sabor je simbol i sve je to simbol naše kulture i državotvornosti i povijesti. To je hram, to je hram. A ja se usudim reći, nije ni blizu šta je to značilo za Židova. Hram je, braćo i sestre, značilo sve. Hram je značio mjesto, jedino uporište gdje Židov je mogao susresti Boga. Hram je bio prisjećanje na prošlost i nada za budućnost i zato, taj hram više ne postoji naravno, ali nacrti postoje i znaju ga po opisu kad je Salomon gradio prvi hram. Hram je tako građen da je hram bio mikroverzija cijelog svijeta. Drugim riječima, hram je bio slika svemira, jedan mikrokozmos svemira. I zamisli šta je značilo rušenje tog hrama, kraj svijeta. Ja mogu samo misliti kako je to bilo sedamdesete godine kad je rimska vojska razorila, razorila u biti svemir, njihov svemir je pao. Sve je palo. I dođe jedan Galilejac sa sjevera na jug, a već je tu neki animozitet i on kaže: „Ja ću ga srušiti, ovo će se rušiti i ja ću ga sagraditi za tri dana.“ I ovaj odmah odgovara: „A ovo se gradilo četrdeset šest godina.“ E sad tu je isto zanimljivo. Naime taj hram, u kojeg je Isus ušao i u kojem on govori, je bio treći židovski hram. Prvi je bio Salomonov hram, to je bilo veličanstveni, to je rušeno tek 587. prije Krista, ali tada su proroci prorokovali da će jednog dana doći u mesijansko vrijeme gdje će biti jedan hram koji će biti veličanstveniji od Salomonovog hrama i kad taj hram dođe, onda će se znati da je došlo mesijansko vrijeme. I zato, kad Ezra i Nehemija su se vratili nakon progonstva, oni su bili ponizni i mudri i znali su Sveto pismo iz poniznosti jer su znali da nije došlo mesijansko vrijeme. Oni su gradili hram, ali bio je manji i nije bio veličanstven kao onaj prvi, ne bi se usudili graditi nešto veće. I taj hram je srušen. A onda je došao Herod. Vidite, Herod je bio polužidov, mješanac i Herod se jako bojao. I šta je Herod napravio? I zato farizejce je progonio 46 godina kad je gradio. Herod se usudio izgraditi hram veći od Salomonovog. Drugim riječima, on je rekao: „Evo, ja ću ga napraviti, ja sam Mesija.“ Vidite, braćo i sestre, zašto je ovo Evanđelje jako važno, jer Isus kaže: „Ne, ne, ne, ne, bit će još jedan hram. I ovo će se rušiti, ovo nije onaj hram“. Vidite, svi proroci, mogao bih nabrajati cijeli niz citata, koji su govorili da će jednog dana biti onaj hram. Evo, da hrvatski jezik ima određene članove, koristio bih ga, ali sad nema pa englezi i amerikanci bi rekli *The hram*, onaj hram. Ezekiel 37, 28 kaže: „U onaj dan moje svetište“, dakle Bog će prebivati u svetištu zauvijek sa ljudima. I prorok Amos, i prorok Izaija, i Ezekiel i svi proroci govore da će jednog dana biti jedan hram. Mi ga ne možemo ni zamisliti. On će biti veći i od Salomonovog hrama i Bog će prebivati zauvijek. Židovi su čekali i dođe ovaj Galilejac, i on se usudi reći: „Evo, ovo će se srušiti i ja ću ga sagraditi za tri dana.“ Vidite, taj dan Isus je učinio još jednu stvar, ja pretpostavljam da je Isus došao ranom zorom to jutro i potjerao svakoga. Zašto? Ispunjenje još jednog proročanstva, manje poznatog, a prorok Zaharija u 14, 21. retku on kaže: „Onaj dan kad dođe mesijansko vrijeme, neće više biti trgovanja u hramu.“ I šta je Isus napravio? Prvo je ukinuo to trgovanje. Ne trgovanje kao takvo, nego govori da ne treba više žrtvovati životinje i potjerao je one žrtve životinje janjce, volove, ovce i on sebe stavlja na to mjesto da se ispune Zaharijine riječi: „Neće više biti trgovanja.“ I šta Isus u biti govori? Braćo i sestre, ovo Evanđelje danas i današnja nedjelja nama govori ono što svi moramo znati, ali Crkva nam to govori da potvrdimo u korizmeno vrijeme, a posebno za katekumene koji se spremaju da prime krst: da Isus Krist je Bog. Zato imamo ovo današnje drugo čitanje i kaže: „Mi propovijedamo Krista rassetoga.“ Isus Krist je taj hram, njegovo tijelo. Međutim, ovdje ima još nešto dublje. Naime, vrlo malo je poznato, veliki svećenik koji je bio na dužnosti, uvijek su bili puno svećenika, je bio jedan veliki svećenik, mi imamo čak njihovo nasljedstvo još od Arona, i taj veliki svećenik je nosio poseban plašt. I taj plašt i način kako se odijevao je bio nagovještaj od onoga što će bit. Naime, on je nosio plašt i na tom plaštu je bilo sašiveno motivi hrama, dakle hram je bio oslikan na njegovom plaštu. Zamislite, jer su oni vjerovali da će jednog dana doći onaj Mesija i on će biti utjelovljenje hrama. Vidite, i Židovi u njihovim proročanstvima vanbiblijskim, da ne govorim i biblijskim, potvrđuju sve ono u što mi vjerujemo. Sve. Dakle, taj veliki svećenik je obuko, hram na svoje tijelo i on je u svojoj službi, u biti on je bio taj hram, utjelovljenje. I zato Isus kaže: „Ja ću ovo srušiti i ja ću ponovno sagraditi.“ Imamo Ivanov

odatak, komentar: „Te govorio je o svome tijelu, o sebi.“ Isus je taj veliki svećenik. I apostoli su se prisjetili i izgleda da su i oni dobro znali Bibliju, Psalam 69, ovdje 10. redak gdje, kad su gledali Isusa kako čisti hram, oni su se prisjetili kako ga izjeda revnost za dom Gospodnji. Psalam 69. Nije slučajno, možda da upravo ta riječ izjeda, ta ista grčka riječ „katafago“, što u biti znači jesti, jer kao da taj psalam nagoviješta da će se Isus, evo mi ćemo ga blagovat, mi ćemo ga jest', mi ćemo ga jesti na ovoj svetoj misi. Braćo i sestre, vidite šta se ovdje događa. Isus, hram, Isus je veliki svećenik, Isus je žrtva, Isus je žrtva, on je Janje koji sebe prinosi. Nevjerojatno. Dakle, nešto prekrasno gdje vidimo kako sva židovska proročanstva se ostvaruju u Isusa Krista. Braćo i sestre, to je poruka danas. Isus Krist je ispunjenje svih proročanstava, svih čežnji i on je Mesija, on je Bog. Crkva želi da to znaš danas. Spomenuo sam onaj plašt koji je veliki svećenik nosi samo na jednom mjestu. U Svetom pismu se taj plašt spominje Mudrost 18, 24, gdje kaže da će veliki svećenik, kako nosi dugačak hram, odnosno plašt sa hramom ušiven u njegovom plaštu kao simbol da je on taj veliki svećenik, to je u biti Isus Krist. Međutim, što to znači nama, što konkretno za nas znači? Mi ovo dovoljno ne cijenimo, jer na drugom mjestu sveti Pavao će reći: „Vi ste hramovi.“ Drugim riječima, snagom krštenja mi smo ucijepljeni u Isusovo tijelo i zato Pavao kaže: „Prinesite duhovna bogoštovlja u vašem tijelu.“ Dakle, kad se žrtvujemo, kad živimo kršćanski život, mi zapravo sudjelujemo u životu Isusa Krista, mi imamo doprinos u njegovoj žrtvi i to ćemo danas činiti. Mi ćemo danas primiti tijelo Kristovo, i od onih neznatnih stvari koji svaki od nas čini, i to znači pomaganje i žrtvovanje i trpljenje, kad trpiš prinoseći Isusu Kristu u biti vršiš duhovno bogoštovlje u svome tijelu. Evo najvažnija poruka ovdje je: Isus Krist je Bog i Spasitelj, ispunjenje svih proročanstava. I mi smo ucijepljeni u njegovo tijelo i mi imamo udio u to bogoštovlje. Evo, braćo i sestre, primajući danas tijelo Kristovo znajte da mi sudjelujemo, mi smo dio onoga što je Isus davne godine, a možda i u ovo vrijeme, mi ne znamo točno koji datum, da smo mi, mi sudjelujemo u ispunjenju onoga što je Isus tada rekao, molim Vas posvijestite to. Da sve ono što je Isus onaj dan rekao u hramu mi sad sudjelujemo u tome, da će uspostaviti' novi hram, da će uspostaviti novu liturgiju, a to je sveta misa i mi, braćo, koja čast, i imamo čast da sudjelujemo u tome i to činimo, braćo i sestre, sa dostojanstvom i strahopoštovanjem jer primamo Isusa Krista. Amen!

4. korizmena nedjelja B, 12.3.2018.

don Damir Stojić

Braćo i sestre, početkom, odnosno sredinom dvadesetog stoljeća u SAD-u skupili su se kršćanski voditelji, doduše većinom iz drugih denominacija, pastori i imali su na srcu kako prenijeti evanđelje što više ljudi, da ljudi čuju radosnu vijest. I tako su mozgovali, kako se kaže na engleskom „brainstorming“ pa su razmišljali na koji način, gdje, treba li tiskati knjiga, Biblija, treba li dijeliti nešto, treba li javno propovijedati i tako, imali su različite ideje. Došli su do te ideje da bi morali ići tamo gdje su ljudi i onda su rekli da, došli su do drugog zaključka, tj. da moraju iznijeti srž evanđelja, srž, dakle onaj temelj. I onda su ispitivali pa gdje se to ljudi nalaze i onda su vidjeli da se najviše ljudi nalazi na istom mjestu kad su sportska događanja, a u SAD-u imate velike te lige, imate bejzbol, *football*, *basketball*, odnosno košarku i to su ta četiri velika sporta na kojima su arene, stadioni puni. Pa su rekli: „To je gotova publika. Kako ćemo sada doći do tih ljudi?“ Pa su mislili: „Imat ćemo volontere pa ćemo dijeliti nešto, ili Biblije“, pa su rekli: „To je preteško, prekomplikirano, preskupo“ pa jedan imao ideju i kaže: „Možemo se dogovoriti da nađemo jednu rečenicu koja sažimlje cijelu povijest spasenja, cijelu Bibliju u jednoj rečenici. I onda ćemo to tiskati na jednom transparentu i uvijek ćemo dogovoriti da bude jedna osoba na stadionu sa tim transparentom i da svi ljudi to mogu vidjeti i da kamere to mogu posnimati“, i tako dalje i tako se ta ideja rodila. Da, evo, i taj pokret se rodio, gdje će se uvijek naći jedna osoba, na svakoj utakmici koja će imati isti transparent, sa istim citatom, na svim utakmicama i zaista, ako ste ikad bili na nekoj utakmici, mnogi ljudi za to ne znaju, ali ćete uvijek vidjeti nekoga tko drži transparent i ne sa riječima Isusa, nego sa biblijskim navodima, engleski je John-Jn 3,16. I to smo mi danas čuli, Ivan 3, 16. Nekako su oni mozgovali, vidjeli da ta rečenica, sad ću je ponovno pročitati, je sažetak cijeloga evanđelja i danas, i dan danas će se uvijek naći netko na utakmici tko drži plakat gore: Jn, John 3, 16. Naravno, kad netko tko vidi, uzet će Sveto pismo i iz neke radoznalosti čitati. Što je Ivan 3,16. To smo mi danas čuli. I kaže: „Uistinu, Bog je tako ljubio svijet te je dao svoga Sina, jedinorođenca, da nijedan koji u njega vjeruje ne propadne,

nego da ima život vječni.” Evo, ja bi se i složio s njima da je ovo sažetak cijele Biblije u jednoj rečenici. A što se nalazi u toj rečenici? Ljubav, ljubav. I to je poruka, evo, današnje nedjelje i to ne bilo koja ljubav: „Bog je tako ljubio svijet da je dao svoga Sina jedinorođenca.“ Za tebe. Ljubav je riječ koja je tako zloupotrebljena danas, svi imaju tu riječ na svojim ustima, svi spominju ljubav, ljubav, love, love. Međutim što je to ljubav? Ima toliko plagijata ljubavi i zato ova definicija, ova rečenice ne dopušta neke plagijate. Ovaj citat ne dopušta drugo tumačenje, nego ova rečenica upućuje na križ. Ovdje ne piše samo da je Bog tako ljubio svijet. Da samo piše: „Bog je tako ljubio svijet“, onda neka svatko tumači kako hoće, nego „Bog je tako ljubio svijet da je dao svoga Sina jedinorođenca da nijedan koji u njega vjeruje ne propadne.“ Drugim riječima, ova ljubav boli, ova ljubav služi, ova ljubav žrtvuje se, daje se, to je ljubav. Raspelo, križ. Ne križ radi križa, nego Bog govori: „Ja te toliko ljubim da dajem svoj život za tebe.“ U pripremi za Uskrs, evo, Crkva, Majka Crkva želi da ti to znaš, čovječe, da ti to znaš. Da je Bog dao život za tebe. Današnje evanđelje, evo da to ne bi ostalo apstraktno, ovaj citat se nalazi unutar jednog konteksta, trećeg poglavlja Ivanova evanđelja gdje Isus razgovara sa Nikodemom, taj noćni razgovor kad Nikodem njemu dolazi, tajno mu dolazi da pita, on je Nikodem koji je bio farizej i onda Isus govori nešto vrlo čudno, vrlo neobično. Kaže da će on biti uzdignut kao u pustinji kad je Mojsije uzdigao mjedenu zmiju i tko god je gledao tu zmiju, spasio se, tako će Sin čovječji biti uzdignut. Vrlo, vrlo jedan neobičan govor i neobična usporedba i da bismo razumjeli ovu usporedbu, moramo se vratiti u Knjigu brojeva. Doduše, danas u drugom čitanju nemamo Knjigu brojeva, nego Ljetopis, ali da bismo razumjeli ovo evanđelje, moramo razumjeti Knjigu brojeva, dvadeset i prvo poglavlje. Tamo se isto nešto neobično događa. Narod je u pustinji, izišao iz Egipta, gladni, pa dragi Bog im je providio takozvanu manu, kruh koji je pao s neba, i ta mana je bila bezukusna. I oni su počeli mrmljati i onda su rekli nešto što je možda najstrašnije rečeno u Starom zavjetu. Ne samo da su rekli da oni umiru, nego implicitno optužuju Mojsija i Boga da su ubojice jer su rekli: „Zar ste nas doveli u ovu pustinju da nas ubijete?“ Drugim riječima, oni su rekli: „Gospodine, ti nas želiš ubiti.“ Nešto strašno. Bog je imao pravo reći: „Evo jesam, umrite.“ Imao je pravo to reći. Nego, da bi vidjeli tu božansku ljubav, naređuje Mojsiju da uzme štaku i načini od toga mjedenu zmiju, nešto što izgleda kao zmija. Prvo je poslao zmije da ih ugrizu i ljudi su umirali i onda su prosili i molili i onda upravo moraju gledati u jednu zmiju da bi ozdravili od ugriza od zmije. Što je to? Tu se traži vjera. I zapravo tu ukazuje kako dragi Bog uzima upravo naše tragedije i može okretati i okrenuti na dobro, a ovo je samo slika koja upućuje na ono što će biti, a to je križ. Ovo je jako važno za razumjeti, da Bog ljubavi može okrenuti sve na dobro. Dakle, kad Bog njima govori: „Evo sad su vas ugrizle zmije, sad ćete pogledati jednu zmiju. Ma koju si vjeru morao imati da gledaš ovu zmiju koja te ugrizla da bi te spasio. Bog tebe toliko ljubi. Zapravo to je poruka broj dva: traži da ti vjeruješ u njega. Kako je lijepo Crkva posložila današnja čitanja. Imamo ljubav, imamo vjeru. A koliko puta u životu doživimo neku tragediju ili nešto loše? Otvori oči i uzvjeruj i vidjet ćemo providonosnu Božju ruku koja nas prati, koja te prati, koja te ne napušta i to je ta poruka u korizmi, da mi vjernici znamo da Bog vodi život, život ne srlja u besmisao. I to upućuje na križ. Mogu misliti kako je bilo apostolima i Židovima vidjeti križ, onaj instrument, onaj rimski instrument torture koji je bio korišten za ponižavanje tog židovskog naroda, upravo je to pretvoreno u simbol spasenja. Ono što je nezamislivo, ono što su Židovi prezirali, ono što su Rimljani koristili za ponižavanje Židova je sad, evo, mi doduše smo išli u drugom smjeru, pretvorili smo ga u nakit, odjevni predmet i nakit, ali možete misliti kako je bilo sablazno za Židove uzeti križ kao simbol i za prve kršćane to iskustvo je bilo tako traumatično, taj križ gdje su Rimljani razapinjali ljude i koristili ih za javnu rasvjetu zapravo, zapaljivali su ih za javnu rasvjetu, da, Bog i to uzima, i ono što je ono najgore, i kaže: „Evo ja ću ovo pretvoriti u instrument spasenja.“ I zato križ u kršćanskoj ikonografiji dolazi tek od 4. stoljeća jer bilo je kako bi se reklo „too much“, previše. Kako mogu staviti križ oko vrata i koristiti ga kao simbol? E, može se. Zašto? Jer je Bog velik. I za to treba imati vjeru, a mi znamo kako je sveti Pavao rekao u Korinćanima: vjera, ufanje, ljubav. Evo, imam osjećaj da baš, iščitavajući riječ Božju, u pripremi, evo da nas Crkva, da nam Crkva želi poručiti i vama i nama: vjera, ufanje, ljubav. O ljubavi smo čuli, o vjeri smo čuli, a gdje je ufanje? Prvo čitanje, Knjiga Ljetopisa, knjiga koja se najmanje čita možda i otkrio sam, zapravo vi znate da mi katolici imamo svoju verziju Biblije, a Židovi imaju svoju naravno. Židovi nemaju Novi zavjet kao mi, ali postoje takozvana židovska, hebrejska Biblija i hebrejska, židovska Biblija završava upravo s ovime što smo čuli u prvom čitanju, Knjiga Ljetopisa, 36. glava i ako ste pažljivo slušali, kako završava židovska Biblija? Drugim riječima, danas Židovi kad uzimaju Bibliju, kad oni čitaju, oni kad dođu do zadnje stranice, zadnjeg paragrafa, dolaze do ovog što smo

danas čuli. Znete li koje su to riječi ako se sjećamo? Radi se o povratku u Jeruzalem, kako poganski kralj Kir, upravo on oslobađa narod i on naređuje: Vratite se natrag u svoj grad, u svoj Jeruzalem i gradite taj hram. Ovo je zadnja rečenica hebrejske Biblije: „Tko je god među vama od svega njegova naroda, Bog njegov bio s njim pa neka ide onamo.“ Riječi nade, nade, ufanje. Evo, tako Židovi završavaju Bibliju, kad pobožno čitaju Bibliju, riječi povratka domu Oca svoga. To je prekrasna poruka na ovu četvrtu korizmenu nedjelju, vjera, ufanja i ljubavi. Bog te ljubi, vjeruj u njega i ne boj se, Bog je pripremio stan za nas, kako Isus kaže, drugo mjesto u nebeskom kraljevstvu. Mi ne možemo propasti ako vjerujemo u njega, već ćemo završiti s njim u nebu, Bogu hvala i slava. Amen!

don Mihovil Kurkut

Prvo čitanje iz Knjige Ljetopisa govori nam o onoj uobičajenoj priči: Bog je sve učinio, Bog nam sve daje, svakim blagoslovom obilujemo, sve što jesmo i sve što imamo Bog daje, a čovjek to ne priznaje, nego živi po svom. Ma ne samo da živi po svomu, ne samo da je zaboravio svoga Stvoritelja i svoga Otkupitelja, nego čak i čini zlo, čini nepravdu, zapostavlja siromahe, iskorištava slabe, i svećenici i proroci rade što ih volja. I ova Knjiga, koja je pisana u svom vremenu, po svojoj teologiji, kaže: „Dat će njima Bog, dat će njima Bog po njihovim djelima.“ I stoga sveti pisac koji čita te događaje nakon nekog vremena kaže: „Judejsko je kraljevstvo uništeno, svi stanovnici koji nisu poubijani, odvedeni su u ropstvo.“ Eto Božje pravde. Ovo je malo ograničena teologija, ovo je možda naša teologija, ovu teologiju možda mi razumijemo. Prije par godina kad su bile velike poplave u Beogradu, između ostalog i od nas, u Beogradu onda je jedan pravoslavni pop rekao: „Evo vam gej parade.“ Više-manje to je ta teologija. Ja se ne bih složio s ovim. Ma ne samo ja, ni Job se ne bi složio s ovim. Naime, Bog ne kažnjava, možda naša djela nas kažnjavaju, zapravo naša zla djela su naša kazna jer ti dobro znaš kad svaki put izdaš Gospodina, kad svaki put prevariš njegovu ljubav, kad svaki put izabereš tamu, ona te proganja i ona te sve više i više ždere i ti da bi našao neki mir, moraš nastaviti u tom pravcu, činiti drugo zlo. Psalam, e ovo nisam očekivao, ovo nisam očekivao, da ćemo Boney M čuti večeras, *By the river of Babilon*, ja sam cijeli dan to pjevušio, hvala. Uz ovaj psalam osim Boney M-a, veže me još jedna uspomena, moram to podijeliti s vama. Naime, ovo je prvi tekst koji sam ja čitao u crkvi i to nije bilo po mom odabiru, nego me župnik prostrijelio pogledom i rekao: „Kurkute, čitaj!“ Ja se skamenio i ovo je moje sjećanje: noge su se tresle, a glas je plesao, ali nekako sam došao do kraja i možda ta uspomena mi pomaže shvatiti i situaciju Nikodema kojeg smo upravo čuli u Evandjelju. Na našu sreću ili našu žalost, možda bi i češće rekli: „Na našu žalost“, liturgija, kad dođu svečaniji trenuci, zapostavlja sve ostale evanđeliste i izabire Ivana, a Ivan je Ivan, Ivan je orao, on leti visoko i ovaj tekst je jako kompliciran, stoga ako ste se u jednom trenutku pogubili, ne brinite se, to je to, tako valjda treba biti. Ali ja vas pozivam da ne odustanete, jer ako je komplicirano, ne znači da je glupo. Ako ja ne razumijem, ne znači da je ne shvatljivo, možemo i gledati drugačije to, kao jedan dobar izazov, da se suočimo s nečim drugačijim. Ovaj tekst je dio jednog šireg teksta koji se nalazi na trećoj glavi Ivanovoj i mi smo uzeli samo jedan komadić i govori o jednom starješini, jednom farizeju koji je bio dio sinedrija, koji u noći dolazi s nekim svojim kolegama jer, kad se obraća Isusu, kaže: „Učitelju, reci nama, reci nama!“ Nažalost, Ivan nije spomenuo koji su to njegovi kolege, ali ono što je zanimljivo, ni kod Ivana ništa nije slučajno, ništa nije bez veze. On dolazi u noći. Više puta Ivan će kroz svoje Evanđelje spomenuti da je noć. I to nije samo vremenska napomena. Je l' znate u samom prologu kad Ivan kaže da su izabrali tamu, da su izabrali noć, hoće reći da su izabrali ono što je suprotno od Boga i tako isto i Juda, kad će izaći van iz Posljednje večere, Ivan će samo komentirati: „I bila je noć.“ Nikodem dolazi u noći. Zašto dolazi u noći? Zato što se boji. Boji se da će ga netko vidjeti. Boji se da će izgubiti reputaciju i razgovarat s tim mladim učiteljem koji, sve u svemu, sigurno je bio kontroverzan. Zato što naprosto boji se zauzeti svoj stav. Zato što je kukavica. Zato što se i njemu noge tresu i drhti, kao i meni. Zato što nije na čistu, ne zna bi li se priklonio tom učitelju ili ne bi, ali nešto ga privlači. Pa bi ja danas stao u obranu Nikodema i stao bih u obranu svih nas koji nismo junaci, koji ne dolazimo uvijek u svijetlu, koji često sa svojim odlukama nosimo i neke djelomične sjene, koji u srcu osjećamo da nam izgara želja za Gospodinom, ali opet, opet nešto nas vuče. Danas susret s Nikodemom, koji neće biti jednostavan susret. Isus ga prihvaća i dolazi u noći. Isus je mogao reći: „Slušaj mali, Gospodine, velečasni koji jeste, dođite kad je uredovno vrijeme. Sad se odmaram, nemam vremena.“ Ne, Isus ne traži izlike, Isus prihvaća susret, Isus susreće tebe u tvojoj tami, susreće tebe u tvojoj nesigurnosti. Svida mi se to jer jednostavno, današnje evanđelje nam kaže da Gospodinu

tama nije problem, da on ne uzmiče pred tamom, nego ulazi u moju tamu, ulazi u moje sjene, ulazi u moje poteškoće i tu me susreće. Nije da ulazi i kaže: „Meni je sve svejedno. A super Nikodeme, nema problema.“ Isus ga cijelo vrijeme provocira i podbada. Jako delikatno da mi to ne primjećujemo. U jednom trenutku Isus će mu reći: „Moj Nikodeme, ti starješina, pa zar ne razumiješ ovo? Učitelj si pisama, a ne razumiješ?“ Zato će mu reći: „Ako ti ne rodiš se odozgora, ne možeš ući u ovo.“ A kaže mu Nikodem: „Pa kako će se čovjek roditi još jedanput, hoće li ući još jednom u utrobu majke?“ Opet ne razumije jer razmišlja materijalno. Što Isus želi reći? Roditi se odozgora. Trebamo se roditi u nekom novom mentalitetu i to je naš problem. Mi smo Nikodemi. Mi smo Nikodemi jer Gospodina tražimo, jer Gospodina želimo, a opet smo svjesni kompromisa, svjesni smo naše slabosti i nekako nam je komotnije biti u mraku, nekako nam je komotnije ostati u sjeni, a Isus kaže danas Nikodemu i kaže meni: „Prijatelju, moraš se roditi odozgor. Moraš prihvatiti jedan drugačiji mentalitet koji nije mentalitet ovoga svijeta, koji nije mentalitet moj i tvoj.“ Ovaj susret će nam dati mogućnost da uđemo još jedanput u ono što je zapravo otajstvo našega Gospodina. Rekao sam da Ivan nije jednostavan i ne možemo to jednostavno čitati. Evo, reći ću vam samo jednu sliku koja se odnosi na današnje čitanje, ovdje Isus donosi jedan primjer što se dogodio u pustinji nakon što su Izraelci po sto i jedan put kušali Gospodina i bili nevjerni i zbog toga Gospodin je dopustio da zmije napadnu Izraelce u njihovom taboru i zmije otrovnice počele su ujedati ljude, a oni su još jedanput zavapili Mojsiju i rekli mu po stoti put: „Pa zar te nije briga tebe i tvojega Boga? Zašto si nas doveo u ovu pustinju da svi umremo, bilo je bolje kad je bilo gore.“ Zar to nije naš refren? Onda Mojsije se pomoli Gospodinu i Gospodin mu kaže: „Napravi jednu zmiju brončanu, digni je na štap da svi vide i tko pogleda u tu zmiju, bit će spašen.“ Zmija, jer na kraju krajeva ovo je znak farmaceuta i ljekarna, ako idete u ljekarnu, vidjet ćete da jedna zmija stoji, evo to je to, ako pogledaš zmiju, ozdravit ćeš. Zmija nije liječila ljude, nego pogled, nego pogled s vjerom. Tko gleda svoj život i svoje grijeha i svoje sjene, i svoje noći s vjerom, bit će ozdravljen. A ako ostaje kukati, buniti se, ljutiti se, ostaje s otrovom u svojim venama. Je, zmije nas grizu svaki dan, ima zmija otrovnica jako puno. Ne govorim o ridovkama, poskocima i tako dalje, ne, ne, ne, govorim o drugim zmijama. Te zmije se često pruruše, pruruše se u jako simpatične i lijepe životinjice, u ugodne osobe, u krasne stvari. Zapravo to je i taktika danas zmije. Zmija se danas nama ne približuje kao zmija, vrag danas ne dolazi kao ružno čudovište kojemu smrdi iz ustiju. Da je tako, ne bi ga poslali zubaru, rekli bi mu da nije *in*, rekli bi mu da nije *cool*, odbili bi ga sigurno. Vrag danas kad kuca na vrata moga života, on se pojavljuje kao anđeo svijetla, a zašto? Jer je on gospodin laži, on je lažov, on kad zine, laže i pretvara se kao dobro. A braćo, nitko od nas, nitko, nažalost ima i takvih, ali nitko ne bi uzeo zlo za zlo. Mi svaki put kad izaberemo zlo, izaberemo zlo zato što mislimo da ipak je to neko dobro za nas. Inače nismo valjda mazohisti, možda među nama ima i takvih, ali zapravo mi mislimo da činimo dobro i tu je njegova lukavost, tu je zapravo ono što se kaže da zmija sakriva noge, ona zapravo se nikada ne prikazuje onakva kakva je, nego se prikazuje drugačija i zato Mojsije je podigao zmiju i zato danas Isus citira ovaj tekst i kaže: „Kao što je Mojsije podigao zmiju, i oni koji su gledali, su ozdravili, tako treba biti uzdignuti Sin Čovječji.“ Uzdignut. E, ovo je jedno teološko mjesto za Ivana. Pokušat ću objasniti jednostavno: svi evanđelisti, pa tako i Ivan, više puta u svome Evanđelju navještaju da će Sin Čovječji biti uhvaćen, mučen, osuđen, ubijen, da će treći dan uskrsnuti. I svi evanđelisti kažu da se to treba dogoditi, *necitas*, treba se dogoditi, tako treba biti. Sinoptički evanđelisti, znači Matej, Marko i Luka, u ovome prepoznaju onaj križ i onu muku, smrt i bol koju Bog mora podnijeti da bi nas spasio. To je dio našega puta, to je dio njegovoga puta. Ivan ne gleda tako, reći ću vam zašto. Sedmoga travnja tridesete godine naše ere Ivan je bio pod tim križem i on je tu scenu gledao i on je vidio njega uzdignutog na križ, on jedini od učenika, zajedno sa ženama ostao je pored svoga učitelja jer ljubav, ljubav ostaje vjerna, ljubav ne uzmiče, ljubav je spremna i trpjeti i ono što je nemoguće trpjeti. Ivan na svijetlu Uskrsa, zapravo ovaj događaj je pročitao teološki drugačije, i zapravo za Ivana u njegovu Evanđelju, križ nije mjesto boli, nego je mjesto slave. Ivan više puta u Evanđelju govori: „Nije bio njegov čas.“ Koji je njegov čas? Njegov čas je kad će se on proslaviti, njegov čas je kad će on sve privući k sebi, njegov čas je kad će on objaviti Isusovu tajnu, kad će objaviti Božju tajnu, a znate koja je? To je ova tajna koju je danas rekao Nikodemu, ali Nikodem to nije shvatio jer je još uvijek bio u tami. To je tajna koju Isus govori i nama večeras, ali mi to nismo shvatili. Zašto? Još uvijek smo u kmici. Bog je toliko ljubio svijet da je za njega dao svoga sina. Ovo je središnji redak evanđelja po Ivanu, ovo je središte njegove teologije. Zato će reći u jednoj poslanici: „Bog je ljubav i tko je u ljubavi, njegovo je dijete, a tko ne ljubi, Bogu ne pripada.“ Ispod toga jedini zakon, jedini zakon je ljubav. To je rekao Jura Stublić isto. „Bog je toliko ljubio svijet da je dao svoga

sina.“ Zapravo Ivan čita Isusovu muku kao ne jedan gubitak, nego jedan dobitak. Ne kao jednu bol, nego kao jednu radost. To je paradoks, to je ludost, to je *non sense*, to nema smisla jer on će morati trpjeti, jer on će doživjeti onu prazninu da će u jednom trenutku zavapiti i reći: „Bože moj, Bože moj, zašto si me izdao? Zašto si me ostavio? Zašto si me zaboravio?“ Isus će trebati dati sve pa čak i svoj odnos s Bogom trebati dati, ali to je za Ivana trenutak slave. Ivanov Isus na križu ne trpi, on to sve slobodno daje, on to sve čini slobodno, on to želi je to Bog njegov želi, jer to Otac njegov želi. On sebe daje. Hvala ti, Gospodine, što se objavljuješ i nama, neslavnim junacima koji smo jaki u javnosti, jaki smo kad se busamo u prsa, kad te javno deklariramo, ali te izdajemo u svojoj sobi pred internetom, izdajemo te u društvu pred prijateljima, kada netko opsuje, kada netko vrijeđa Gospodina, onda šutimo. Izdajemo te u onim malim bitkama koje nitko ne vidi i koje nisu toliko važne. Izdajemo te svaki dan, ali Gospodine moj grijeh i moja slabost tebi nisu problem, ti prilaziš meni i obećaješ sebe. Rekao sam više i ponovit ću još jedanput da Ivan u svom Evandelju riječ *ljubiti* prevađa s jednim glagolom, a to je glagol dati. Ivan je konkretan, ljubav znači davanje, ljubav znači dati sebe drugima. Brate i sestro, ljubav nisu leptirići, ljubav nije kada letiš, ljubav nije kad je sve super, možda je to jedna kratka, ali tako prolazna faza. Ljubav je kad si spreman trpjeti, ljubav je kad si spreman dati cijeloga sebe, ljubav je kada želiš da drugi bude sretan, ljubav je kad zaboravljaš sebe, ljubav je nešto što meni samo djelomično pripada. Ljubav je Božji dar i taj dar Bog je nama htio dati. Ljubav je dar svih darova i to je Isus Krist i zato, brate i sestro, razveseli se jer tvojoj tmini došao je kraj, tvojoj muciji došao je kraj, tvome križu došao je kraj, ne buni se jer križ koji nosiš danas, a to je tvoja obitelj, to su tvoje obaveze, to je tvoja duhovnost, to su tvoji promašaji, to je put tvoga spasenja, jer na tom križu naći ćeš njega, naći ćeš Spasitelja svijeta. Ne odbacuj križa, ne odbacuj milosti jer kao što kaže danas Pavao, u njegovoj milosti mi smo spašeni. Nismo se spasili svojim mišićima, stoga odustanimo od poganske misli da ja se moram popraviti. Šipak! Nema meni spasa, ja sam Dalmatinac. Jedini spas je Isus Krist, ja sam sebe ne mogu spasiti. Samo Isus, prihvatimo to, slavimo to, svjedočimo to. Na kraju, Bog ne traži dragovoljce, mi bismo u boj, u boj, ne traži dragovoljce. Bog traži svjedoke, Bog traži svjedoke koji su spremni svjedočiti svoju bitku, svoju slabost, svoju borbu, svoje počimanje svaki put ispočetka. To je naš Gospodin. Dopustimo Gospodinu da se proslavi i u našoj slabosti. Dopustimo Gospodinu da izvrši svoj dar života, nemojmo, braćo, dopustiti da njegova žrtva bude uzaludna, a bit će uzaludna ako neću povjerovati njegovoj ljubavi, ako ga neću prihvatiti u svoj život, onda će biti uzaludna. Znam, Gospodine, da je puno gluposti u našem životu, znam, Gospodine, da svaki dan te izdajem, znam Gospodine da sam daleko od tebe, ali Gospodine izlij svoju kišu milosti na svakoga od nas, izlij svoga Duha ljubavi, podigni nas Gospodine i ohrabri da i tebi vjerujemo, a ne svojoj slabosti, ne svojim očima, ne svojem iskustvu. Ovaj svijet treba svjedoke, ovaj svijet treba one koje su spremni ići za Isusom, ovaj svijet treba one koji će naviještati radosnu vijest da smrt, bol nema zadnju riječ. Ovaj svijet treba se boriti protiv anđela tmine koje se prurušava u anđela svijetla. Hvala ti, Gospodine, što zoveš i nas koji nismo junaci, hvala ti, Gospodine, što zoveš nas koji smo slabi, ranjeni, ljudi. Hvala ti, Gospodine, što želiš svakoga od nas, ali što ja moram činiti Gospodine? Trebam svaki dan izgovoriti onu čarobnu riječ koja me čini kršćaninom: „Evo me!“

don Ivan Šibalić

Hvaljen Isus i Marija! Četrdeset dugih godina je trajao put Izraelskog naroda kroz pustinju, četrdeset godina. Tih četrdeset godina je vrijeme oslobođenja, prijelaza iz ropstva u slobodu, prijelaza iz smrti u život. I to je bio put kroz pustinju, put iz Egipta gdje su bili zarobljeni, gdje su oni bili u stvari zarobljenici, put prema obećanoj zemlji. Evo, tih četrdeset godina, mi imamo simboliku toga u četrdeset dana, četrdeset dana korizme. Ali večeras kad budemo to spominjali, tu pustinju prijelaza iz smrti u život, jer upravo je to ono što nas korizma podsjeća, ta simbolika tih četrdeset dana svake godine ponovno i ponovno, samo nas podsjeća na jednu stvar, da smo mi u stvari u jednoj mrtvoj zemlji, da smo mi nekakvi putnici koji nismo još u svojoj domovini pravoj, da mi idemo prema nekakvom cilju i ta korizma ima svoj vrhunac, ona nije svrha sama sebi. To što četrdeset dana jače molimo, činimo djela milosrđa, činimo nekakvu pokoru, tih četrdeset dana više razmišljamo o svojoj vjeri, a vjerujem da to svi zajedno činimo, to nije svrha sebi, nego to ima svoj cilj. Što se nalazi na kraju korizme? Život, uskrsnuće. Evo, večeras kad god budem spomenuo to *pustinja*, to ne znači samo

četrdeset dana pustinje Izraelskog naroda ili četrdeset dana korizme ove godine, nego to znači moj život. To je pustinja. Krist se danas upravo osvrnuo na taj hod Židova, Izraelskog naroda kroz pustinju pa kaže: „Kao što je Mojsije podigao zmiju u pustinji“, evo to je ta pustinja. Narod koji se nalazi u području gdje nema hrane, gdje nema vode. Probajte se malo sjetiti što se tom narodu kroz četrdeset godina događa, probajte se sjetiti kako nemaju na primjer vode. Pa onda je Mojsije lupio onim štapom i Bog daje vodu, to je prirodna potreba, trebam vode. Kako nemaju hrane pa Bog daje: „Neka vam pada mana s neba.“ Bog daje opet, a to je opet fizička, materijalna potreba, tijelo treba živjeti: „Daj mi vodu, daj mi hranu.“ Koliko stvari, tih fizičkih se događa u toj pustinji dok čovjek ide naprijed. Opet naglašavam, ta pustinja nije samo Izraelski narod, moj život je pustinja, ja trebam hranu, ja trebam vodu. Ne samo ovih četrdeset dana, nego cijeli svoj život. Evo to je ta slika naroda koji putuje i koji zna gdje i ide, ali još nije stigao i tako i mi, i mi putujemo i nismo stigli, mi ćemo vrlo brzo slaviti Uskrs, ali nismo još uskrsli. Mi smo putnici, mi idemo prema uskrsnuću. Trenutak smrti kojeg se mnogi tako strašno boje je ustvari trenutak uskrsnuća. Ja sam rođen da bi uskrsnuo. To je bit moga života, uskrsnuće, ja tek idem prema tomu. Ali ovdje, u međuvremenu, kol'ko god to bilo, je l' to godina dvije, pedeset, sto, koliko živim nije bitno, ali to je ta pustinja i u toj pustinji se rađaju potrebe, fizičke potrebe: „Daj mi piti, Bože.“ I ovaj put Izraelskog naroda kroz četrdeset godina nam ustvari otkriva: „Bog ti daje vodu, nisi zaslužio, Bog ti daje hranu, nisi zaslužio.“ Ali današnja čitanja idu jedan korak dalje, jer mi nismo samo materijalna bića koja trebaju vodu i hranu, to bi bilo tako jednostavno, daš čovjeku vodu i hranu i sve je u redu, on sretno živi, umre i uskrsne. Očito nije baš tako i današnja čitanja upravo o tome govore, današnje čitanja nam dolaze na taj trenutak duhovnog čina, kad čovjek svojim duhom nešto učini, to što jedem, to je tjelesni čin, to što pijem, to je tjelesni čin, ali postoje duhovni čini. Što su duhovni čini? Kad se duh klanja, kad duhovno nešto činimo. E taj duh može činiti mnogo dobra, a može činiti itekako krive stvari. Prvo čitanje, to je Knjiga Ljetopisa, započinje jednom rečenicom koja je sasvim dovoljna da čovjek shvati o čemu pričam: „Svi su svećenički poglavari gomilali nevjeru na nevjeru slijedeći gnusna djela krivobožaćkih naroda oskrnjujući dom Gospodnji posvećen u Jeruzalemu.“ Ovo nije potreba za vodom i za hranom i ovo nije fizičkih čin. Kad se ovdje govori: „Gomilali su nevjeru na nevjeru“, nevjera nije čin tijela, nevjera je čin duha. I kao tijelo dok je žedno traži vodu, kao što tijelo koje je gladno traži hranu, e isto tako čovjek koji je nagomilao nevjeru na nevjeru, tkogod on bio, a to ste upravo čuli, to su bili u onom trenutku i svećenički poglavari, dakle ako je netko svećenik, očito nije imun na sve ono o čemu pričamo, jer doslovno u rečenici ide ovako: „Svi su svećenički poglavari i narod“, dakle svi su zastranili i svi traže isto, moj duh treba nešto, moja nevjera treba lijek. U Starom zavjetu mi imamo svjedočanstva i vjerojatno znate nabrojati mnoge proroke napamet, imamo svjedočanstva, imamo Sveto pismo koje nam govori o prorocima, Gospodin je slao svoje glasnike koji imaju poslanje: „Recite mome narodu“, i to je ono što proroci čine, oni prenose riječ Božju, to je Stari zavjet. Što još imamo u Starom zavjetu? Ti proroci, oni su milost, nismo mi njih zaslužili. To što Bog šalje proroke u nekom trenutku u povijesti, to je milost njegova, oni progovaraju u njegovo ime. Danas, u današnjem odlomku smo čuli nešto drugo, da Bog daje neka na njegov narod se strovali neprijatelj, neka ih pokore, to je bilo opisano u ovoj Drugoj knjizi Ljetopisa. Svi znaju za egipatsko sužanjstvo, to je samo jedno sužanjstvo, bila su dva sužanjstva. Danas smo slušali o babilonskom sužanjstvu. Babilonsko sužanjstvo je bilo druge naravi, ali isto tako Babilonci su došli, spominje se tu nekakav Nabukodonozor, odveli su židovski narod u zarobljeništvo koje je trajalo, ali što je važno? Da se Bog poslužio, poslužio se neprijateljem koji je zarobio narod da bi došlo do pročišćenja jer na početku kreće s ovim: „Svi su svećenički poglavari narod gomilali nevjeru na nevjeru.“ A kako će završiti? Pa onako kako smo u psalmu pjevali, čuli ste psalam: „Na obali rijeka babilonskih.“ To je to babilonsko sužanjstvo. „Na obali rijeka babilonskih sjeđasmo i plakasmo spominjuć se Siona.“ To je želja naroda da moli. To je prvi narod koji slušamo ovdje i narod u nevjeri. To nije narod koji moli. U ovom psalmu slušamo pjesmu naroda u progonstvu koji je željan molitve, koji je željan susreta s Bogom, koji je vrlo jednostavno-doživio pročišćenje. O tome pričamo i to nije pitanje više tijela, moja tjelesna potreba: „Daj mi jesti, daj mi piti.“ Nego to je potreba za pročišćenjem. U Starom zavjetu to pročišćenje se događalo obično na takve načine da Bog pusti nekakvu nevolju: „Evo ti, narode moj.“ Da iskušiš što to znači biti bez mene, bez Boga i onda se događa progon, onda se događa ropstvo, onda se događa bolest, smrt i u tim trenucima se ljudi vraćaju Bogu jer vide: „Ja u pustinji, Bože, bez tebe preživjeti ne mogu, bez vode nema mi života, bez hrane nema mi života.“ Ono što nas u današnjoj nedjelji zanima: „Bez pomirenja s Bogom, nema mi života.“ Evo, to mi je Krist govorio u evanđelju

današnjem i zato se on vraća na Stari zavjet, zato se on vraća na tu pustinju. Kao što je i Mojsije podigao zmiju u pustinji, tako ima biti podignut Sin Čovječji. Koja je to zmiju u pustinji? To je bio isto tako jedan trenutak kad narod nije vjerovao Bogu i Bog onda pušta zmije na svoj narod neka ih ugrizaju i onda u jednom trenutku kaže Mojsiju: „Mojsije, podigni na stup zmiju. Tkogod bude dovoljno ponizan da uzdigne svoj pogled, a ujela ga je zmija, da uzdigne svoj pogled prema zmiji, ozdravit će.“ Zato kad idete u apoteku, na apoteci bude znak stupa na kojem se nalazi zmija. To vam je taj znak biblijski. Dovoljno je pogledati na zmiju podignutu na stupu i ozdravit ćeš. I onda svjedoči Biblija da koji su stvarno bili ugrizeni i koji su pogledali na stup, su ozdravljali. Ali, nisu svi pogledali na stup, neće svatko podići pogled. Evo Krist za sebe kaže: „Ja sam taj, ja ću biti podignut.“ I poziva, to Židovi jako dobro razumiju, kao što je Mojsije podigao zmiju i ako si podigao zmiju, a bio si mrtav, oživio si, tako za sebe kaže: „Tako ima biti podignut Sin Čovječji.“ I mi gledamo Krista na križu, Krista na križu koji poziva: „Ako te ujela zmija, ako umireš, pogledaj me.“ To je Krist koji poziva: „Vjeruj meni.“ To je kasnije u ovom odlomku Evanđelja doslovno rekao. Pročitat ću vam: „Ta Bog nije poslao Sina svoga da sudi svijetu, nego da se svijet spasi po njemu. Tko vjeruje u njega, ne osuđuje se, a tko ne vjeruje, već je osuđen što nije vjerovao u ime jedinorođenoga Sina Božjega.“ I to je to pitanje: „Je li vjeruješ ili ne vjeruješ?“ To nam priča današnja nedjelja: „Vjeruješ ili ne vjeruješ?“ Današnja čitanja nam kažu: „Mi smo ljudi koji putuju kroz pustinju, koji idu prema ovoznoj smrti, ali i prema uskrsnuću.“ To je ono što je važno, mi idemo prema uskrsnuću. Na ovom putu mi imamo svoje tjelesne potrebe, mi moramo jesti, moramo piti, mi to jako dobro znamo, ako ne jedemo i ako ne pijemo, mi ćemo umrijeti, ali isto tako ako ne vjerujemo, mi ćemo umrijeti. To nam nije tako očito baš, ali to je ono što današnja nedjelja kaže: „Tko vjeruje u njega, ne osuđuje se, a tko ne vjeruje u njega, već je osuđen.“ Osuda je smrt. I današnja čitanja nam upravo to kažu: „U ovoj pustinji, osim hrane i pića, čovječe, ti trebaš vjeru u Boga. Ako misliš živjeti.“ I Krist za sebe kaže: „Ja sam onaj koji je uzdignut na križ. Tko mene gleda, tko meni vjeruje, on živi.“ Naravno da ovdje govorimo o svetoj ispovijedi. Ono što zvuči nevjerovatno je da u tom Starom zavjetu je ljude ujedala zmija i da bi netko imao pred sobom, tako jednostavan način, samo podigni pogled i pogledaj na zmiju uzdignutu na stup i ozdravit ćeš i da netko to neće napraviti. Zvuči nevjerovatno, ali ustvari nije nevjerovatno. Mi ovdje u stvari govorimo o sakramentu svete ispovijedi, to svatko naslućuje sigurno, jer o tome se radi. Nije dovoljno pogledati samo na križ, i to je to, nego ta vjera, ta vjera te onda potiče. Idi i reci svome Bogu, živom Bogu s kojim možeš razgovarati, reci mu u sakramentu svete ispovijedi: „Pogriješio sam.“ A to vam je to, starozavjetno, pogledaj na zmiju uzdignutu na križu. To je ovo novozavjetno, reci Bogu svome: „Žao mi je“ u sakramentu svete ispovijedi. I opet izgleda nevjerovatno, ali to se događa da nažalost, malo i neshvatljivo, da ima ljudi koji znaju: „Taj sakrament je tu, ali neću mu pristupiti.“ I to je malo čudno, ali ja vam mogu reći zašto je, zašto čovjek ne bi išao na svetu ispovijed. Iz oholosti. Prvi veliki razlog: oholost. Nisam pogriješio. Makar mi savjest govori da jesam, nisam pogriješio. To je prva velika zapreka da bi čovjek pogledao na križ. Makar imao čak vjeru u sebi: „Bog je živ“, ali ta oholost u meni: „Nisam pogriješio, ja sam u pravu, makar mi moja savjest govori drugačije“, to je prva velika zapreka koja koči čovjeka i ne kaže ustvari Bogu: „Bože, oprost.“ Ne mogu reći „oprosti“ ako nisam spreman priznati: „Pogriješio sam“. Da bi to priznao, mora čovjek u sebi itekako prelomiti nešto, i mora to nešto, tu svoju oholost kad prelomi, tek onda biti sposoban ući Gospodinu ususret i u ispovjedaonici reći: „Jesam, pogriješio sam.“ To je veliki, veliki kamen spoticanja kod mnogih: oholost, najobičnija oholost. Drugi veliki razlog: sram, sram. Treći veliki razlog: strah, „Hoće li mi Bog oprostiti“. Sveto pismo vrlo jasno govori, nigdje, ni na jednom mjestu nemate spomenut nekakav grijeh pa da će bit rečeno: „Ovo ako zamoliš Gospodina, on ti neće oprostiti“. Grijeh protiv Duha Svetoga je nešto potpuno za sebe, o kome bi trebalo pričati, to nije nešto na ovoj razini. U Svetom pismu što nalazimo: „Ako netko moli oprostjenje, dobiva ga.“ A u čovjeka se zna javiti taj strah: „Bojim se hoće li mi, može li mi Bog oprostiti“. To zna biti velika kočnica. Lijenost, lijenost koja se često puta vrlo jednostavnije prevede pa ljudi kažu: „Drugi puta ću, a nema razloga da ne odem sada.“ To drugi puta ću, a nema razloga da ne odem sada, se može jako jednostavno prevesti: lijenost. Znam da umirem, a lijen sam uzeti lijek. To su te stvari s kojima se, braćo i sestre, svi mi susrećemo i da ne bi mislili da su svećenici tu razlika, samo pogledajte ovo prvo čitanje što je tu reklo: „Svi glavari svećenički“, njih se itekako stavlja i to na prvo mjesto da nisu imali vjeru, a to su ti problemi s kojima se čovjek u pustinji susreće, koji nisu razumni, to su nerazumne stvari, ali s kojima se svatko od nas susreće i koje nas onda blokiraju da čovjek nekad je spreman čak i umrijeti u pustinji, ali ne podići oči prema križu. Evo, ova nedjelja tako jednostavno poziva, i motivira, i podsjeća nas da mi nismo

zaslužili vodu, nismo zaslužili hranu, to je dar koji dobivamo. Da nismo zaslužili milosrđe Božje. Ako želite malo produbiti ovo o čemu pričam danas, onda pročitajte drugo čitanje današnje, sveti Pavao, on o tome govori. Milosrđe Božje, Bog nam je dao. Krista nismo zaslužili, Bog je dao svoga Sina, mi ga nismo zaslužili. U ovoj pustinji, toliko darova dobivamo, od hrane i vode do ovoga dara, dara života duhovnoga i gdje se sve svodi na to je li vjeruješ ili ne vjeruješ. To je pitanje. Isus nije stavio sredinu, stavlja samo to. Oni koji mi vjeruju, ne osuđuju se, koji ne vjeruju, već su osuđeni i nema sredine.

5. korizmena nedjelja B, 19.3.2018.

don Damir Stojić

Braćo i sestre, u današnjem evanđelju čujemo Očev glas i tko malo bolje poznaje Sveto pismo zna da Bog Otac progovori tri puta u Novom zavjetu. Prvi puta je kada je Isus kršten na obali rijeke Jordana i rastvori se nebesa i zaori glas: „Ovo je Sin moj ljubljani, u njemu je sva moja milina.“ To je prvi puta. Drugi puta je za vrijeme Isusovog preobraženja na brdu Tabor kad je bio zajedno s Ivanom, Jakovom i Petrom i čuje se glas: „Ovo je Sin moj ljubljani, njega slušajte.“ I ovaj sad treći put i posljednji put što ćemo čuti Božji glas, Boga Oca i ovo je možda nepoznatije. I ovdje kaže kako je zaorio glas, kaže: „Proslavio sam i opet ću proslaviti.“ I misli se na Isusa, odnosno na njegovo ime, da ga je proslavio i da će ga proslaviti. I onda Isus komentira to, prvo ljudi ne znaju o čemu se radi, neki misle da je grom pogodio, neki drugi misle da je anđeo, očito da su nešto čuli, a onda Isus dodaje svoj komentar: „Ovaj glas nije bio poradi mene, nego poradi vas.“ I onda on nastavlja: „Sada je sud ovome svijetu, sada će knez ovoga svijeta biti izbačen.“ No, želim naglasiti da ovaj glas je poradi nas. Evo, Božji glas, Bog Otac progovara tri puta, tako s nebesa zagrmi njegov glas, tri puta, da je Isus njegov izabranik, da je Sin njegov, da je sva njegova milina na njemu, da ga slušamo i sada da ga je proslavio i da će ga proslaviti. Evo, ovo je za nas. Pogledajmo ovo evanđelje, što nam Bog i odnosno ovo evanđelje želi poručiti, ovo je jako važno evanđelje, peta korizmena nedjelja, već druge nedjelje ulazimo u Cvjetnicu. Crkva nas postupno, postepeno uvodi u ono najdublje, najsvetije otajstvo naše vjere. Sveto trodnevje, od Velikog četvrtka pa sve do uskrsnuća Isusova. Pa pogledajmo redom ovo evanđelje. Prvo, evo nalazimo se u dvanaestoj glavi Ivanova evanđelja i cijelo vrijeme, ako čitate Ivanovo evanđelje, on koristi jedan stil, cijelo vrijeme Isus čini čudesa, drži besjede i svaki puta kaže: „Ali nije došao moj čas, nije došao.“ Govori: „Nije došao moj čas“, i: „Dolazi moj čas“. Cijelo vrijeme. Prvi puta u Kani Galilejskoj kad je pretvorio vodu u vino i kad je učinio prvo čudo, ali kaže: „Nije došao moj čas.“ I tako dalje. Konačno, dvanaesta glava, Isus konačno kaže: „Došao je čas, evo ga.“ Zato je ovo jedna prekretnica, u Evanđelju i u Isusovom životu, barem kako ga Ivan prikazuje. Kaže on: „Došao je čas“, nakon što je više puta, čini mi se sedam čak puta, rekao: „Nije došao moj čas“, i: „Dolazi moj čas“, a sad je tu. Zašto je ovo sada nešto posebno? I on je ovo rekao nakon što su mu Filip i Andrija došli i kažu: „Isuse, neki Grci te traže.“ „Okej.“ Evo to je ključ, moramo vidjeti o čemu se tu radi, naravno moramo malo zaviriti u Stari zavjet. U Starom zavjetu na više mjesta proroci prorokuju da će mesijansko razdoblje doći i da ćemo prepoznati Mesiju tek kad pogani dolaze u sveti grad Jeruzalem i traže Mesiju. Što mi imamo ovdje? Imamo Grke koji dolaze u sveti grad Jeruzalem i koga traže? Traže, ne općenito nekog Mesiju: „Je li znate gdje je ili je li znate tko je?“ Nego: „Želimo vidjeti Isusa.“ E, Isus kad je to čuo i vidio, evo došao je čas. Proročanstva starozavjetna se ispunjavaju. Najjači u proročanstvu je bio Zaharija, Izaija i Mihej. Oni su sva tri proroka, neovisni jedni o drugome, rekli: „Onaj dan, kad pogani traže Mesiju u sveti grad, tada je došao Mesija.“ Mislim, to je to vrijeme. I u biti, moramo nekako razmišljati kroz te židovske, semitske oči, da bismo razumjeli Ivanovo evanđelje i Židovi koji su mu čitali, evo, u biti Ivan otkriva da je Isus Krist Bog, Isus Krist je Bog i došao je taj čas. I onda kad idemo dalje, dođemo do tog glasa i ono što je meni zanimljivo, čista jedna ljudska stvar. Evo Ivan je zanimljiv zato što, kako je jedan bibličar rekao: „S Ivanom, evo to ti je poput jedne slike, kao jedno dijete u plicaku koje se malo prska s vodom i može se malo zabavljati sa zanimljivim pričama, ali također to je ocean u kojem se slonovi mogu utapati.“ I tako, Ivan nam daje prekrasne detalje, evo samo taj ljudski faktor što Grci traže vezu. Mi u Hrvatskoj znamo što je to, kad traži vezu od nekoga, evo pa vide, i Filip i Andrija su imali grčka imena pa pitaju njega kroz te grčke veze neke. Prezanimljiv detalj. No, Ivan to koristi da bi nam dao jednu dubinu: Isus Krist je Bog, u Isusu Kristu su ispunjena sva mesijanska proročanstva Staroga zavjeta. I onda Otac govori, glas s

neba: proslavio sam i opet ću proslaviti. I sad, o čemu on priča tu? Opet moramo malo poznavati Bibliju koja tumači samu sebe, jedino mjesto u Ivanovu evanđelju gdje se spominje ta proslava nečega je Ivan 1, 14 gdje je „Riječ tijelom postala i nastani se među nama i objavi svoju slavu“. Drugim riječima, u biti, Bog se proslavlja njegovim dolaskom, utjelovljenje. To je ovo prošlost, proslavio sam. Kako? Samim time što je Bog došao. On objavljuje svoju slavu, ali također: „Proslavit ću.“ I ovdje se misli na ono što će se dogoditi, da ono što je ljudski neshvatljivo, da je će u smrti Bog proslaviti jer će pobijediti smrt. Zato, ovo su najdublja evanđelja, teško je razumjeti Ivana, ali Ivan nam ovdje otkriva ona najdublja otajstva, da je Isus Krist uzeo smrt i pobijedio ga. I mi se pripremamo da svi mi, da gledamo na svoju smrt na takav način, da to nije kraj našega života, nego samo jedan prijelaz, ali također da promatramo našega Isusa Krista raspetog i uskrslog, da se on proslavio u dolasku, ali također u muci i smrti i u njegovom uskrsnuću. No, ovdje Isus ide dalje i on kaže da sada je sud ovome svijetu, sada će knez ovoga svijeta biti izbačen. Vidite, zanimljivo, kad čitamo evanđelja, vidimo kod Mateja, kod Marka, kod Luke, posebno čini mi se kod Mateja, Isus čini jako puno egzorcizama, Isus svako malo izganja nekog zloduha, osim kod Ivana, kod Ivana nemamo ni jednog egzorcizma, kod Ivana nemamo ni jedan slučaj, ni jednu priliku da Ivan izganja zloduha iz nekoga. Međutim, Isus ovdje kaže da će knez ovoga svijeta biti izbačen. Drugim riječima, putem uskrsnuća, putem križa Isusa Krista, događa se, ne znam koju riječ bih koristio, neki kozmički egzorcizam. U biti, đavao više nema vlast nad nama, smrt više nema vlasti nad nama. I to je ta proslava. Zato više nema straha zapravo, nema više straha. Dakle, ono oružje koje je đavao imao protiv nas, a to je smrt, jer što može ovaj svijet nama učiniti, ubiti nas. Jedino što nam ovaj svijet može napraviti je ubiti nas. To je najjače oružje svijeta i đavla i Isus se ismijavao s time, u biti, uskrsnuo je. I on ima zadnju riječ, i to je ta slava, braćo i sestre, to je takva radosna vijest, takva radosna vijest. Da, ono što ulijeva očaj kod toliko ljudi, i strah, svi se bojimo smrti, Isus je i to pobijedio. Jer zbačen je knez ovoga svijeta. I zato, Ivan je ispustio opis onih pojedinačnih egzorcizama koje je Isus učinio, to ne znači da ih Isus nije učinio, samo ih Ivan nije prenio, ali Ivan ovdje prenosi da je zbačen konačno knez ovoga svijeta, po čemu? Po njegovoj proslavi, a gdje je njegova proslava? U križu i u uskrsnuću. I onda Isus kaže: „Kad ja budem uzdignut sa zemlje, sve ću privući k sebi.“ Ovdje Isus zapravo daje konačno ispunjenje svih proročanstava, da pogani i svi narodi će se lijevati na brdo Sion i klanjat se nekom, starozavjetni proroci nisu to mogli zamisliti pa su to mistično iskazivali, Izaija je tu najjači, gdje Izaija ima mistična viđenja, gdje se svi narodi penju na brdo Sion i klanjaju se nekom novom hramu koji je u biti neviden. To je Isus Krist. Ovdje Isus Krist kaže: „Ja sam hram, meni se klanjate, meni. Ja sam bogočovjek.“ U osobi Isusa Krista se susreću Bog i čovjek, spaja se nebo i zemlja i zato mi katolici, Židovi su morali ići samo u Jeruzalem, to je jedino mjesto gdje su se smjeli i mogli klanjati, tamo je bio hram, ali mi katolici možemo se klanjati u duhu i istini bilo gdje, odnosno, tamo gdje je naš kralj, tamo je i naše kraljevstvo. Prisutnost Isusa Krista. I još bih naglasio-ne bilo koja prisutnost, ne samo neka duhovna, apstraktna prisutnost, znate one new-ageovske fore, Bog je svugdje, Bog uzdržava svoje, međutim Bog se konkretno nalazi na jednom mjestu, opipljivo i vidljivo, a to je u svetoj hramu, u tabernakulu, pod prilikama kruha i vina na ovom oltaru. I braćo i sestre, tu je Bog. Bog uzdržava sve, ja mogu imati neka iskustva izvan toga, kako ne, međutim ovdje je on na oltaru. I Jeremija, prorok Jeremija danas govori, ovo je lako upamtiti, Jeremija 31, 31, evo to ne možete zaboraviti pa dajem vam zadatak da ovaj današnji izvještaj pročitate ponovno 31, 31. Ne možete zaboraviti. A zašto ne možemo ovo zaboraviti? Zato što je ovo jedno od najvažnijih proročanstava Staroga zavjeta. Znam kako mislite, ja često kažem da je ovo nešto naj naj naj, a ovdje stvarno mislim da je ovo naj naj naj. Neki su me optužili da svako evanđelje, svake nedjelje kako snimamo evanđelje, preslušavam propovijedi, kažem: „Braćo i sestre, ovo je najvažnije.“ Međutim, ovo je stvarno najvažnije. Zašto? Jeremija 31, 31. Govori se o novom savezu. Kaže: „Evo dolaze dani, Gospodine, kad ću s domom Izraelovim i domom Judinim sklopiti novi savez.“ I ovo je zapravo jedino mjesto u Starom zavjetu gdje se nalazi ta sintagma, te riječi novi savez. Nigdje drugdje, samo ovdje. A kad to prebacimo u Novi zavjet, riječ savez se samo nalazi na jednom mjestu i to novi savez, jednom u Starom zavjetu, jednom u Novom zavjetu. U riječi ustanovljenja gdje Isus kaže za kalež da je to čaša novog saveza. Drugim riječima, Jeremija je prorokovao i vidio jedno mistično viđenje gdje će biti neki novi savez, a što je savez? Razmjena osoba. Brak je savez. Što se razlikuje od ugovora. Ugovor je razmjena usluga, razmjena predmeta. Mi možemo sklopiti ugovor da razmijenimo zemlju ili novce ili ne znam što već. Ugovor je kada kažemo: „Ovo je moje, ovo je tvoj“. A savez: „Ja sam tvoj, ti si moj.“ Razmjena osoba. Jeremija kaže da će biti jedan novi savez, nova razmjena osoba. I ne samo to. Jeremija ide dalje, kaže: „Taj

savez, na savez kakav sam sklopio s vama, njihovi mu dan kad ih uze za ruku da ih izvedem i da taj savez vi ste razvrgli. No ovo je savez što ću ga sklopiti s domom Izraelovim poslije onih dana”, govori Gospodin. „Zakon ću svoj staviti u dušu njihovu i upisat' ga u njihovo srce.” To znači: Bog će uč' u naše srce. Usudim se reći: Bog će uč' u našu nutrinu. Bog će prodrijet' u našu nutrinu, u naše srce, u našu dušu, a kada se to događa? Kad primamo Isusa Krista, kad on doslovce ulazi u nas, vi ćete ga danas primiti. Kaže: „Upisat' ću to u njegov...” Jeremija, ne znam kako je to izgledalo kad je on to vidio, ali Jeremija je u biti na jedan mističan način vidio svetu pričest, Jeremija nije imao drugi način za to opisati, nego: „Ja ću uč' u vaše srce, srce.“ I nitko se nije usudio dirati u ovo proročanstvo. Jer to je preintimno, to je preduboko. Zato Isus u dvorani posljednje večere, što je rekao: „Ovo je čaša, evo, sklapam novi savez.“ Ja mogu samo zamisliti reakciju apostola u dvorani posljednje večere jer su oni dobro poznavali Sveto pismo, da se Isus poziva na Jeremija 31, 31. I u biti, mi ćemo sudjelovati danas u tome i tko ide svaki dan na misu, vi sudjelujete u proročanstvu Jeremija 31, 31, evo svaki put kad smo na misi jer on ulazi u naše srce. Ovo je, braćo i sestre, veličanstveno. I nije ni slučajno, sad ovo je više područje privatne objave, ali sva euharistijska čudesa koja su se događala, ja vjerujem u to. Počevši od Lanciano, Orvieto, Ludbreg. Nedavno Buenos Aires, najnovije u Cracao, gdje doslovce, ali doslovce vidimo krvavo meso i krv. Ne da ovo nije, ovo je doslovce krv i tijelo, i tijelo, krv i duša Isusa Krista pod prilikama kruha i vina, no ponekad u datim trenucima povijesti, valjda Bog u svojoj mudrosti dopusti da mi doslovce vidimo, vidimo krvavo meso. Evo, sa znanošću koju imamo kažu da je to komadić srčanog mesa. Zamislite danas kad se pričestite, da blagujete Isusovo srce, njegovo srce. Evo, i to je Jeremija vidio, da će nam on dati novo srce, novo srce. I sad možemo samo shvatiti koliko je sveta misa važna, a koliko je sveta pričest sveti trenutak, važan trenutak gdje iznova mi stojimo i odnosno, preko nas i s nama se ostvaruje proročanstvo Jeremije 31, 31, a također Isus koji kaže da će on biti uzdignut i da će on sve privući k sebi i zato mi svećenici dižemo tijelo Kristovo, uzdižemo da privučemo sve k njemu. I ovo Isus reče neposredno prije njegove muke, odnosno kad će se on proslaviti, a to ćemo mi liturgijski slaviti sljedeći vikend u Cvjetnici, a pogotovo onaj drugi, sveto trodnevlje. Evo, braćo i sestre, evo Crkva nas poziva na ovu 5. vazmenu nedjelju, 5. korizmena nedjelja, da ozbiljno razmatramo ova otajstva, da preispitujemo kakvo je moje srce, je li moje srce dostojno ovo primiti, ovo srce njegovo primiti, je li dopuštam da on piše svoj zakon u moje srce. Mi možemo primati srce Isusa Krista, možemo ga primati ovako, ali duhovne plodove ovise zapravo o nama. Ja ne mogu umanjiti mojom nevjerom prisutnost Isusa Krista ovdje, to je nemoguće, jer Isus Krist je tu, on previše mene i vas voli da bi uskratio svoju prisutnost tamo, međutim ja svojom nevjerom i grijesima mogu umanjiti plodove u mom životu. I zato prije Cvjetnice i prije svetog trodnevlja Crkva, današnjom nedjeljom i cijeli ovaj tjedan, izaziva nas da razmatramo ova sveta otajstva i naš odnos prema tome. Evo, braćo i sestre, to činimo ovih dana razmatrajući riječ Božju vjerom, dobrih djelima, a napose molitvom, po mogućnosti pred Isusom u presvetom oltarskom sakramentu kako bi on zaista svoj novi savez i zakon pisati po našim srcima. Amen!

don Mihovil Kurkut

Opet je liturgija tako bogata da čovjek ne zna za što se uhvatiti. Uvijek sa strahom da nešto bitnoga ćemo propustiti. Ali jednu frazu ne mogu, odmah na početku, staviti pred vas da malo o njoj razmatrate. Neki Grci su rekli apostolima, Filipu: „Gospodine, htjeli bismo vidjeti Isusa. Želimo vidjeti Isusa.“ Evo, ja vjerujem da možemo zajedno s tim Grcima večeras i mi to reći jer vjerujem da nema drugog razloga, nema drugog pravog razloga za biti ovdje večeras, nego s tom željom. Želimo vidjeti Isusa. I to je ono što nas zapravo goni, nas tražitelje, ljude žedne i gladne, gladne smisla, gladne utjehe, gladne punine i radosti, gladne svetosti, gladne života, gladne ljubavi. Želimo vidjeti Isusa. Ovo je vapaj moga srca, ovo je vapaj moje duše, ovo je vapaj našega života, ovo je vapaj jednog vjernika, međutim vidjeti Isusa se može na više načina i tražiti i željeti Isusa može biti motivirano iz raznih razloga. Ovi Grci, oni su bili pogani, oni su vjerojatno nešto čuli o Isusu i vjerojatno ih je vukla znatiželja, čuli su da je govorio jako lijepo, da je radio čudesa. I Židovi su htjeli vidjeti Isusa, ali njihova motivacija je bila skroz drugačija, htjeli su ga uhvatiti u nekoj krivoj rečenici kao motiv da ga napokon zatvore i osude. To je bila njihova želja. I danas mnogi ljudi razmišljaju i razmatraju o Isusu i gledaju Isusa kao neku povijesnu ličnost i gledaju što je lijepoga učinio kao jedan super-heroj svih vremena, jedan velikan s velikim vrijednostima. Ili možda kad kroz Isusa gledamo neke vrijednosti etičke i moralne za naše društvo danas pa kažemo da Isus što je propovijedao vrijedi za svakog

čovjeka. I to može biti motivacija. I oni koji seciraju Sveto pismo i razmišljaju i gledaju znanstveno i pokušavaju dokazati svaku stvar koja piše, da je takva ili nije takva, oni isto traže i žele vidjeti Isusa, ali opet njihova motivacija je skroz drugačija i mora biti drugačija od one koju mi živimo sada jer Isus, sad ne možeš vidjeti, odnosno na taj način ako ćeš gledati, tražiti, vidjet ćeš samo parcijalno, vidjet ćeš samo nešto, možda će zadovoljiti tvoju znatiželju, možda će opravdati tvoju ideju ili uvjerenje koje ti već imaš. Možda, ono što mi svećenici nekad činimo, da citiramo Sveto pismo da bismo rekli ono što mi mislimo. Zloupotrijebiti. Mi kršćani svi nismo imuni od toga kad se svađamo s nekim koji misli drugačije od nas, onda mi citiramo Sveto pismo i kažemo, znaš piše u Svetom pismu. E, više se ne može razgovarati, da začepimo usta drugima. Način na koji možemo doći do Isusa, dva su stava. I to su stavovi liturgije, to su stavovi ove liturgije. Prvo je vjera. Bez vjere ne možeš susresti Isusa, a drugo je otvorenost srca. Imati srce otvoreno, ne začahureno u samog sebe, ne biti uvjeren u svoje ideje, u svoje slabosti, u svoje rane. I što to rađa? To rađa ono što latinski kaže „comunio“ što znači zajedništvo, od čega dolazi naslov za pričest „comunione“, zajedništvo, mi tražimo zajedništvo, to tražimo, tražimo onaj Božji zagrljaj, onu ljubav, puninu iskustva koja nije samo intelektualna, ona je i intelektualna, koja nije samo osjećajna, ona je i osjećajna, ona proždire i prodire u svaki element moga bića. To je ono što nam nedostaje, to je onaj drugi dio nas, ona punina za kojom čeznemo svi mi. E sad, ovu situaciju koju nam danas evanđelje govori moramo staviti u kontekst i moramo malo rascijepati kako bismo još bolje ovo shvatili. Međutim, ne mogu i ne smijem preskočiti druga čitanja, kratko. Danas u petoj nedjelji, Crkva ovu nedjelju nekad je zvala „gluha nedjelja“. Ne zato što se ništa ne čuje ove nedjelje, nego zato što ove nedjelje, po staroj tradiciji crkve, prestala su zvoniti zvona, više liturgija nije koristila instrumente, pokrivala su se svete slike i križevi. Mi smo neke stvari zadržali, možda čak i ne znajući zašto, to nam se čini. Jer ova nedjelja priprema zapravo ono što dolazi, a to je Veliki tjedan i ova čitanja su zapravo usmjerena na to i to ćemo danas vidjeti. Bacimo sada malo pogled na prva čitanja koja smo čitali ovih pet nedjelja. Prva čitanja sva su bila usredotočena na jednu ideju, a to je ideja saveza, ideja saveza između Boga i naroda, između Boga i čovjeka između Boga i tebe. I onda smo čuli ovih pet nedjelja, prve nedjelje smo čuli Nou i potop i Boga koji kaže da više nikada neće dopustiti da se to dogodi na zemlji i obećaje po dugi, elementu saveza između čovjeka i Boga, da će ostati vjeran čovjeku uvijek. Onda smo imali Abrahama, Abraham koji je bio kušan, ali je bio pronađen pravedan i Bog mu obećaje da će njegovo potomstvo biti brojnije od zvijezda na nebu, od pijeska na mora. Onda smo imali Mojsija sa deset zapovijedi u trećoj nedjelji, onda smo imali prošle nedjelje jedan gorak trenutak za Izrael, a to je progonstvo. Jeruzalem je razoren, Židovi nisu bili vjerni svom savezu i jednostavno stranci su razorili onaj san koji su Židovi živjeli. Međutim, prorok već onda, prošle nedjelje, obećaje da će Bog ispuniti svoje obećanje. I danas imamo Jeremiju. Jeremija je jedan prorok, jako zanimljiv, ja vam preporučam da ga studirate malo. Jeremija je jedan prorok koji je živio u jako teškim vremenima Izraela. On će biti svjedok još jednog razaranja Jeruzalema, on će biti svjedok progonstva i kada će svi proroci, službeni proroci, službeni svećenici onog vremena, oslušivati više politiku i ono što se traži od njih i govoriti: „Ne brinite se, nema panike, Bog će to srediti“, onda Jeremija diže glas i kaže: „Nije istina, ova civilizacija, ovaj grad, ovo društvo će propasti jer niste bili vjerni, ali Bog će ispuniti svoje obećanje i sklopit će novi savez. Ovaj puta vječni savez koji će biti savez u srcima. Više ne u vanjštini, više ne u nekom zakonu koji je izvan mene, nego savez u srcima.“ Jeremija danas više to i govori: „Da, propast će ovaj grad, ali Bog će ispuniti.“ Čuli smo Psalam 50 i 51, to je onaj famozan Davidov psalam, kontekst psalma je taj da je David dok je jednom šetao u svojoj palači, oko mu je palo na jednu prekrasnu djevojku koja je bila nečija žena nažalost. David je imao puno žena, imao je puno prilježnica. To za Bibliju nije bio problem. Međutim uzeti tuđu ženu, e to je problem. Oči što vide, srce to želi i on je napravio sve da dođe te žene, pokušao je na sve načine nadmudriti i usmrtiti joj muža, nije mogao, na kraju je naredio njegovu smrt i uzeo sebi ženu. Kad mu je prorok Natan objavio i rekao da ono što je učinio je zlo u Božjim očima, David se iskreno pokajao i pjevao je psalam: „Smiluj mi se, Bože, po milosrđu svome i po velikom smilovanju izbriši sve moje bezakonje.“ Evo, braćo, kad osjećamo daljinu od Gospodina, ovo je psalam zaista pogodan za svakoga od nas. Čitanje iz Poslanice Hebrejca, ovo bismo mogli staviti, ovaj tekst koji smo danas slušali, mogli bismo ga staviti u kontekst zapravo Isusa na križu koji silnim vapajem i suzama prikaziva molitve i prošnju onomu koji ga je mogao spasiti od smrti, ali bio je uslišan po svojoj predanosti, on se predao. I kaže: „Naviknu slušati te posta začetnik novog spasenja.“ Naviknu slušati po čemu? Po patnji, ono zbog čega je patio, od toga je naviknuo slušati. I dolazimo do Evanđelja, Evanđelje, sada smo na dvanaestom poglavlju. Jedna važna stvar za razumjeti, nažalost liturgija u

ovim vremenima jakim, ona reže, skače, od jednog kraja na drugi, a to je, da je liturgija preskočila jedno čitanje koje se čita u drugoj godini, isto na ovu nedjelju, a to je uskrsnuće Lazara. Uskrsnuće Lazara je trenutak kada Gospodin vraća život svome prijatelju. Isus plače, plače smrt svoga prijatelja. Isus je tužan, Isus vapi za Bogom i kaže: „Daj mu život, molim te“. I onda navještaj kaže: „Ja sam uskrsnuće.“ I smrt i uskrsnuće Lazara će biti razlog zašto će Židovi napokon odlučiti definitivno da Isusa treba smaknuti. Ako gledamo Ivanovo evanđelje, u Ivanovom evanđelju, za razliku od drugih, nema nigdje procesa, kad su Isusa sudili. To se dogodilo u noći, nešto na brzinu. Ali zapravo cijelo Evanđelje po Ivanu je jedan dugi proces, cijelo Evanđelje po Ivanu je jedna druga osuda. I cijelo vrijeme kad su Židovi htjeli uhvatiti Isusa, uvijek je govorio: „Nije bio njegov čas, nije bio njegov čas.“ Evo ga, braćo, napokon u današnjem evanđelju je njegov čas. Isus kaže: „Došao je čas.“ E sad, kad su Grci pitali: „Pokaži nam Isusa“, i kad su Filip i Andrija se konzultirali i još otišli Isusu, nažalost Ivan ne kaže jesu li oni došli do Isusa, ne znamo je li se dogodio dijalog, ne znamo jer ovdje će sad Isus započeti jedan monolog. Ali sviđa mi se ovaj trenutak. Oni su došli Filipu i Andriji. Hoću reći, došli su Crkvi, došli su meni i tebi. Netko dolazi tebi i pita te: „Pokaži mi Isusa, želim upoznati Isusa.“ Ti ćeš mu reći: „Joj, pa nisam ja studirao teologiju, pa ne znam ja, pitaj nekog svećenika.“ Ne, ne, brate. Pita tebe. Ti si svećenik. Ti si onaj koji ima moć druge dovesti Isusu. To pripada nama jer svi mi imamo ono svećeništvo koje smo dobili po krštenju. Svatko od nas ima moć donijeti druge Isusu. Nemojmo zaboraviti to. Bez obzira na naše slabosti, bez obzira na proturječnosti, bez obzira na grijeh koji nas optužuje, svi imamo mogućnost dovesti druge Isusu. E sad, Isus, tj. Ivan, umjesto da govori da je susreo te Grke, on nam stavlja pred nas tri slike, tri slike koje nisu slučajne. Prva slika: slika pšeničnog zrna; druga slika: slika križa, i treća slika: slika puta. Kao da danas Ivan želi reći: „Ako želiš susresti Isusa, e ovdje ga možeš naći.“ U pšeničnom zrnu, u križu i u putu, na putu. To su slike kršćanskog života, to su slike Krista. Pšenično zrno, ova kratka prisposoba u ovome tekstu, dira dušu ova slika. Kaže: „Ako pšenično zrno ne padne na zemlju i ne umre, neće donijeti ploda. Mi svi kad čujemo ovu sliku, kad razmislimo malo bolje o ovoj slici, nekako na prvi mah ostanemo sablažnjeni slikom smrti: umrijeti. I nekako toga se bojimo, to nam nije drago. Međutim, logično i gramatički, akcent nije na umiranju, nego na ostati samo i donijeti ploda. Nije mama kad ide rađati, sama po sebi kaže: „Super, idem malo trpjeti.“ Nikada trpnja nije sama poradi sebe, nego ona vodi nečemu drugomu, nečemu višemu. Zapravo ova prisposoba nam želi reći da ako želiš naći Krista, ne smiješ odbijati križ i ono umiranje. Zapravo za Ivana smrt prirodna nije smrt, znate što je smrt za Ivana? Smrt za Ivana je kada ti ne želiš umrijeti sam sebi, nego živiš sam zbog sebe i postaneš sterilan, ne daješ, ne daješ ploda. Kada je tvoje prijateljstvo, prijateljstvo koje ti konzumiraš, gdje je tebi super, ti se zabavljaš naveliko. Kad sa svojom djevojkom se zabavljaš, zabavljaš samoga sebe, kad je iskorištavaš, kad je tebi fino. Kad se muž i žena u braku daju, ali ne do kraja jer ono: „Tko će odgajati još jedno dijete? Ne mogu ja to.“ Kada svećenik odradi posao ovako pa kaže što treba reći pa ide raditi nešto drugo pa se ne želi dati do kraja, jednostavno ako ne umreš, ako ne umreš svojim htijenjima, nećeš dati ploda. Ako nisi spreman dati sebe do kraja, nećeš dati ploda. To je ljubav. Ljubav je spremnost ići do kraja. I rekli smo prošli put: ljubav je spremnost dati. Nešto konkretno, davati. Braćo, druga slika je slika križa. Za Ivana križ nije mjesto patnje, Ivanov Isus ne pati. On to čini svjesno. Kaže Isus danas, kaže: „Duša mi je sada potresena i što da kažem?“ Sviđa mi se ovo, Isus nije superheroj, on osjeća, njemu je teško, on osjeća da je to težak trenutak. Sviđa mi se i što on s nama želi podijeliti to, želi svakome od nas reći da ovaj dio našega hoda koji mi danas osjećamo je dio koji vodi prema spasenju. I zapravo baš tu moramo gledati s vjerom. Nitko ne želi patiti, nitko ne želi umrijeti. I patnja sama po sebi nije opravdana, ali ona vodi prema životu. Ona je dio onog prijelaza, prijelaz koji se mora dogoditi. I ako ljubav ne počne davati, samo traži uživanje, samo traži užitak, traži samo neko iskorištavanje, to više nije ljubav. Zato trebamo dopustiti da se dogodi ovaj prijelaz. Zapravo, ako gledamo malo bolje, pšenično zrno i sami klas žita je ista stvar u dvije različite forme. Život koji danas pati i život koji će se proslaviti u Gospodinu je ista stvar, samo u drugoj formi. I sad ovaj trenutak kada kaže Isus: „Kada Sin Čovječji bude uzdignut, sve će privući k sebi.“ Sjećamo se prošle nedjelje. Sve će privući k sebi. Ali Gospodin će proslaviti tada ne samo sebe, proslavit će se Otac i Sin i svi oni koji su sa Sinom. Braćo i sestre, danas liturgija nas priprema za Veliki tjedan. Kako smo živjeli ovu korizmu? Svakako. Jesmo li postigli neki napredak? Ma vjerojatno i nismo. U našem srcu još uvijek osjećamo želju da se popravimo i da napredujemo. Ali osjećamo da sami to ne možemo ostvariti jer to nije stvar truda, to nije stvar napora, to nije stvar mojih odluka, nego to je stvar da se otvorim Božjoj milosti. Evo, baš u današnjem evanđelju Isus kaže da kada će biti uzdignut, u taj čas, uzdignuće, hoće

reći muka, smrt i uskrsnuće, su jedna te ista stvar. To je proslavljanje. Brate, dopusti da svijetlo Uskrsa osvijetli i tvoje tmine i tvoje patnje. Tvoja patnja nije radi patnje. Patnja sama po sebi nema smisla, ali ona te čisti i vodi prema nečemu višemu, vodi te prema Uskrsu, prema onom proslavljanju zajedno s našim Gospodinom. Gospodine, hvala ti, hvala ti što se uvijek daješ. Gospodine, želimo tebe vidjeti, Gospodine, želimo s tobom biti. Daj nam se, Gospodine, daj nam se tamo gdje smo najtanji, tamo gdje smo najslabiji. Za tim vapimo, to smo došli tražiti, Gospodine. Pomozi nama, Gospodine, da ne donosimo ishitrene odluke, pomoz nam Gospodine da vjerujemo tebi i tvojoj ljubavi i onda kad je teško i onda kad ne razumijem, i onda kad me napast optužuje, i onda kad moj grijeh mi ne da mira. Gospodine Isuse, želim tebe u tvom životu i želim gledati tvojim očima i želim gledati s vjerom i moj život. Stoga, brate i sestro, ne vjeruj svojim očima, ne vjeruj svome iskustvu, ne vjeruj ružnoj statistici svojih padova, nego vjeruj njegovoj ljubavi. I kad prođe pokraj tebe, neka te pogleda i kad ti pruži ruku, ti je prihvati, nemoj se opravdavati, nemoj tražiti izlike, nemoj biti zatvoren u sebe, nego ga pusti, pusti neka uđe, pusti neka te vodi. Amen!

don Ivan Šibalić

Hvaljen Isus i Marija! Braćo i sestre, povijesno gledano, ovaj odlomak evanđelja koji smo upravo čuli, ova čitanja, ovi događaji, događaju se svega par dana prije svega onog što dobro poznajemo, a to je izdaja, to je osuda, to je bičevanje, to je križ, to je smrt i to je uskrsnuće. Malo vremena je prošlo od onih događaja koje smo čuli u današnjem evanđelju do smrti i do uskrsnuća. Jako malo. Tako da iz toga već znamo da su ovo ozbiljne riječi jer Krist sam jako dobro zna kamo ide, jako dobro zna što će se dogoditi u kratkom vremenu, govori ozbiljne riječi. Što smo čuli u prvom dijelu današnjeg evanđelja? Dolaze nekakvi Grci i ti Grci dolaze i pitaju Filipa i pitaju Andriju, htjeli bi vidjeti Isusa. I onda na to ide preneobičan odgovor Isusov. Isus uopće ne razgovara s njima, nego počinje: „Došao je čas da se proslavi Sin Čovječji, zaista kažem vam: ako pšenično zrno, pavši na zemlju, ne umre, ostaje samo, i tako dalje. Gotovo nemoguće izgleda za uskladiti, ali ima to smisla. Grci, Grci su bili drugi narod, ali su oni bili u ovom slučaju Židovi, oni koji su došli, ti Grci i oni su došli klanjati se u hram, ali nisu bili iz židovskog naroda i oni što rade, ono što i svi drugi ljudi rade, idu povući veze, to su bili Grci, pogledajte koga su pozvali da dođu u kontakt s Isusom-Filipa. Filip je grčko ime. Vrlo vjerojatno očekuju: „To je možda naš.“ Što Filip radi? On zove Andriju. Andrija je opet grčko ime. To vam je kao kad mi povlačimo neke veze, tako i oni povlače vezu: „Hoćemo doći do Isusa.“ Ali što je važno? Oni nisu Izraelci, oni su Grci. Zašto je to tako važno? Zato što je to Isusu tako jasni znak da je njegovo djelo počelo prelaziti granice jednoga naroda. Postaje biti nešto puno šire od jedne narodne stvari. Dolaze mu ljudi koji nisu, recimo to pod navodnicima, „njegovi“. Dolaze ljudi sa svih strana i tu se ostvaruju proročanstva da će Bog, kada dođe, biti Bog za sve. I Krist to raspoznaje, naravno. Ako bi otvorili Ivanovo evanđelje, ovo je dvanaesto poglavlje. Ako bismo išli unazad iščitavat pa bi naišli na još tri mjesta gdje ovdje Isusa nešto traže, kaže: „Hajde, idemo, stavit ćemo te za kralja“ i tako dalje. Što on kaže? „Nije došao moj čas.“ Tri puta ponavlja: „Nije došao moj čas.“ Što danas kaže? „Došao je čas.“ Tako da njegov odgovor ovim Grcima ima jako puno smisla. Došao je čas, moje djelo, ono što činim se počinje širiti preko granica jednoga naroda, to postaje opća stvar. I sad svi vi koji ste profesionalci u ekonomiji, znate što bi napravili. Počinje se dobro stvar širiti, idemo se dobro organizirati, idemo napraviti dobre projekte, idemo kupiti novu tehnologiju, idemo se širiti i to je ono što narod očekuje u jednom trenutku. Njegovi učenici, oni to očekuju: „Hajde, Isuse, da te stavimo za kralja.“ To je ono što su oni očekivali, on će biti kralj. Došli su u Jeruzalem moliti Boga za blagdan, možda je upravo taj blagdan dan kada će Krist biti postavljen za kralja, kad će kraljevati Izraelu i Isus im zapravo daje ovaj odgovor koji je njima teško shvatiti jer ono što je čovjeku mudro, to je Bogu ludo. Ili kako će to Sveto pismo ljepše reći na jednom mjestu: „Ludo Božje mudrije je od najpametnijeg čovjekovog.“ I što Krist govori? Neće biti novih projekata, neće biti širenja, neće biti nekakvih organiziranih zahvata: „Idemo zahvatiti cijeli svijet na ovoj zemlji na onaj način kako bi to ljudi radili“, nego što kaže: „Ja ću umrijeti.“ To je njegova poruka danas. Bit ću uzdignut. Njegova poruka je da zrno mora umrijeti. Ako zrno ne umre, neće biti ploda. Zrno mora umrijeti i to je to što nama ljudima nema puno smisla, a to je to što nam riječ Božja danas govori, da zrno mora umrijeti. Što nam pomaže shvatiti koliko je istine u Kristovim riječima, ono što ja uvijek najviše volim-provjera. Je li istina to što Isus govori, da zrno mora umrijeti da bi donijelo ploda? Evo, pogledajte nas i postaje odmah jasno. Te provjere su meni toliko drage, kad Bog nešto kaže, i ti imaš dvije tisuće godina da

testiraš je li to što je tamo rečeno, istina. Mi imamo dvije tisuće godina sa milijardom i nešto razloga u ovom trenutku vjernika koji su se vrlo vjerojatno danas, na današnji dan okupili na svetim misama. Da Isus nije otišao na križ, mi ne bismo bili tu. Tako da, kad on govori o plodovima smrti i umiranja zrna, mi smo taj plod, sebe pogledaj. I zato nam te provjere kažu koliko je istine u tome da zrno mora umrijeti, inače ako ne umre, neće donijeti ploda. Ljudske strategije u onom vremenu, do gdje bi uspjele doći da je Krist zakraljen, da je bio kralj sa krunom na glavi koji je sjedio u nekom gradu u nekom tamo Izraelu? Koliki bi bio doseg s ljudskom pameti? A koliki je doseg s Božjom pameti? Ono što mi imamo je uzorak od dvije tisuće godina s milijardom i milijardom, kroz povijest gledano, vjernika koji za sebe kažu: „Ti si moj kralj“. On je kralj svega stvorenja i to svi katolici ispovijedaju, on je kralj, bio i bit će zauvijek, ali za to je trebalo umrijeti. Teško je to čuti: „Trebaš umrijeti.“ Jedna stvar koja tu malo zbunjuje pa nisu sjedinjeni, kad pogledamo prije Isusa Krista, toliko je ljudi bilo. Svi su oni umrli. Tako da nemamo mi tu baš puno izbora. To nije pitanje hoćeš li umrijeti ili nećeš umrijeti, to je dosta jasno. Umrli su svi prije Isusa, umrijet ćemo i svi mi poslije. Onaj koji misli da neće umrijeti, taj nije nešto dobro složio, svi ćemo umrijeti. Pa nije baš jasno zašto Isus tako poziva: „Hajde, zrno si, umri ako misliš donijeti plodova.“ Pa umrijet ću, svakako ću umrijeti. U čemu je onda ta razlika između umrijeti i umrijeti? Jer očito ima nekakva razlika, ali nije baš tako jasna. Ta razlika se nalazi u ljubavi. Je li ti umireš zato što moraš umrijeti ili umireš s nekakvom razlikom, ciljano. Kao slika Božja sposoban si ljubiti i stoga što je u tebi slika Božja, sposobnost ljubiti, ti umireš iz ljubavi za nekoga, nešto. To je razlika. Krist nije umro bez veze. Nije umro zato što je napunio osamdeset godina, sto godina pa jednostavno starost ga je uzela, nego zato što je jednostavno dao svoj život. Razlika između umrijeti i umrijeti: dati svoj život za nešto, to je umiranje o kojem Krist ovdje govori. Za što daješ Isuse svoj život? On je otkrio za što je on dao svoj život. Evo, poslušajte, to je među zadnjim rečenicama ovog današnjeg odlomka: „Ja, kada budem uzdignut sa zemlje, sve ću privući k sebi.“ Evo, za to Isus daje svoj život. To je ta ljubav. Koga ljubiš? Ljubim one koje želim privući k sebi. Zato umireš? Da one koje ljubim, privučem k sebi. I to je taj plod koji mi vidimo, koji se ostvaruje kasnije. Iz njegove ljubavi prema nama mi smo sada ovdje. I braćo i sestre, to je ujedno i Isusov poziv. Mi smo kršteni, ako ćemo sebe gledati kao nekakvo zrno. Nije dovoljna samo zemlja, to znamo jako dobro. Suha zemlja ne može dati da zrno porast, tu treba voda. Mi smo kršteni svi, taj trenutak krštenja, to je prvo zalijevanje. Neka to zrno oživi, onda mu kasnije treba hrana, sveta misa, to je ta hrana gdje hranimo, puštamo svoje korijenje, gdje nekakav vjernik može reći: „Ja ovdje nalazim snagu za živjeti u ovome svijetu, a da nisam od ovoga svijeta.“ Sveta misa daje zato snagu. Onda daje tu svijetlost u život da mogu ovaj svijet gledati drugim očima. Cilj u ovome svijetu nije zaraditi, uživati i biti ohol, što su tri velike požude koje vrebaju čovjeka. Moj cilj u ovome svijetu je nekakav drugi. Koji je moj cilj? Onaj o kojem sveta misa, svaka, od prve do zadnje govori: ljubav. E, to smo mi. Mi smo zrno posijano u ovome svijetu zaliveno. U trenutku kad je zaliveno mi je dano ime: „Ja te krstim, Ivane, u ime Oca, i Sina i Duha Svetoga.“ U mom slučaju. I tu je krenulo nešto rasti. I onda dolazi ono teško, teško pitanje. Najvažnije pitanje u ovome svemu što ja želim reći, a to je: „Za što ti daješ svoj život?“ To je pitanje današnjeg evanđelja. Za koga ti umireš? Umirem svakako. Nije pitanje da li umireš ili ne. To je jasno. Pitanje je za koga ti umireš? To je ono što Krist ovdje kaže, on kaže: „Umirem za vas, sve vas.“ I tu smo, plodovi njegovog umiranja. Njegovo pitanje nama, ovo evanđelje pred Uskrs sam nas pita: „Za koga ti umireš?“ I, ima tu prekrasnih odgovora. I ima tu odgovora koji bi trebali čovjeka zamisliti ako ništa drugo, ima tu majki koje mogu reći: „Ja umirem, dajem svoj život za svoje dijete, za svoga supruga.“ Ima tu očeva koji kažu: „Ja umirem za svoju ženu, za svoju dijete.“ Ima djece koja mogu reći: „Ja umirem za svoje roditelje, za svoje prijatelje.“ Zašto baš za njih? Zato što njih ljubim. Do njih mi je stalo. Za njih dajem život, za njih dajem svoje vrijeme, za njih dajem svoje zdravlje, za njih trošim svoju pamet, svoju glavu. Upreš prstom i kažeš: „Evo, ti si mi bitan u životu, za tebe umirem.“ Ima sigurno trenutaka gdje bi trebalo stati i vidjet', da možda ne umirem za svoj posao, da možda ne umirem za svoj fakultet, da možda ne umirem za novac, da možda ne umirem za slavu, da možda ne umirem za zdravlje, ovozemno zdravlje, jer to ljubim. I onda nakon mene ostaje moj posao, ostaje moje nasljedstvo, a nije ostao život. Braćo i sestre, ova čitanja, kao što vidite, pred sam Uskrs su vrlo vrlo ozbiljna i pozivaju čovjeka da se zaustavi, da pogleda na onog na čiju smo sliku stvoreni, Boga, koji je ljubav, da sebi kaže: „Ja sam ljubav.“ I da se pita: „Koga ja to ljubim?“ Jer onaj koga ljubim, za njega umirem.

don Tihomir Šutalo

Hvaljen Isus i Marija! Draga braćo i sestre, evo nas u petoj korizmenoj nedjelji i imam negdje potrebu evo ponovno vam naglasiti da je korizma najizvršnije vrijeme u godini i ona je imala u prvim vremenima Crkve pa tako i do danas, mi to pomalo nismo svjesni, zanemarujemo, vrlo važnu ulogu u pripremi novih kršćana, budućih kršćana na krštenje i svaka nedjelja je u toj pripremi bila jako znakovita pa ćemo mi samo kratko proći od prve korizmene nedjelje do danas. Sjećate se prva korizmena nedjelja, Isus je u pustinji, Isus se želi, to je bio znak prvim katekumenima, evo kroz što je sve i naš Bog trebao proći da bi nas tamo jednog dana mogao spasiti. Znači, on se sam morao pripremiti za taj svoj dolazak na zemlju. Pa je druga nedjelja bila Isus je na brdu Tabor, preobrazio se. Svojim učenicima je pokazao da je on Bog, oni su ga dotad vidjeli samo kao super izvanrednog čovjeka. Tek tada oni počinju shvaćati da je on stvarno Bog. Treća je: Isus ulazi u Jeruzalem, ruši tamo u hramu sve. Evo tim nam Isus želi i korizma želi pokazati da je Isus stvarno želio doći na zemlju, donijeti novi način slavljenja Boga, ne ove naše koje smo mi pomalo izmislili, koje mi negdje propišemo, nego ono što je on donio, to je autentično. Prošle nedjelje, evo sve to negdje, taj uvod je skoro kulminirao prošle nedjelje, tj. danas će kulminirati. Prošle nedjelje je bio osobni susret, svaki čovjek se mora susresti s Isusom i tamo je negdje bilo o onom znaku, o zmiji koja će biti uzdignuta, znači Krist koji će biti uzdignut. Dakle, tko god u njega pogleda, taj će se spasiti. Nužno je da svatko od nas dočeka i doživi taj osobni susret i danas je kulminacija tog hoda kroz korizmu, pripreme neokatekumena, kad stranci, neki Grci dolaze i govore apostolima, čuli su za Isusa: „Želimo vidjeti tog Isusa.“ I tad je Isus shvatio: „Evo, gotovo je, moja poruka izašla je izvan granica Izraela, čak je otišla u Grčku, znači gotovo je. Moja smrt, evo tu je, još dva koraka. Jer je očito moja poruka stigla do svih naroda.“ I onda on priča ovu priču o pšeničnom zrnu koje mora istrunuti da bi donijelo rod. Vratit ćemo se na to. Evo, meni je prva asocijacija kad sam pročitao ovo evanđelje bila naša crkva Svete Mati Slobode na Jarunu, vjerujem da ste vjerojatno svi bili u njoj, ali nisam siguran da ste svi primijetili u toj crkvi najvažniju poruku. Svetohranište je u toj crkvi ogromno pšenično zrno koje predstavlja i simbolizira upravo ovo što Isus danas govori: Isusov život. Isus je unutra, mi smo ga na izvana prikazali kao to pšenično zrno koje je umrlo i donijelo plod. Koji je plod Isusove smrti? Evo, možemo nabrajati što god želimo, najjednostavnije je reći da je to crkva, da su to kršćani, da je to novi svijet, da smo to mi, da sam to ja. Onda pokraj tog, opet govorim o crkvi Svete Mati Slobode, pokraj tog velikog pšeničnog zrna koje predstavlja Isusa, postoje tri manja zrna. Oni u toj crkvi, jer je ona tako zamišljena, predstavljaju naše hrvatske svece. Naše najizvršnije sinove iz našeg naroda koji su, koje je Crkva proglasila svetim jer su umrli da bi mnogi kroz tu njihovu smrt živjeli: Leopold Mandić, Nikola Tavelić, Marko Križevčanin. Nama to možda puno ne znači, ali naš narod danas živi od tih pšeničnih zrna. Uz ta tri, ima desetak još malo manjih, to su naši hrvatski blaženici i imamo ih desetak trenutno. I onda se ta naša priča nastavlja, tamo onaj kenotaf gdje imamo 15 480 tisuća upisanih imena naših branitelja koji su dali život. Opet netko će reći da imamo Hrvatsku, da imamo slobodu, ali iz te, iz tog njihovog davanja života, svi ćemo se složiti oko te stvari: nešto je nastalo, i to obilato. Evo, to je poruka, to je vrhunac korizme. Braćo i sestre, na to nas danas Isus upozorava, on želi reći: „Ako me Grci, ako me želite vidjeti, evo ja sam to. Ja umirem da bi mnogi, mnogi mogli imati život. I tko želi - on nastavlja kasnije u evanđelju - ako netko želi biti moj sluga, treba se ponašati tako.“ Evo sad ovdje jedna velika opasnost, da ostanemo samo na Isusovoj smrti. Uopće nije ovdje tako važno to umiranje. Dapače, skoro je nevažno, barem je sekundarno, nego je najvažnije-plod. Plod Isusove smrti je mnogost, plod smrti naših mučenika je mnogost, plod smrti tolikih naših branitelja je mnogost. Evo, zato nemojmo pasti pomalo u napast i korizmu i ovaj Uskrs, i ovaj Veliki tjedan gledati samo kroz smrt. Smrt je očito negdje nužna, ali nas zanima plod. Isus će nam nekoliko puta u evanđelju reći mene plod zanima: „Po plodovima njihovim ćete ih znati.“ Ono jedno zrno koje je umrlo je donijelo stotinu zrna. Evo, nas i Isusa i našeg Boga to zanima. I zato nam kaže: „Ako želite biti moji, trebate donijeti rod. Mene rod i plod zanima.“ Sjetite se samo Abrahama, slična priča kad Bog od njega traži da ubije svog sina Izaka. Jedinog sina, jedva ga dobio i treba ga ubiti. I kad je Bog vidio da je on spreman na to nekakvo umiranje, kaže mu: „Ne Abrahame, ne, ne, mene smrt tvog sina ne zanima, mene zanima tvoje predanje, mene zanima to da ti si se potpuno predao mojoj i volji i zato ćeš, nećeš moći izbrojiti svoje potomstvo. Bit će brojnije nego pijesak na obali morskoj. I sad bi bilo pošteno da se mi malo vratimo u našu stvarnost, našu hrvatsku realnost. Zašto mi umiremo? Mi umiremo jer očito ne želimo umrijeti. Naš narod, naši pojedinci, ja osobno, očito ne želi istrunuti, ne želi dati rod. Zato naš narod umire. I ono pšenično zrno koje ne želi istrunuti, evo to je i poruka današnjeg evanđelja, onaj čovjek koji želi za sebe zadržati svoje energije životne, svoju pamet, svoju inteligenciju, i to nam

današnje evanđelje kaže: „Tko ne želi izgubiti svoj život, to želi sačuvati svoj život, sigurno će ga izgubiti.” To vodi u sigurnu smrt. Ako ja sebično želim za sebe sačuvati ovo što mi je Bog dao, ja sam već umro, a u konačnici sam umro sigurno. Ako to vrijedi za mene, to vrijedi i za naš narod, to vrijedi i za cijeli svijet, to vrijedi i za Crkvu. Braćo i sestre, mi smo pozvani donijeti ogroman plod. To što on prolazi i kroz trpljenje i kroz žrtvu, čak kroz spremnost na smrt, evo je tako, to je prirodan nekakav zakon očito, nema klasa bez trunjenja u zemlju. I zato malo pripazite ovih dana, spomenut će te neke naše konvencije, čak govore da su jako kršćanske. Braćo i sestre, kršćansko je samo ono što je na tragu Isusa Krista. Kršćansko je samo ono kad netko želi dati život i to obilatno dati život. Kršćansko nije ono što sprečava život, to nije kršćansko i nemamo pravo zvati to kršćansko. Zato trebamo biti mudri u svim našim, evo, životnim situacijama, društvenim situacijama, ako hoćemo i političkim situacijama. Nemojmo olako pristajati uz blagorječivost nekakvu. Mi imamo jednu istinu, to je ova, gdje nam naš Spasitelj kaže: „Ako želite biti moje sluge, trebate činiti ovo. Ja sam umro i donio spas i donio tolike živote, i to je i vaš put. Evo, dragi Hrvati, dragi vjernici u Hrvatskoj, ako želite živjeti, onda morate donositi plod, i duhovni, i plod služenja. I jedina konvencija koja, uz koju mi pristajemo je jedna jedina i ako netko slučajno napiše kvalitetnije od te, neka nam je slobodno objavi u našim medijima. To je: „Ljubi bližnjeg svog, više nego sebe samog.“ E ja mislim da su tu svačija prava zagarantirana. Apsolutno svačija. I ako netko, tkogod uspije nešto ljepše i kvalitetnije od tog napisati, neka pokaže. I samo je to kršćansko, i samo je to Isusovo, i samo je to On želio donijeti na zemlju. Evo, neka nama ovo bude put, osobito u ovim danima kad ulazimo u to otajstvo Njegovo, našeg spasenja. On umire-okej, ali ja nastavljam živjeti. Ja od te njegove smrti živim. Mi živimo, evo. Pa usudimo se pomalo na ovo na što nas on poziva: „Budite moji sluge i činite isto ono što ja činim.”

Cvjetnica B, 26.3.2018.

don Tihomir Šutalo

Braćo i sestre, čuli smo prvo napisano Evanđelje, sveti Marko i ovo je Evanđelje ovako u cjelini kako smo danas pročitali napisao tek nekoliko godina nakon Isusove smrti. I zato ga i mi do dana današnjeg, sve Crkve na svijetu, taj prvi evanđeoski odlomak čitamo u cjelini. I prva kršćanska zajednica je dugo godina, evo upravo ko' i mi danas ovo Evanđelje, imala samo to Evanđelje i samo njega čitala uvijek sa velikim dostojanstvom stojeći. Evo, to se održalo u cijelom svijetu, dvije tisuće godina taj je običaj. I vrlo kratko, što se tu dogodilo, mi danas ulazimo u Veliki tjedan, znali najvažniji tjedan u ljudskoj povijesti. I to je za moj osobni život najvažniji tjedan u mom životu. Od onog trenutka u kojem me Bog zamislio, do trenutka kad ću nadam se doći u kraljevstvo nebesko. Ovaj tjedan u kojemu je Isus mene otkupio. Mi smo započeli današnje obrede sa slavljem, sa pjesmama *Hosana*, milijun je ljudi u Jeruzalemu te godine bilo kad je Isus na današnji dan ulazio u Jeruzalem, milijun ljudi. Svi su ga prepoznali kao Mesiju, svi su mu klicali, samo dvadeset i četiri sata nakon toga opet svi ili skoro svi isti ljudi su ga razapeli. Evo, to je misterij grijeha i mi taj misterij koji se dogodio Isusu trebamo negdje pokušati prepoznati u našem životu. Kad mi rađamo život, to je jedno ogromno i neopisivo slavlje. Kad se rađa dijete. Svi tako čeznemo za životom. I što nam se događa s tim životom? Vrlo često kasnije, zahvaljujući mom i tvom grijehu, mi taj život, tu takvu čežnju za životom, uništimo. Doslovno netko u nekoga puca. Doslovno netko se predozira. Uništimo to za čim smo tako u startu čeznuli. Evo, to je slika onoga što se Isusu dogodilo. Ta čežnja za njim se samo u dvadeset i četiri sata okreće u smrt zahvaljujući grijehu. Mi svećenici kad pristupamo ređenju, to je tako svečano slavlje, prostremo se i to naše prostrinjanje pred oltarom, kažemo: „Bože, samo ti.“ I već možda drugi dan počnemo griješiti i to neki vrlo ozbiljno, do strašnih odmetništva ode to naše predanje Bogu. Parovi koji ulaze u brak, prisjetite se samo prekrasnih vjenčanja, koliko ljepote, koliko, koja koncentracija ljubavi, čežnje, čestitki i u šta se često ta ljubav zna pretvoriti. U kakva brakolomstva. U kakvu smrt. Naši političari, predizborni skupovi, vrve od prekrasnih poruka: „Sve za domovinu, sve na narod. Služit ćemo, čuvat ćemo. Sve vrijednosti ćemo čuvati.“ I onda dođemo do strahovitih odbacivanja. Braćo i sestre, svemu tome je podloga moj i tvoj grijeh. I nije problem samo u grijehu, nego je problem: „Što će se dogoditi u onom trenutku, evo danas smo čuli u Evanđelju, na kraju nedjelje, kad ja postanem svjestan svojih grijeha, kako ću na to reagirati? Eto, to je presudno. Radi tog trenutka je Isus došao. Neki će oprati ruke, nije ih briga. Neki će od tuge se objesiti, neki će

gorko zaplakati. Evo, mi kršćani bismo trebali poput Petra, jer je samo to spasonosno, gorko zaplakat nad svojim grijehom i nad svojim životom pomalo, nad svojom izdajom života u toliko situacija. I zato, evo, vas pozivam, pokušajte ovu Veliku subotu, Veliki petak, osobito Veliku subotu koju je Crkva namjerno ostavila kao dan tišine u godini da da priliku svakom od nas da zaplačemo nad svojom situacijom. Ako to učinimo, onda je Kristov Veliki petak imao smisla. On je samo radi tog došao, da potakne tebe i mene da zaplačemo nad svojim životom. Petar je, kad je zaplakao, postao stup Crkve. Juda, nažalost, nije imao hrabrosti zaplakat. Pilat nije imao hrabrosti zaplakat. Pa evo, molimo ovaj tjedan prvo za sebe, da imamo snage zaplakat, nisu to nikakve tužaljke, nego da nas negdje taj Isus, njegova ljubav za nas potakne da mu budemo zahvalni. Ne traži se plač na lice, nego to da prepoznamo da je taj njegov čin spasonosan za moj život. Zato molimo ovih dana, u ovom Velikom tjednu, osobito Veliko trodnevlje, Uskrs, svako za sebe, svatko za svoju obitelj, za možda mnoge situacije u mojoj obitelji. Skoro nema šanse da neki članovi naše obitelji ne zaplaču nad svojim životom, molimo za njih. Iskreno molimo za naše političare, ja se nadam da će netko u našem saboru nakon jučerašnjeg skupa zaplakati nad svojom situacijom. Jer će to bit spasonosno, mi želimo da se svi ljudi ovog svijeta spase jer je to Isusova želja. Svi, svi, počevši od naših sabornika do ateista. To je jedina naša želja. Pa i na jučerašnjem prosvjedu. Ako se to ne dogodi, ako neki mediji kažu da izumire kršćanstvo u Europi, Isus, Bog nema s tim problema. Ni Židovi nisu prihvatili kršćanstvo. Nisu ga prihvatili ni pogani. Prihvatio ga je ovaj satnik, rekao je: „Ovaj je čovjek, stvarno je bio Sin Božji.“ Prihvatit će ga pogani. Jer je Isus rekao da ni vrata paklena neće nadvladati njegovu poruku, tj. njegovu Crkvu. A kamoli netko tko se nečem protivi. Ni vrata paklena. Zato mi se ne trebamo bojati za Isusa, ni za njegovu Crkvu, trebamo se bojati samo za sebe i za svoju braću da ne propadnemo. Pa molimo za sve ljude ovog svijeta. Ovo je vrijeme kad svi kršćani mole spas cijelom svijetu i onima koji su za i protiv, i lijevo i desno, i koji razapinju, i koji proklinju, i koji upiru prstom, mi ovaj tjedan molimo za sve ljude jer želimo da se svi spase. Evo to je smisao Isusovog dolaska i to je smisao postojanja nas kao njegovih učenika. Evo to vam želim, ali krenite od svog života i iskoristite Veliku subotu da razmislite, promislite svoj život, proširite to na svojoj obitelji, molite za svoju obitelj. Molite za naš narod, molite za Crkvu, molite za Papu. Petar je zatajio, zašto ne bi zatajio Tihomir, naš biskup, naš Papa, to je tako, evo nama negdje blisko nažalost. Al onaj naš plač, ona tužaljka nad sobom jest: „Isuse, hvala ti što si umro za mene.“ Evo, to je naše spasenje.

don Mihovil Kurkut

Ovo bogoslužje koje smo danas započeli, otvara nas u jednu dimenziju drugu i drugačiju. Dimenziju Velikoga tjedna, Svetoga tjedna. Ova liturgija malo ima nešto, shizofreničnog u sebi, kao što smo mi, to znači da ima suprotnosti, paradoksalne, koje ne idu zajedno. Započeli smo sa slavljenjem, „Hosana Hosana, plješći, skači, pleši“, kao što su započeli, započeli danas Evanđelje, kad je Isus ulazio s radošću s veseljem. A onda odmah liturgija postaje ozbiljna i donosi nam muku našega Gospodina Isusa Krista. Ova liturgija uvodi nas u otajstvo. Otajstvo je jedna riječ koja govori da nešto je nama vidljivo, ali ne sve. Shvatljivo, ali ne potpuno. Stoga ne mogu pristupiti ovome samo ovim očima, samo mojim iskustvom, samo mojim mozgom. Jednostavno, otajstvo je nešto više od onoga što ja trenutno mogu. Nešto dublje, nešto jače. I stoga u ovu dimenziju možeš ući samo s vjerom. Čit'o sam danas jedan komentar. Obično nemam običaj tako komentirati, ali u jednim novinama jedan dobar komentator je citirao Chestertona gledajući na našu politiku danas, ali ide dobro za nas. Neki misle da zato što dolaze u crkvu da su zato vjernici. To je kao i oni koji misle da zato što su u garaži će postati auto. Vi se smijete. Naravno nikada neće postati auto ili danas u novijim vremenima, po novim logikama koje će uvesti možda će i moći biti auto, tko zna? Mi ćemo to poštovati, naravno, ako su auto, pogotovo ako dobri su auto. Međutim, ponekad mislimo da sami ambijent, da sama forma, da sama prisutnost će nešto doprinijeti. Neće, neće. Ako ne otvoriš vrata svoga srca, ako ne prihvatiš otajstvo, ako se ne pokloniš otajstvu, ako ne želiš otajstvo, ono neće ući u tebe. Ono neće mijenjati tvoj život, ono ti neće dati oči, ruke, snagu, ispunjenje. Jer ako ostaneš samo na materijalnom, ostaneš samo na onom faktualnom, što ti vidiš i doživljavaš, ostat ćeš u tomu. Mi često imamo tu probleme. Jer u nekim trenucima zazivamo preko nekih pobožnosti ili obreda kao neku magiju, abrakadabra, velečasni molim vas i mene pošokropite, kao da ako ta kaplja ne padne na mene, e ne vrijedi. Ja znam da je to ljudsko u nama. Kad je sveti Ivan Bosco ili kad je Leopold Mandić dolazio u Hrvatsku, vidio sam to, osjetio sam to i ja sam želio dirati i ja sam želio taknuti, to je ljudsko u nama to je dobro. Ali

ne mogu ostati na tomu, samo na diranju. A mi volimo nešto kad je materijalno, kad je opipljivo. Danas smo ušli u jednu dimenziju novu. Sviđa mi se iskustvo križnoga puta, iako često mi to živimo onako malo statički, da ne hodamo. Postoji u novije vrijeme, novije, zadnjih trideset godina, to su počeli fratri još prije trideset godina, planinarske križne putove, pa ti hodaš, stvarno hodaš, pa se penješ, stvarno se penješ, pa se umaraš, stvarno se umaraš, pa ti je teško, stvarno ti je teško, ono ne samo duhovno. Ili recimo kako na Hvaru imaju, za križem ideš, noć cijelu hodaš za križem. Evo, to je naš život, cijeli naš život mi hodimo za križem. Tu dimenziju križa mi razumijemo jako dobro jer je nekako naša. Ali ja bih želio vam predložiti ovo: mi smo ušli u jedno otajstvo ovog tjedna, Velikoga tjedna, gdje naše obaveze će ostati obaveze, tko ide na posao, ići će na posao, tko ide u školu, ići će u školu, bar se nadam. Ostat ćemo živjeti stvari kao i svaki tjedan. Život će ići naprijed znate, govorit će se još dva dana o Istanbulskoj konvenciji pa za dva dana o nečemu drugome, život će ići naprijed, i tako dalje imat će druge brige mediji, izmislit će nešto. Ljudi će ići naprijed, reklame će govoriti o malo zečevima, jajima i takvim stvarima, ovaj, jako uskrsno i tako dalje. Ići će svojim putem. Ali mi, mi smo pozvani, nakon što smo slijedili Gospodina u pustinju. Nakon što smo ga slijedili na brdo Tabor, da se pred nama preobrazi, da nas ohrabri, nakon što smo ga slijedili u hram gdje je rastjerao trgovce koji su htjeli trgovati Bogom, nakon što je primio i susreo se s Nikodemom u noći, u njegovoj noći. Nakon što je napokon rekao Židovima da ono čemu se oni klanjaju nije pravi Bog, jer pravi Bog je onaj koji privlači k sebi i daje život, oslobađa život, od svih, od svih okova. Danas, ovaj tjedan ćemo stati. Stati ćemo i gledat ćemo spektakl Božje smrti! Bog, cijela Crkva će gledati svoga Gospodina. Čuli smo sada Muku našega Gospodina po Marku. Možda nam je bilo teško. Kad će to završiti? Možda smo se pitali cijeli vrijeme: „A koji sam ja lik u ovoj sagi?“ A kad je ono Isus rekao učenicima svojim: „Hoćete li možda i vi me izdati? Hoćeš li možda ti?“ I ja sam se pitao: „Jesam li ja taj?“ Ili kad se Petar busao u prsa i govorio: „Ja Gospodine, nikada, hahaha. Ja sam Hrvatina, neću!“ Pa je to učinio. Ili kad su tražili neke izlike, samo da ga osude i na kraju su uspjeli. I postigli su svoj cilj. Bili su prvi, bili su glasniji. Ili kad su manipulirali istinu. Kad su nam govorili da ne znamo hrvatski čitati, da ne znamo brojati, i tako dalje, Pilati onih vremena i današnjih vremena. Ali postoji jedna napast u meni, postoji jedna napast u nama da i za vrijeme njegove muke, ja nastavljam gledati sebe i pitati sebe: „Koji sam ja od tih? A gdje sam ja? A ja sam Juda. Jesam. Ja sam Petar, jesam. Nadam se da sam i žena“ H, u smislu, sad me razumite dobro, u smislu, pod križem. Jer jedino su žene ostale uz Gospodina, jedino one. A hrabri muškarci osim Ivana su svi utekli. Braćo, nemojmo i ovaj tjedan gledati sebe. Nemojmo gledati svoje muke, svoje probleme, svoje frustracije, svoje želje, nemojmo gledati niti druge, nemojmo gledati Pilate, Herode, Kaife, Židove, Rimljane ovoga svijeta ili braću u mojoj zajednici. Nemojmo trošiti energiju gledajući druge. 'Ajmo se fokusirati se i stati i gledati našeg Gospodina. 'Ajmo njega gledati. Ovaj tjedan gledajmo njega. Ovaj tjedan uz sve naše obaveze, uz svu strku našega života, 'ajmo pogledati njega, a kao što kaže onaj monah: da njegovo lice bilo je ružno, grubo, bez ljepote i bez sjaja. Jer nema ljepote u patnji, nema ljepote u smrti. Mi čitamo ove godine Marka, evo samo da vam olakšam, mi smo večeras pročitali petinu Evanđelja po Marku. Petinu smo čuli, znači imate još četiri petine za pročitati vi. Cijelu ovu godinu čitat ćemo i dalje Marka. Marko počinje svoje evanđelje ovako: „Početak evanđelja Isusa Krista Sina Božjega.“ U jednom trenutku Marko će cijelo vrijeme postavljati pitanje: „Tko je za tebe Isus?“ I traži od tebe odgovor. Danas će Kaifa pitati Isusa: „Jesi li ti Krist?“ On će odgovoriti: „Ego eimi, ja jesam.“ A to su one riječi koje Židovi ne mogu reći jer to je ime našega Gospodina Jahvea. *Ja jesam*, on je rekao Mojsiju: „Ja jesam.“ On sada ponukan pitanjem odgovara svima jasno: „Ja jesam“. Ali da bi se to ispunilo, on mora ići na križ. On mora predati svoj život. Ovo je ružna priča. Ovo je gruba priča. Ovo je priča po Marku gdje Isus se predaje. Predaje se u smislu, ne u smislu da kaže: „Ah gotovo je, više ne mogu ništa, aj' nek' ide kako ide.“ Ne, ne, ne, ne, on ide malo po malo sebe. Gledajte, sve je pripremio. Rekao je: „Nać ćete čovjeka koji nosi krčak. Naći ćete čovjeka koji ima...“ Sve je pripremio, sve je spremno. On je spremio svoju muku. On je spremio svoju smrt. On je znao kako će Petar reagirati. Sve je znao i predao se. On je znao i predao se. On je znao da će biti ostavljen. On je znao da će biti teško, ali predao se. I na kraju na tom križu, onaj vapaj, to nam Marko samo donosi. Onaj vapaj: „Bože moj, Bože moj zašto si me ostavio?“ Onaj vapaj gdje se pitam: „Gospodine pa zašto je tako trebalo biti?“ Imam odgovor: „Tako je trebalo biti zbog tebe, zbog mene, zbog moje muke, zbog moje smrti, zbog moga grijeha, zbog mojih slabosti. Tako je trebalo biti.“ Znao zašto? Jer ljubav ima jednu obavezu, ljubav ima obavezu biti pored onoga i s onim koji trpi, onoga kojega voli i zbog toga je trebao se dati tamo gdje ja jesam, u smrti, na križu, u grijehu, tamo se trebao dati i tamo

Gospodin želi dati svoj život. Braćo, ovoga Velikoga tjedna stanimo pred našeg Gospodina s vjerom i pustimo ga da njegov pogled i njegova prisutnosti, njegova ljubav prodre u moje srce, u moje misli u moje odnose, u moje odluke. Nemoj gledati sebe i svoje grijeh, nemoj tražiti izlike, nemoj se opravdavati, nemoj optuživati, nemoj kukati, nego pusti Boga da vas nahrani samim sobom. Jer mi smo gladni i žedni ljudi. Mi smo tragači za njegovom ljubavlju, mi trebamo njega, on je naša snaga. Neka se proslavi Gospodin. Izabrao je taj put radi mene i radi tebe. Crkvo Božja, prihvati tu žrtvu. Prihvati žrtvu koja će se dogoditi na ovom oltaru, koja će se dogoditi svaki put, svake nedjelje, ta žrtva njegove ljubavi nudi se tebi, i daje se tebi. Završavam s dvije kratke napomene o Marku, koje vidim. Tko je bio Marko? Marko dvije stvari ima specifične prema drugima. Marko je prvi napisao evanđelje, i drugi su od njega malo kopirali. Najvjerojatnije je slušao ovu priču od Petra. Marko spominje dvije osobe koje drugi ne spominju. Prva osoba je neka čudna pojava koja se ne razumije do kraja. A ja je čitam ovako: neki mladić, zaogrnut samo plahtom u trenutku kada Isusa hapse i odvođe, taj mladić ide za Isusom, a kada vojnici pokažu, oružje on se prestraši, baci plahtu i gol pobježe. To smo čuli večeras. Gol pobježe. Tko je to? Neki crkveni oci su u njemu prepoznali i to mi se sviđa, neofita. Tko je neofit? Neofit je novi u vjeri. Onaj koji je pošao za Isusom i tko je oduševljen Isusom, tko je slušao Isusa, koji se hranio Isusom, ali kad je došao do križa, to ga je sablaznilo. Više nije mogao. Brate, jesmo li mi neofiti? Jesmo li mi spremni biti uz Gospodina kada nam sve ide kako treba? Ali križ, njegov križ, i moj križ to je sablazan, jer se pitamo Gospodine zašto? Jer oni koji su stajali pod križem, što su radili, što su rekli? „Ajde, spasi sebe ako si faca.“ I on to neće učiniti. Jer nije došao zbog toga, jer nije došao spasiti sebe, nego je došao spasiti tebe, tako da da svoj život. Jer nije došao radi sebe, nego radi tebe. I drugi, drugi lik. Stoji pod križem, vojnik, satnik, rimski, čovjek ekspert u ubijanju, ubio je, pobio je mnoge njih, na sve moguće načine, znao je ubijati, znao je što je smrt, znao je da je to gruba stvar, ali znao je da kako kažu Rimljani, Rimljani kažu *Mors tua, vita mea, Tvoja smrt, moj život*. Tako da nema razmišljanja. I u današnjem svijetu zapravo ako se razmišlja, je l' da bolje da ti umreš, nego ja. Je l' tako? Evo to je suprotno od Krista. On gleda u Krista i gleda kako umire i kaže: Ovaj je zaista Sin Božji. Vojnik, poganin, vidjevši njegovu smrt, kaže: „Ovo je Sin Božji.“ I ovo je odgovor na pitanje ovog Evanđelja: „A tko je Isus?“ Možeš li ti odgovoriti Isusu, na isti način, s istom vjerom, da je on Sin Božji, da je on tvoj Spasitelj? Da je on Bog? Emanuel - za nas i s nama. Brate i sestro, neka nam ovaj tjedan bude blagoslovljen. Neka nam u ovom tjednu pomogne da se pomaknemo bar malo, da se otvorimo bar malo. Da pustimo bar malo. Nemojmo gledati Pilate, nemojmo gledati Kaife, nemojmo gledati druge i nekako imati izliku da ostanemo gdje jesmo. Braćo, mi smo drugačiji, jer smo njegovi, mi smo drugačiji jer se njime hranimo i kad primiš ljubav u svoje srce, u svoj život, ona mijenja tvoj pogled, ona mijenja tvoje misli, ona mijenja tvoje prioritete, ona mijenja tvoje ponašanje, ona mijenja sve. Ali to nije na silu. Tvoj Bog u tvoje srce neće ući na silu, ući će samo ako ti hoćeš.

don Ivan Šibalić

Braćo i sestre, upravo smo slušali odlomak Evanđelja tako star, a tako moderan, zato što se u stvari tu radi o nečem što mi živimo svaki dan. Ovo što smo slušali sada u Evanđelju, to je naš svagdanji život. Ovo Evanđelje naizgled govori o izdaji, o mucu, o smrti, o osudi, o bičevanju, o pljuvanju, o krunjenju trnovom krunom, o umiranju, ali uopće ne govori o tome jer samo ovisi čije uši slušaju. Isus je često znao reći: „Tko ima uši neka čuje“. Mi ovdje imamo uši i ove obične, ovozemne ljudske uši, ali imamo i kršćanske uši i ovakav odlomak, evanđelje, kao i svaki drugi, kao i cijelo Sveto pismo, treba slušati na taj način, kršćanskim ušima. Dok ovozemne ljudske uši slušaju o smrti, o mucu, dotle kršćanske uši slušaju o evanđelju, a evanđelje je riječ Božja, riječ ljubavi, tako da ovaj odlomak evanđelja ustvari govori o ljubavi, kol'ko god to na prvu čudno izgledalo, o ljubavi i o slici Božjoj koja je stvorena da ljubi. Svaki ovaj lik koji smo čuli da se spomenuo u Svetom pismu u današnjem odlomku Evanđelja svaki, od prvog do zadnjeg, je sposoban ljubiti i ako hoćete malo dublje razmišljati o današnjem evanđelju kad dođete doma onda to napravite. Uzmite neke od likova i onda se pitajte: „Ova slika Božja, koga ili što ova slika Božja ljubi?“ I onda odjednom primijetite kako je i ono bilo vrijeme Rimskoga carstva, je ono bio židovski narod i je ono bilo nekada davno, prije 2000 godina, ali u stvari vidite da se ništa promijenio nije. Vidite nekakvog Pilata koji pokušava braniti Isusa u početku i kaže: „Pa šta krivo nalazite na njemu, pa ništa krivoga nema“, a ovi viču: „Raspni ga, raspni!“, „Ali nije kriv!“, „Raspni ga, raspni!“ „Ali nije kriv!“, onda kažu: „Tužit ćemo te tvom

nadređenomu, izgubit ćeš vlast!“ i onda dolazi promjena: „Pa dobro, idemo ga onda razapet.“ To je povijesni događaj. A što čuju kršćanske uši? Gledaju sliku Pilata koji je sposoban ljubiti i koji ljubi vlast: „Ako ću izgubiti vlast, onda to nije dobro. Ja ljubim vlast više negoli čovjeka koji nije ništa kriv.“ To mu je dosta jasno jer je dva puta rekao: „Pa nije ništa kriv, nije ništa kriv!“ Ali kad dođe do toga: „Je l' više voliš vlast ili osuditi čovjeka koji ništa nije kriv“- „Više volim vlast, pa osudimo ga.“ Je l' da kako poznato zvuči? Kako se zapravo nalazimo u 21. stoljeću. Vlast mi je draga, pa onda vidite drugu tragičnu figuru. Imamo tog tragičnog Judu. On je slika Božja, sposobna ljubiti. Ono što nam povijesne činjenice danas iz ovog odlomka govore je da je to čovjek koji je izdao Isusa. Poljubio je muškarac muškarca, i time ga je izdao. Što se stvarno dogodilo? On je slika Božja, ta slika Božja je u stanju ljubiti. Ako ste dobro slušali, čuli ste što se dogodilo. On je išao prodati Isusa. Drugi evanđelist će reći koja je cijena toga bila, da je cijena toga bila trideset srebrnih novčića, trideset srebrnih novčića je u Starom zavjetu bila propisana cijena ako imaš roba i neko ubije tvog roba, onda ti taj ko' je ubio roba dužan platiti trideset srebrnih novčića. To ćete naći u Starom zavjetu, potražite. Dakle cijena roba je bila trideset novčića. Ali radi se o tome da je Juda došao do izbora: „Je l' ti ljubiš trideset novčića ili ljubiš Isusa?“ „Ljubim trideset novčića. Prodat ću spasitelja.“ Radi se o ljubavi. Ne radi se to o izdaji, radi se o ljubavi. „Što ti Juda ljubiš?“ „Ljubim novac.“ I tako možete za svakim redom kojeg smo slušali ići pogledat koji se spominju nutra, što ti ljubiš. Pa čak i sve one koji su pobjegli ispod križa, jer spominje se u jednom trenutku, da su svi pobjegli. Zašto su pobjegli? Iz straha, pa može se i tako reći. Iz ljubavi prema svome životu. Strah i u ovom slučaju ljubav prema osobnom ovozemnom životu, dođe na isto. Ako trebam spasit' svoj ovozemni život, idem pobjeć'. I tako jedan lik po jedan možete gledat', što ovaj ljubi, što ova ljubi? Ima i lijepih, prekrasnih primjera. Slušali smo o ženi, u prvom djelu, o ženi koja ima nekakavu pomast, nardovu pomast i svi joj kažu: „Pa ta se pomast može prodat.“ Ako ju prodamo dobit ćemo barem 300 denara. Za usporedbu, 300 denara, koliko je to, jedan denar je plaća za jedan dan. Jedan dan radim, dobivam jedan denar. Tako je kod njih pravilo išlo. 300 denara je 300 dnevnica, pa si preračunajte za svoju dnevnicu koliko je to otprilike. Velik je to novac. I što žena radi? Uzima tu mast velike vrijednosti i pomaže Isusa. Prolije po njemu. Oni kažu: „Pa mogli smo to prodat, mogli smo dati siromasima, mogli smo!“ Ali ona čini taj čin. Pomazanja Boga. Nije joj stalo do tih 300 denara, koji puno vrijede. Nije joj stalo do te pomasti s kojom je mogla i sebe pomazati. Nije joj stalo do vlasti. Do čega joj je stalo? Pomazati Spasitelja. Ono najvrijednije, vrlo vjerojatno je to bilo najvrijednije što ima, dati njemu. To je isto izraz ljubavi. Izraz ljubavi žene prema Bogu. I mi vidimo tog Pilata, mi znamo za njega iz povijesti, zapisan je negdje, postojao je, nema ga, koga se spominje više, osim u ovom kontekstu osude nevinog čovjeka. Mi znamo za Judu koji je dobio svojih trideset srebrnika. Kasnije, čovjek se ubio. Oduzeo si je život. Pa vidimo kako ljubav, kada zastrani, kada ljubav ode u krivom smjeru, kako u stvari čovjek gubi život. I na kraju, vrhunac je ustvari sam Isus Krist. Isus Krist je u centru današnjeg odlomka Evanđelja, jer Isus je ljubav. I mi možemo reći povijesno, Isus je izgubio život, Isus je osuđen, Isus je umro, to su načini, sve je to točno, ali točno je i nešto drugo. Isus je umro i možemo reći ovako: Isus je dao svoj život. I to dođe na isto, je on umro, ali nije umro slučajno. On je dao svoj život. Kao što je Juda dao svoj život za trideset srebrnika, kao što je Pilat dao svoj život za vlast, kao što ta žena dala nešto što je imala Bogu, tako je Isus Krist, on daje svoj život. To on radi. O tome smo mi danas slušali. Dati život, to ne znači samo izgubiti ga, ja ga više nemam, nego, dao sam ga. Netko ga sada ima. Dati život, to znači svoj život uložiti. Mi kad dajemo život za nešto, to nešto raste. To može biti posao, može biti obitelj, može štogod. Ja ulažem, dajem svoj život u nešto i to nešto di ga ulažem raste. Tako ono što smo danas slušali ustvari, taj čin ljubavi Božje prema čovjeku. Bog daje život. Bog daje život za nas, zato smo mi živi i ne treba, ne treba radi toga i ne bi bilo dobro radi toga osjećati krivnju, jer nije to zašto Isus dao život. Nije on dao život da bi se mi osjećali krivima što je on umro za nas sve. On je dao život da mi živimo. I zato ne treba izići iz crkve ili živjeti s osjećajem krivnje, nego svjestan ljubavi Božje. Jer o ljubavi govore anđeli. Ako je Bog dao život za mene, nije zato da bi se ja osjećao kriv, nego zato da bi mi dao život, zato da bi osjećao ljubav njegovu. S tim treba živjeti cijeli ovaj tjedan. Ovo je tjedan velikih otajstava, to je Veliki tjedan. Posebno Sveto trodnevlje: Veliki četvrtak, petak, subota. Tu se govori o silnim stvarima. Puno tih slika mogu izgledat zastrašujuće, u smislu baš ovoga, bičevanja, izdaje. To je nešto, nešto što živimo svaki dan, svako od nas, dakle stvari, to se događa, ljudi gube život radi onog u što vjeruju. Radi onog u koga vjeruju, ali u svim tim silnim otajstvima cijelo vrijeme na pameti imati jednu jedinu stvar: „Ovo se ne događa slučajno, ovo se ne događa radi političkog konteksta, ovo se ne događa jer je tako moralo biti, nije moralo tako biti. Ovo se događa i to je ta jedna

stvar koju treba bit na pameti, ovo se događa na ovaj način jer me Bog ljubi. Ovo što se događa je radi ljubavi Božje prema meni. Radi te ljubavi ja imam život. Bog je dao život. Kad Bog da život, taj život više ne umire.“ To je taj život o kojem mi govorimo, u svega sedam dana, u kontekstu tog jednog izraza kojeg zovemo Uskrs, mi smo ga tako saželi. Uskrs, to je život koji se više ne može oduzet, život kojeg Bog daje.

don Damir Stojić

Braćo i sestre, služba današnja započela je sa pohodom zapravo Crkve gdje sam blagoslovio grančice i čuli smo prvo evanđelje, Evanđelje po Marku, i opis, Isusov ulazak u hram i to mi danas spominjemo. Cvjetnica, Isusov ulazak u Jeruzalem zapravo. Samo jedan detalj koji bih ovdje naglasio, kaže: „Kad se Isus približio Jeruzalemu, Betfaniji, Betaniji do Maslinske gore, pošalje Isus dva učenika.“ Drugim riječima, Isus je ušao u hram iz smjera Betfage, odnosno Betanije preko Maslinske gore. Tko imalo razumije malo židovsku topografiju i geografiju, zemljopis, zna da je to istočno od grada. Drugim riječima, Isus je ulazio s istočne strane u grad. Nešto što je možda nama nebitno, međutim ovdje se ispunjavaju dva proročanstva. I to se vidi po reakciji ljudi kad je Isus ulazio u hram, odnosno u Jeruzalem. Dočekali su ga klicanjem, pjesmom: „Hosana, blagoslovljen onaj koji dolazi u ime Gospodnje“ s maslinovim grančicama i tako dalje, prostrli su svoje haljine pred njim, a on je jahao magare. Dakle, Židovi onog vremena su dobro poznavali pismo i znali su da se u isto vrijeme ispunjavaju dva proročanstva. Prorok Zaharija i prorok Ezekiel. Naime, Ezekiel je govorio da je u jednom trenutku zbog odvratnosti u Božjem gradu Jeruzalemu i u hramu, da je slava Božja napustila hram prema istoku. A i Bog je jednostavno napustio svoj narod. Ali, isti prorok prorokuje da će slava Božja, kako god je napustila hram, jednog dana s istoka se vratiti iz smjera Betfage i Betanije, a prorok Zaharija je prorokovao da taj slavan dolazak će biti na isti način kako je Isus ušao, jašući magare. Evo, ovaj detalj je važan, braćo i sestre, zato što, prva poruka je ono što nam Crkva poručuje današnjim danom, jest da je Isus Krist obećani Mesija i Isus Krist ulazi u grad ne samo da preuzme Jeruzalem, nego da uspostavi jedno novo kraljevstvo, ali jedino što oni nisu shvatili jest kakvo je to radikalno, drugačije od onoga što su oni očekivali. On uspostavlja kraljevstvo protiv jednog drugog kraljevstva da iskorijeni drugo kraljevstvo. Ne radi sebe, po zemaljskim kraljevstvima ne radi se o nekim političkim strankama ili vođama, nego se radi o kraljevstvu života i kraljevstvu smrti, kraljevstvo blagoslova i kraljevstvu prokletstva, a prokletstvo dolazi od đavla koji je posijao smrt među nama. Zato Isus ulazi da pobijedi smrt. Koji je najbolji način, način koji je bio nezamisliv i nisu mogli pojmiti jest da je on navukao sav bijes, svo zlo, smrt na sebe da uništi smrt. To je ono otajstvo što danas započinjemo i pratimo Isusa još do Velikog petka. Pobijedio je uskrsnućem. I zanimljivo je promatrati, različiti ovi protagonisti u ovoj velikoj drami. Ako smo pažljivo slušali, ovo je dugačko Evanđelje, najduže u crkvenoj godini, ali svima savjetujem evo ovih dana da razmatrate, budući da smo u godini B, da razmatrate Evanđelje po Marku, posebno Muku po Marku, evo danas smo to čuli, ali ovih dana da razmatrate te riječi ponovno i uvjeren sam da ćemo se svi negdje naći, svi ćemo se negdje naći. Ovdje vidimo zavist, ovdje vidimo mržnju, ovdje vidimo izdaju, ovdje vidimo srdžbu, ovdje vidimo laž, zapravo nema, nema grijeha kojeg tu nema. Svi su tu i samo se gomilaju, samo se gomilaju, a Isus je taj koji ostaje stalan i kao da on navlači, kao da on prima i vrhunac će zapravo biti ubojstvo. Ja ne znam postoji li grijeh koji čovjek može učiniti koji je gori od ubojstva. I zapravo jedino što mi možemo jedni drugima, što je ono najgore, jest ubiti jedne druge. To je ono zadnje. Dakle, ubiti čovjeka. A znate koji je bio prvi grijeh zapravo? Samo da vidimo kako taj slijed ide. Ako pomno pratimo i pažljivo pratimo evanđelje, ne samo muku, nego ono prvo evanđelje također, tu vidimo zapravo, tu zapravo nema nekog grijeha u prvom evanđelju, tu je slavljenje. Tu je jedna idealna slika kakvi bi mi morali biti. Evo slave Isusa, klanjamo se Isusu, priznaju ga svojim Kraljem, Bogom, Mesijom. Dakle sve je dobro krenulo. Međutim, prvo evanđelje je danas završavalo sa klanjanjem i slavljenjem. Evo tako završava to prvo. Dakle, slave Isusa i klanjaju mu se. A drugo evanđelje zapravo započinje na jedan neobičan način gdje opet u kući kod Lazara mi vidimo da Isus se odmara i da jedna žena je zapravo uzela skupocjenu posudicu nardove pomasti, razbila posudu i pomazala Isusa. Dakle, to klanjanje se nastavlja. Čašćenje Isusa se nastavlja ovdje. Međutim, ovdje počinje prvi grijeh. Tek tada Juda odlučuje izdati Isusa. Dakle, Juda cijelo vrijeme smišlja kako Isusa uhvatiti u riječi i kako Isusa izdati jer je zlo ušlo u njegovo srce. I ono što Juda nije mogao podnijeti je kalvarija Isusova. Juda nije mogao podnijeti slavljenje i čašćenje Isusa Krista. I ako smo pažljivo pratili ovdje vidimo

odmah nakon što su oni častili Isusa pomazanjem, ovim uljem, kaže Juda Iškariotski, jedan od dvanaestorice, ode glavarima svećeničkim. Tek tada. Drugim riječima, braćo i sestre, majka svih grijeha je idolatrija, idolatrija. Dakle, ono što pokreće ovo zlo ovdje je idolatrija. Juda nije mogao prihvatiti Isusa kao svoga Boga i Spasitelja. Zato se i mi moramo pitati koliko smo vjerni prvoj Božjoj zapovijedi. Jer tu sve počinje. Dakle, kad se okrenu od Isusa, od Boga, svaki drugi grijeh je moguć. Onda grijesi samo idu, jer ako nema Boga, ako ne klanjamo se Isusu Kristu, e onda se klanjamo drugom bogu, a to je lažni bog. Najčešće klanjamo se samo sebi i novcima i što već, a onda kreću drugi grijesi. I to vodi do ubojstva. Dobro došli u 21. stoljeće. Evo, kršćanska Europa koja se okrenula od Boga i imamo smrt. Skoro pa, ne skoro, nego jest, legalna smrt. I to se vidi. Dakle, ova drama, svi bi rekli: „Ne bih ja u tome sudjelovalo“, evo nekako se to odigrava u 21. stoljeću, itekako. I ono što nosi sve ovdje onaj grijeh koji prati: „I sve je laž, laž“, laž prati cijeli ovaj proces, politički proces da se razumijemo. Dakle, Isus se utjelovio u prostoru i vremenu, Isus se utjelovio u jednu državu, u jedno carstvo koji su imali svoje političke vođe i vidite on, Isus Krist je govorio istinu. I zbog toga su ga razapeli. To političkim procesom jedne pravne države. Zato sam zbunjen kad ljudi upiru prstom Isusa: „Vidi kako se on nije bavio politikom“. Pa kako se on nije politikom kad ga je politika razapela? Kol'ko znam ne razapinju se tolerantne, ljubazne ljude. Da je Isus bio tolerantan i ljubazan ne bi ga sigurno razapeli. Ali nije bio takav. Nego Isus je govorio istinu. A kad govoriš istinu, netko će se uvijek naljutiti. Netko će uvijek mrziti, netko je čak spreman ubiti kad se istina govori. Zato su Isusa ubili. Isusa su ubili samo zato što je on reko' da je Bog. Sam zato. Da je on rekao da je on jedan od bogova, ne bi ga ubili. Nego da je jedini Bog i Spasitelj. Evo, braćo i sestre, Crkva stavlja ova dva Evanđelja zajedno, engleski se kaže „juxtaposition“ jer su suprotstavljeni jedni drugima, jer ista rulja koja viče: „Hosana, kralju, Sine Davidov“, ista rulja viče: „Razapni ga, razapni ga.“ Ima puno drugih ovdje detalja i karaktera, ali ja bi na kraju dvojicu spomenuo: Petra i Josipa iz Aritreje. Ima toliko ovdje bogatstva, ali uzeo bi te. Petar koji zaista ima dobru volju, koji se zaleti i kaže: „Ja ću za tebe umrijeti“. Ja čak mu vjerujem. Ja čak mu vjerujem. Ali u onom trenutku pao je, pao je. Ja se, braćo i sestre, tu prepoznajem. Hoću, ali u tom trenutku ne mogu. Hoću, ali ne mogu. Imam dobru volju, ali nekad ne mogu, nekad padnem zbog mojih slabosti. To je Petar. I onda ona slika koja oslikava mnogo kršćana danas, a to jest, taj Petar, vidite, koji ipak nije napustio Isusa odmah, nego ga je pratio. Evo, vidite ta slika, Petrovo praćenje Isusa nekako oslikava mnogo kršćana danas, tj. da ja jesam kršćanin, ali nekad Isusa mogu udaljiti od mene, zato ona slika Isusa, gdje je on vani u dvorištu velikog svećenika i lijepo se grije kod vatre, a ima Isusa na oku. Eto ga tamo, a ja ću se grijati ovdje. To smo mi. Ja sam katolik, ali. Ja vjerujem u Isusa, ali. Ja sam kršćanin, ali. Ja ću se ovdje grijati, ovdje mi je komforno, komoditet. Braćo i sestre, tu se moramo ispitivati. Grije me netko sa strane, imamo Isusa tu negdje u kutu, eno ga tamo. Evo vidite, Isus Krist traži da ga slijedimo potpuno, potpuno u svemu do smrti. Isus Krist kaže da ga slijedimo na radnome mjestu, u obitelji, u društvu, svugdje, svugdje. Nema odvojenosti. Otkud ljudima odvojenost kršćanstva od javnoga života. A to je Sotona izmislio. Čak je Isus umro na križu da ja kažem: „Evo, sad ću ja biti katolik, ali neću pretjerivati.“ Ovo je odvojenost od onoga, od đavla, a to je zapravo ovo stanje Petra. Ja sam Isusov dok se grijem. Braćo i sestre, u svakom području života, svako područje, ma čak iznad kreveta neka bude križ u sobi dok spavaš, ti si Isusov. Svako područje. Isus traži sve, sve traži. Druga slika, na kraju je Josip iz Artitreje, jedan čovjek nade. U snu koji se događa, uz sve ono mrak koji se događa. Zapravo imamo Josip iz Aritreje još skup žena. Što hoće reći da uvijek ima nade. Da Gospodin će uzet' ono naše malo, one mrvice što imamo jer, jer uvijek će ostati ostatak ostataka vjere i tu je Josip iz Aritreje koji izlazi i anonimnosti i odvaži se i ode Pilatu tražiti tijelo. Brate, sestro, kršćane, odvaži se, odvaži se i ne boj se, odvaži se. Odvaži se. A tiho ovdje prate žene. Ja to priznajem i to je istina, da nema žena u kršćanstvu, mi bi propali. Nas su žene, naše majke koje su kronicu molile i koje su postile i šta druge možemo raditi kad nego čekat svoje dijete. I to ovdje kaže Marija Magdalena i Marija Josipova promatrahu kamo ga polažu. I zato, to je zadnja nada, dakle te žene, muškarci su nestali. Ja uvijek volim reć', da kad je Bog htio velike stvari u povijesti, koga bi izabrao? Naravno, muško. A kad je htio nemoguće, koga bira? Žene. Ne muškarce, žene. Ovo je bila jedna nemoguća situacija, mrtav čovjek, mrtav čovjek, izdube. Kaže: „Polože ga u grob, izdubene stijene i dokotrlja kamen na grobna vrata.“ Nema nade više, gotovo, zapečaćen grob, ali dvije žene čekaju. I promatraju. Zato drage žene, vi ste veliku ulogu izvršile u povijesti naše Crkve jer ste uvijek razmatrale, promatrale, iščekivale s nadom. Nemojte prestat' to činit'. Evo, braćo i sestre, ovaj tjedan pratimo Isusa Krista na svom križnom putu, slijedimo ga. Predlažem svima da razmatramo Isusovu muku, da svaki dan ovaj tjedan razmatramo ovo

Evandjelje i da ispitujemo svoju savjest: „Gdje se ja tu nalazim?“ Pilat koji je mogao učiniti, imao je političku moć, ali nije jer je bio kukavica. Ona rulja koja je vikala, dakle svi se možemo tu negdje naći. Evo, Gospodine Isuse, oprosti nam. Naše sudjelovanje u tvojoj mucu, našim grijesima kojima ranjavamo Crkvu, mistično tijelo Kristovo ranjavamo svojim grijesima. Kajemo se, Gospodine, oprosti nam. Amen!